

RADA NARODOWA

DWUTYGODNIK

Warszawa, 1 marca 1950 Nr 3 (87) R. VII

TREŚĆ NUMERU:

Międzynarodowy Dzień Kobiet

W. Hetmańska — Kobiety w pracach rad narodowych województwa poznańskiego

A. Hebrowski — Planowanie zagadnień rolnych

M. Róg - Świostek — O szybkie i sprawne wykonanie wiosennej akcji siewnej

A. Zieleniewski — Przygotowujemy się do prac szarwarkowych

H. Bogatkowski — Uwagi o szarwarku

L. Gierlicki — Uwagi ogólne o wykonaniu budżetów związków samorządowych za rok 1949

M. Nowakowski — Z terenu walki z analfabetyzmem

K. Mackiewicz — Uwagi o gospodarce drogowej

K. Żelawski — O pełne wykorzystanie podatków od nieruchomości

A. A. Karp — Sytuacja prawna komitetu wykonawczego rejonowej rady delegatów ludu pracującego

K. Urbankowski — Praca lokalnych komisji planowania w ZSRR

Z życia rad narodowych

Porady prawne

Prasa o samorządzie

Przegląd ustawodawstwa

WIADOMOŚCI URZĘDOWE

Okólnik nr 12 — w sprawie wiosennej akcji siewnej.

RADA NARODOWA

DWUTYGODNIK

Nr 5 (167)

Warszawa, 1 marca 1950 roku

Rok VII

Międzynarodowy Dzień Kobiet

Międzynarodowy Dzień Kobiet jest od lat blisko 40 tradycją pracujących kobiet całego świata. Nigdy jeszcze kobiety nie mogły walczyć z większą wiarą w zwycięstwo, ponieważ nigdy dotychczas wokół idei walki o pokój, suwerenność i niepodległość, o wyzwolenie społeczne postęp i socjalizm nie skupiały się tak potężne siły.

Przykład Związku Radzieckiego uczy czym staje się kobieta w państwie socjalistycznym. Miliony kobiet pracujących po raz pierwszy w historii ludzkości stały się aktywnymi uczestnikami nowego socjalistycznego budownictwa. Ich ofiarność i trud przyczyniły się poważnie do rozwoju socjalistycznej gospodarki przemysłowej i rolnej, do rozwoju kultury. W latach Wielkiej Wojny Ojczyźnianej kobiety wykazały całemu światu, do czego zdolna jest radziecka kobieta, płomienna patriotka i pełnoprawna obywatelka. O znamienym udziale kobiet w życiu gospodarczym, politycznym i kulturalnym mówią takie cyfry jak: 277 kobiet posłanek do najwyższej Rady ZSRR 1700 do Najwyższych Rad Związkowych i Autonomicznych Republik, 280 tysięcy kobiet — inżynierów i techników, 44% kobiet wśród specjalistów z wyższym wykształceniem. Kobiety stanowią niemal połowę robotników, zatrudnionych w gospodarce radzieckiej, w rolnictwie — 15 tys. kobiet zajmuje stanowiska przewodniczących kołchozów, 700 kobietom — przodownicom pracy na wsi nadano zaszczytny tytuł bohatera pracy socjalistycznej za osiągnięte świetne zbiory i za produkcję hodowlaną.

Państwo radzieckie otacza wielką opieką kobietę — matkę i dziecko. Ustawodawstwo Związku Radzieckiego o ochronie macierzyństwa jest najbardziej postępowe w świecie.

Tak więc na 1/6 globu ziemskiego zostało zrealizowane to, do czego dążą i o co walczą kobiety całego świata. Milionowe masy kobiet pracujących w krajach kapitalistycznych uświadamiają sobie coraz bardziej, że ich walka o prawdziwe równouprawnienie i poprawę losu związana jest nierozłącznie z walką klasy robotniczej o zrzucenie jarzma kapitalizmu, z walką narodów ujarzmionych przeciw siłom imperialistycznym. Uświadamiają one sobie coraz bardziej, że kapitalizm i imperializm nie daje im żadnych szans na poprawę warunków życia, że wszystkie ciężary gnijącego, starego ustroju spadają przede wszystkim na ich barki. Znane są powszechnie wysysk i poniżenie kobiet w krajach

kolonialnych i półkolonialnych. W Indiach 98% kobiet nie umie czytać i pisać. Nawet w krajach Europy, gdzie rządząca burżuazja szczyci się swą „zachodnią kulturą“, występuje jaskrawo nierówność w płacach kobiet i mężczyzn. W Polsce i w innych krajach demokracji ludowej położenie kobiet uległo i ulega ciągle nieustannej zmianie na ich korzyść. W porównaniu z położeniem kobiet w Polsce przedwrześniowej, gdzie pracowały one jako najmniej wykwalifikowane i najgorzej płatne siły robocze, gdzie 46% ogółu kobiet ubezpieczonych stanowiła służba domowa, gdzie w interesie kapitalistów leżało utrzymanie kobiety w stanie zacofania i ciemnoty — Polska Ludowa stworzyła zupełnie nowe warunki życia.

Kongres PZPR wysunął jako postulat zwiększenie udziału kobiet w organach władzy ludowej, w aparacie gospodarczym, instancjach związkowych, w pracy Partii, zwrócił uwagę na palącą konieczność aktywizacji politycznej i społecznej szerokich mas kobiet pracujących. Zadania te realizują przede wszystkim organizacje masowe, a więc Liga Kobiet, a na terenie wiejskim — Zw. Sam. Chłop. poprzez Koła Gospodyń.

Liga Kobiet — w 1949 roku uznana za stowarzyszenie wyższej użyteczności — obejmuje kobiety, zarówno zorganizowane w związkach zawodowych, partiach politycznych itd., jak również szerokie rzesze kobiece nigdzie niezrzeszone jakimi są np. w dużej części gospodynie domowe.

W deklaracji ideowej Liga Kobiet — skupiająca obecnie półtora miliona kobiet — wysunęła 3 zadania: wciągnięcie kobiety do twórczej pracy nad odbudową społeczną i gospodarczą kraju, wychowanie jej na świadomego, pełnowartościowego członka społeczeństwa i pomoc kobiecie w trudnych warunkach życiowych, wynikających ze skutków wojny i okupacji.

Dziś — po 4-letniej działalności Ligi widzimy już realizację tych postulatów. Liczba kobiet pracujących wzrosła u nas dwukrotnie w stosunku do stanu przedwojennego — jednocześnie coraz więcej kobiet zdobywa kwalifikacje zawodowe, które umożliwiają im awans społeczny. Kobiety biorą udział w życiu państwowym, społecznym i politycznym. Mamy posłanki na Sejm, mamy kobiety w Rządzie. W radach narodowych liczba kobiet wzrosła, ale stwierdzić należy, iż jest jeszcze niezadawalająca. Nie widzą jeszcze działacze rad narodo-

wych jak wzrosłaby aktywność społeczna rad, gdyby wciągnąć do nich kobiety. Przede wszystkim wchodzi tu w grę kobiety — przodownice pracy.

O pełnym zrozumieniu wartości wyteżonej pracy w naszych warunkach świadczy masowy udział kobiet w akcji współzawodnictwa w mieście i na wsi. W samych miastach 164.000 kobiet bierze udział we współzawodnictwie pracy, z tego 13.763 — to przodownice pracy.

W roku bieżącym kobiety obchodzą dzień 8 marca pod hasłem walki o pokój, a w szczególności pod hasłem udziału kobiet w realizacji planu 6-letniego. Dlatego też 10.000 kobiet zatrudnionych w zakładach przemysłu bawełnianego im. Stalina w Łodzi postanowiło

dla uczczenia dnia 8 marca podjąć zobowiązania produkcyjne, wzywając do współzawodnictwa wszystkie włóknianki polskie.

Na apel włóknianek odpowiadają kobiety wiejskie a także inteligentki pracujące.

Te spontaniczne zobowiązania świadczą o tym, że kobiety dołożą wszelkich starań, aby nie zawieść zaufania wyrażonego w słowach Prezydenta RP, który powiedział: „Kobiety polskie wnoszą już olbrzymi wkład do budowy Polskiej Ludowej, zdobywają nowe kwalifikacje zawodowe i dla wykonania porywających zadań 6-letniego planu oddadzą swą wytrwałą pracę, ożywioną uczuciem gorących serc“.

W HETMAŃSKA

Przew. Woj. R. N.
w Poznaniu

Kobiety w pracach rad narodowych województwa poznańskiego

Rok rocznie w dniu 8 marca miliony kobiet całego świata manifestują swoją solidarność z siłami politycznymi walczącymi o postęp społeczny, o trwały pokój, o wolność i demokrację.

Dzięki wielkiemu zwycięstwu Związku Radzieckiego nad hitleryzmem zaistniały w wielu krajach warunki do urzeczywistnienia prawdziwej demokracji, w której lud pracujący po raz pierwszy zaczął oddychać wolną pierśią. Zwycięstwo sił demokratycznych w tych krajach, a zarazem w Polsce przekreśliło również ograniczenie praw kobiet, które były dotychczas w sytuacji podwładnych, zrównało je z mężczyznami i wyzwoliło wśród nich dużą inicjatywę.

Biorą one dziś aktywny udział w życiu społeczno-ekonomicznym i politycznym, co poważnie wpływa na podnoszenie świadomości politycznej.

W ogólnym pięcioletnim dorobku demokracji ludowej w Polsce jest duży wkład pracy kobiet, tak w produkcji jak na odcinku społeczno-politycznym.

Nie obcą jest też dla kobiet praca w terenowych radach narodowych.

Na tym odcinku pracy kobiety wykazują dużą sumienność oraz poczucie odpowiedzialności za wykonanie zadań na nie nałożonych.

Życie wykazało, jak słuszne były wytyczne Kongresu Zjednoczeniowego w kwestii uaktywnienia kobiet przez śmielsze włączanie ich do różnych dziedzin pracy ekonomicznej i społeczno-politycznej. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu realizując wytyczne w tym kierunku doszło do wniosku, że wprowadzenie większej ilości kobiet do terenowych rad narodowych podniesie aktywność wśród kobiet oraz w dużej mierze przełamie fałszywy kompleks niższości.

W województwie poznańskim w roku 1949 powiększono trzykrotnie liczbę kobiet w radach. Do końca ubiegłego roku stan kobiet w radach wynosił 1.048. W tym w Wojewódzkiej Radzie Narodowej 11, w powiatowych radach narodowych i miast wydzielonych 212, w miejskich radach narodowych miast niewydzielonych 255, w gminnych radach narodowych 570.

Ogólna liczba kobiet przewodniczących terenowych rad narodowych jest 24, w tym: przewodniczących G.R.N. 12, M.R.N. m. niewydzielonych 7, P.R.N. i m.

wydzielonych 4. Przeszło 100 kobiet jest przewodniczącymi różnych komisji radzieckich. Kobiet burmistrzów jest 3. Ilość kobiet na stanowiskach w radach narodowych świadczy o ich aktywizacji i przełamaniu niewiary w swoje własne siły.

Praktyka wykazała też, że kobiety wyzwolone z zacofania i bierności politycznej wykonują powierzone im prace ofiarnie i z dużym poczuciem odpowiedzialności, zwłaszcza, jeżeli weźmiemy pod uwagę to, że kobieta pracująca w fabryce czy w innej instytucji nie jest wolna po swej zawodowej pracy jak mężczyźni, ponieważ w domu ma drugi warsztat pracy. Znajduje ona jednak czas na pracę społeczno-polityczną.

Oto parę przykładów z pracy kobiet w radach narodowych w województwie poznańskim:

Ob. Henzowa — robotnica z Państwowych Zakładów Przemysłu Odzieżowego — członek Miejskiej Rady Narodowej w Poznaniu i przewodnicząca Komisji Lokalowej pracuje bardzo aktywnie i sumiennie. Ob. Żurek członek Miejskiej Rady Narodowej w Kaliszu — robotnica w fabryce koronek, która przez aktywną pracę społeczną i polityczną podniosła swój poziom świadomości w wyniku czego w ostatnich dniach została wysunięta na stanowisko kierownika socjalnego, ob. Marczyńska — członek Wojewódzkiej Rady Narodowej, małorolna chłopka z powiatu tureckiego, jest aktywistką wiejską na odcinku Spółdzielni „Samopomoc Chłopska“. Ob. Bonowicz przewodnicząca Gminnej Rady Narodowej w Żerkowie — wiejska nauczycielka zajęła pierwsze miejsce we współzawodnictwie na odcinku terenowych rad narodowych, organizując plenarne posiedzenia rady na gromadach oraz Państwowych Gospodarstwach Rolnych, wiążąc w ten sposób radę z lokalnym społeczeństwem. Przewodnicząca Powiatowej Rady Narodowej w Turku wkłada wszystkie swoje siły w prace nad podniesieniem poziomu gminnych rad narodowych, bywa często w terenie i pomaga prezydiom gminnych rad w rozwiązywaniu trudności miejscowych. Takich faktów jest wiele.

Drobne przykłady, jakie zostały przeze mnie przytoczone świadczą o tym, że burzymy spróchniałe mury kapitalistycznych przesądów, o niezdolności kobiet do różnych prac w życiu ekonomiczno-społecznym i politycznym.

A. HEBROWSKI

Planowanie zagadnień rolnych

Wśród zadań samorządu terytorialnego, poczesne miejsce zajmuje popieranie rolnictwa. Wprawdzie — jak to podkreślono w „Wytocznych do budżetów samorządowych na rok 1950“, wydanych przez Kancelarię Rady Państwa — główne obowiązki w zakresie rozwoju rolnictwa przypadają nie samorządowi terytorialnemu, lecz Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych, Związkowi Samopomocy Chłopskiej i spółdzielczości, niemniej jednak również samorząd ma poważne zadania do spełnienia w tej dziedzinie.

Zadania te podzielić można na dwie grupy: do pierwszej należą będą zadania, związane bezpośrednio z rozwojem produkcji rolnej, w drugiej zaś grupie znajdzie się działalność samorządu, zmierzająca do stworzenia lepszych warunków życia dla mieszkańców wsi i wzmoczenia ich wysiłków w kierunku przebudowy i rozwoju rolnictwa.

Plan działalności gmin (zwłaszcza wiejskich) oraz powiatowych i wojewódzkich związków samorządowych na polu popierania rolnictwa w roku 1950 ustalony już został w drugiej połowie roku ubiegłego i znalazł wyraz w budżetach tych związków samorządowych, jak również w ich planach: inwestycyjnych i gospodarczych na rok 1950. Rady narodowe: gminne, powiatowe i wojewódzkie muszą jednak już na początku okresu budżetowego mieć ułożony plan pracy, mający na celu wykonanie zamierzonych zadań w dziale popierania rolnictwa, muszą pilnować terminowej realizacji poszczególnych odcinków tego planu i kontrolować sposób jego wykonania. Ażeby zaś zadaniu temu podołać, powinny rady narodowe, szczególnie zaś ich komisje rolne, mieć pełną świadomość tego, jakie obowiązki w dziedzinie rozwoju rolnictwa ciążyą na związkach samorządowych.

O roli rad narodowych w stosunku do aktualnych zagadnień w rolnictwie pisano niejednokrotnie na łamach „Rady Narodowej“; ostatnio w numerze 24 z roku 1949 omówiono zadania rad narodowych w przygotowaniu wiosennej akcji siewnej. Celem niniejszego artykułu jest szersze i bardziej ogólne naświetlenie zakresu działania samorządu w dziedzinie rozwoju rolnictwa i przypomnienie przepisów oraz instrukcji, które te sprawy regulują.

Nawiązując do zaznaczonego wyżej podziału na dwie grupy zadań samorządu w dziale popierania rolnictwa, omówię najpierw pokrótce tę działalność samorządu, która pośrednio przyczynia się do rozwoju rolnictwa. Wyrazem tej działalności będzie wykonanie obowiązków samorządu w zakresie podstawowego urzędnictwa osiedli rolniczych (a więc głównie osiedli wiejskich) i zaopatrzenia ich w niezbędne urządzenia socjalne i kulturalne. Na treść tej działalności składa się szereg zadań, z których — w myśl wspomnianych na wstępie „Wytocznych“ — jako główne i najpilniejsze powinny być w roku 1950 wzięte pod uwagę następujące: a) zabrukowanie ulic wiejskich, przynajmniej głównych, oraz ułożenie chodników, jeżeli w warunkach danych miejscowości są one potrzebne i możliwe, b) urządzenie ścieków i odprowadzenie z osiedla wszelkich szkodliwych wód stojących, c) zaopatrzenie mieszkańców w wodę przez odpowiednie urządzenie studni publicznych, d) urządzenie

kąpielisk (łaźni) choćby prymitywnych, e) urządzenie placów sportowych i placów do zabaw dla dzieci.

Zadania powyższe ciążyą głównie na gminach, które je wykonują własnymi środkami, przy odpowiednim wykorzystaniu świadczeń w naturze i przy pomocy finansowej oraz pod nadzorem powiatowych związków samorządowych.

Do podstawowych urzędzeń w osiedlach wiejskich należy również rozwijana w ostatnich latach na szeroką skalę elektryfikacja wsi. Akcję tę prowadzi Państwo (Główne Biuro Elektryfikacji Wsi), związki samorządowe jednak współdziałają w tej akcji, przede wszystkim przez organizowanie udziału w tej akcji bezpośrednio zainteresowanych (adiacentów), poza tym — przez elektryfikowanie obiektów gminnych (szkół, urzędów gminnych, świetlic itp.). Wiadomo, że dla wzmocnienia i przyspieszenia akcji elektryfikacji wsi, Rada Państwa uchwaliła w roku 1949 dotację z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego w sumie 500 milionów złotych, zastrzegając m. in. przyznanie dotacji tylko tym gminom, co do których zachodzą wszelkie warunki wykonania robót elektryfikacyjnych przed końcem roku 1949. Zgodnie z okólnikiem Kancelarii Rady Państwa z dnia 21 lipca 1949 roku, nr 48, rozdziałem dotacji w poszczególnych województwach i kontrolą należytego ich wykorzystania zajęły się prezydja woj. rad narodowych. Pod koniec roku 1949 okazało się jednakże, że w szeregu gmin z niezawinionych przez nie przyczyn (m. in. brak materiałów) przydzielone sumy dotacyjne nie mogły być w pełni wykorzystane. W związku z tym Rada Państwa uchwałą z dnia 11 stycznia r. b. przedłużyła termin wykorzystania dotacji do końca I kwartału r. b.; przed prezydiami wojewódzkich rad narodowych staje więc zadanie dopilnowania, aby roboty elektryfikacyjne finansowane z dotacji Rady Państwa zostały bezwzględnie zakończone przed 1 kwietnia r. b.

Jeśli chodzi o konkretne zadania samorządu, związane bezpośrednio z rozwojem produkcji rolnej, to zostały one szczegółowo rozwinięte w instrukcji Kancelarii Rady Państwa i wydane okólnikiem z 30 grudnia 1948 roku, nr 74.

Według tej instrukcji udział samorządu w akcji popierania rolnictwa powinien się koncentrować na trzech głównych kierunkach, a mianowicie: 1) popieranie oświaty rolniczej, 2) popieranie produkcji zwierzęcej i 3) popieranie melioracji rolnych.

Co do pierwszego z powyższych kierunków działalności samorządu — zaznaczyć należy, że w roku bieżącym nastąpić mogą pewne zmiany w samej strukturze oświaty rolniczej, co — oczywiście — spowodowałoby odpowiednią zmianę stosunku samorządu do tego zagadnienia. Według stanu dotychczasowego do obowiązków gmin należy ponoszenie dodatkowych kosztów utrzymania szkół podstawowych w celu umożliwienia wykorzystania lokalii szkolnych dla szkół przysposobienia rolniczego oraz udzielanie stypendiów uczniom szkół rolniczych, zaś do obowiązków powiatowych związków samorządowych — ponoszenie kosztów rzeczowych dwuletnich szkół rolniczych. Zagadnienie stypendiów dla

uczniów szkół rolniczych zostało rozwinięte w instrukcji Kancelarii Rady Państwa z dnia 30 grudnia 1948 roku, nr 72; według tej instrukcji wysokość stypendium wynosi 3.000 zł. miesięcznie i każda gmina wiejska powinna była przewidzieć już w roku 1949 jedno stypendium, w roku 1950 — dwa i w roku 1951 — trzy stypendia, która to liczba, jako normalna, ma pozostać na dalsze lata. Okólnik Kancelarii Rady Państwa z dnia 4 października 1949 roku, nr 65 zawiera dalsze wyjaśnienia w sprawie stypendiów oraz zwraca uwagę na zaleganie wielu gmin i powiatowych związków samorządowych w wypłatach stypendiów, czyniąc prezydium gminnych i powiatowych rad narodowych odpowiedzialnymi za terminowe wpłacanie rad stypendialnych.

Natomiast licea rolnicze I i II stopnia, które jeszcze w roku 1949 prowadziły niektóre związki samorządowe, miały być przed 1 stycznia 1950 roku przekazane Ministerstwu Rolnictwa i w roku 1950 żadne kredyty na ten cel nie powinny figurować w budżetach samorządowych.

Co do drugiego z wymienionych wyżej kierunków działalności samorządu w zakresie popierania rolnictwa, to instrukcja zawiera wskazówkę, że samorząd powinien skoncentrować się głównie na udziale w zakupie i rozprowadzaniu rozpiodników, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz brać udział w utrzymaniu stacji kopulacyjnych. Natomiast organizowanie i prowadzenie akcji budowlano - weterynaryjnej (lecznice i przychodnie weterynaryjne, szczepienia ochronne itp.) nie należy do zadań samorządu, przejmując je na siebie całkowicie Państwo.

Jeśli chodzi o „obowiązujące przepisy“, o których wyżej mowa, są to przepisy przedwojenne znowelizowane już przez ustawodawstwo Polski Ludowej w szczególności zaś: ustawa o nadzorze nad hodowlą koni, której jednolity tekst ogłoszony został w Dz. Ust. z roku 1946, nr 23, poz. 154 oraz ustawa o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec, wydana w roku 1934 (Dz. Ust. nr 40, poz. 349) i zmieniona dekretem z dnia 25 czerwca 1946 roku (Dz. Ust. nr 32, poz. 243). Ustawy te zawierają warunki nabywania rozpłodników i ich eksploatacji. Rady narodowe powinny więc zapoznać się z tymi przepisami, aby planowo i celowo zaopatrzyć gminy w rozpłodniki.

Gdy mowa o popieraniu przez samorząd produkcji zwierzęcej, to nie można nie wspomnieć o prowadzonej przez Rząd akcji hodowlanej (t. zw. akcji „H“): rady narodowe powinny w akcji tej żywo współdziałać, a gminne (i w mniejszych miastach o charakterze rolniczym — miejskie) rady narodowe powinny kontrolować, czy gospodarstwom rolnym, uczestniczącym w akcji hodowlanej, przyznawane są należne im ulgi w wymiarze podatku gruntowego.

Poza tym — jakkolwiek instrukcja zaznacza, że organizowanie i prowadzenie akcji hodowlano - weterynaryjnej nie należy do zadań samorządu — to jednakże gminne rady narodowe powinny zainteresować się instytucją gromadzkiego przodownika weterynaryjnego, powołanego na podstawie okólnika Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 23 października 1948 roku, nr 42 ogłoszonego w Monitorze Polskim z dnia 23 listopada 1948, nr A. - 79. W myśl tego okólnika — „celem rozszerzenia opieki weterynaryjnej nad inwentarzem żywym rolnika zaleca się zarządom gminnym powołanie gromadzkiego przodownika weterynaryjnych, którzy spełniając swe zadania winni być pracownikami

społecznymi“. Z ujęcia tego wynika, że gromadzki przodownik weterynaryjny nie jest pracownikiem płatnym. Gromady ponoszą jednak w związku z powołaniem przodownika pewne wydatki, w myśl bowiem ostatniego ustępu okólnika „gromady zaopatrzą gromadzkiego przodownika weterynaryjnych w potrzebne dla wykonywanych przez nich czynności materiały i sprzęt, których rodzaj określa załącznik nr 2“. Według zaś tego załącznika podręczna apteczka przodownika powinna zawierać: 1) instrumenty i przybory (sonda dla bydła, irygator, gruszka gumowa do przemywania ran, 2 termometry, trójkąt z dwoma pochawkami, hydropult, nożyczki proste i krzywe) oraz 2) medykamenty (jodyna — 50 g, wata — 200 g, gaza — 20 m, bandaża — 5 szt., amoniak — 250 g, woda wapienna — 5 l, pyoktanina — 50 g, cerolina — 200 g i nadmanganian potasu — 10 g). Te wydatki gromady są częściowo zwrotne, gdyż według wspomnianego załącznika nr 2 „za stosowane w wypadkach nagłych zwierzętom chorym lekarstwa posiadacze zwierząt opłacają rzeczywiste koszty leków, plus 10% tytułem manka. Wpływy z tego tytułu należy wydatkować na uzupełnienie leków podręcznej apteczki“.

Poświęciłem stosunkowo sporo miejsca powyższej sprawie, bo jestem zdania, że instytucja gromadzkiego przodownika weterynaryjnego jest bardzo potrzebna i pożyteczna, jakkolwiek formalnie obowiązujący okólnik Ministerstwa Rolnictwa w praktyce nie bardzo jest jeszcze znany i wykonywany. Gminne rady narodowe powinny się tą sprawą na swoim terenie zainteresować i należycie ją zorganizować.

Co do trzeciego wreszcie kierunku działalności samorządu w zakresie popierania rolnictwa, to zadanie popierania melioracji rolnych powinno być — według instrukcji — realizowane w drodze: a) konserwowania istniejących urzędów melioracyjnych przez powiatowe związki samorządowe przy pomocy gmin (świadczenia w naturze na cele konserwacyjne) i b) prowadzenie przez gminy, głównie w oparciu o świadczenia w naturze, nowych melioracji, przede wszystkim melioracji łąk i pastwisk, czyli t. zw. użytków zielonych. To ostatnie zagadnienie wiąże się także ze wspomnianą wyżej akcją „H“ i zostało szerzej rozwinięte w instrukcji Kancelarii Rady Państwa z dnia 4 kwietnia 1949 roku, nr 18. Zagadnieniu temu rady narodowe wszystkich szczebli, a więc: gminne, powiatowe i wojewódzkie, powinny poświęcić szczególną uwagę i przed nadejściem wiosny należycie je przepracować, bo praktyka roku 1949 wykazała na tym odcinku duże niedociągnięcia. Wiadomo, że Rada Państwa w roku 1949 na wzmożenie i przyspieszenie akcji melioracji rolnych uruchomiła z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego dotację w sumie 513 milionów złotych, a rozdziałem sum przypadających na poszczególne województwa zajęły się prezydium wojewódzkich rad narodowych. Otóż okazało się, że akcja ta, wszczęta z początkiem drugiej połowy roku 1949, szła opornie w kilku województwach, a w niektórych kredyty nie zostały w pełni wykorzystane przed końcem roku 1949, przy czym do twierdzenia, iż w tych województwach powodem takiego stanu spraw był brak odpowiednich planów akcji melioracyjnej i zła organizacja pracy, upoważnia fakt, że w kilku innych województwach nie tylko przerobiono w pełni przyznane kredyty dotacyjne, ale proszono o dodatkowe przydziały i te dodatkowe dotacje zdążono celowo przepracować.

W związku z powyższym należy jeszcze nadmienić, że termin 1 lutego r. b. dla złożenia Kancelarii Rady Państwa

stwa sprawozdań ze sposobu zużycia dotacji Rady Państwa na akcję melioracyjną minął a prezydium wojewódzkich rad narodowych powinny energicznie zająć się tą sprawą i przyspieszyć nadesłanie sprawozdań.

Poza zadaniami samorządu w zakresie popierania rolnictwa, określonymi przez omówioną instrukcję, w szczególności została przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych i jest obecnie w toku akcja przejmowania i zagospodarowania przez gminy resztówek rolnych, powstałych w wyniku reformy rolnej. Znaczna część tych resztówek — z powodu braku należytej opieki — znajduje się w stanie wymagającym natychmiastowej interwencji. Budynki znajdujące się w tych resztówkach, o ile są w stanie bardzo zniszczonym, mają być rozebrane, mniej zaś zniszczone mają być zabezpieczone i wyremontowane, na co Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych

przeznacza pewne fundusze. W budynkach, nadających się do użytkowania, mogą gminy pomieścić szkoły, ośrodki zdrowia, świetlice itp. Resztówki o większym obszarze gruntów mogą gminy wydzierżawić do czasu przejęcia ich przez spółdzielnie rolniczo - produkcyjne. Sprawą tą w tych gminach, gdzie ona jest aktualna, powinny się zainteresować rady gminne i powinny ułożyć taki plan użytkowania resztówek, aby zapobiec marnowaniu się tej części majątku narodowego, jaką resztówki te stanowią.

W innych akcjach zmierzających do rozwoju i przebudowy rolnictwa, a nie prowadzonych i nie finansowanych bezpośrednio przez samorząd, rady narodowe winny brać żywy i intensywny udział jako czynnik mobilizujący aktywne siły społeczne wokół poszczególnych przedsięwzięć.

M. RÓG - ŚWIOSTEK

O szybkie i sprawne wykonanie wiosennej akcji siewnej

Tegoroczna akcja siewna jest pierwszą akcją siewną w planie sześciolletnim.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z 17.2.50 r. poświęcona tegorocznym siewom wicsenym stawia przed wszystkimi dziedzinami rolnictwa bardzo poważne zadania.

Mamy zasiać w tym roku ponad 9 milionów hektarów ziemi, w skład której wchodzi 753.399 ha upraw kontraktowanych, zapewniających produkcję surowców dla przemysłu i zagranicznego wywozu.

Plan państwowy przewiduje na ten cel wzrost produkcji roślinnej co najmniej o 1/3, zaś produkcja zwierzęca ma wzrosnąć w stosunku do roku ubiegłego o 2/3.

Mamy w tym roku rozszerzyć areal pszenicy o 10 procent, jęczmienia o 19 procent, upraw przemysłowych o 21 procent, upraw pastewnych o 9,3 procent. Będziemy powiększać obszar zasiewów ziarnem kwalifikowanym i jednolito odmianowym, będziemy rozszerzać mechanizację uprawy, rozpowszechniać siew rzędowy i więcej niż dotychczas zasilac ziemię nawozem sztucznym.

Będziemy podnosić plenność ziemniaków jadalnych — zwiększymy obszar uprawy ziemniaków przemysłowych.

Od wykonania tych zadań zależy nasz dobrobyt, wyżywienie ludności pracującej w miastach i na wsi, dalszy rozwój hodowli, coraz lepsze i obfitsze zaopatrzenie w surowce naszego przemysłu (szczególnie takie surowce jak: buraki cukrowe, rzepak, len, konopie, tytoń itd.) oraz rozwój naszego wywozu płodów rolnych — bez czego nie moglibyśmy sprowadzać z zagranicy brakujących nam towarów.

Mamy w tym roku przeprowadzać siewy **planowo**, według planu opracowanego przez Min. Rolnictwa i Reform Rolnych a zatwierdzonego wymienioną wyżej uchwałą Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Co to znaczy planowo?

Gospodarka rolna typu socjalistycznego w Państwowych Gospodarstwach Rolnych i spółdzielniach produkcyjnych pracowała i pracuje według planu. Każdorazowy zasiew musiał być planowany, zanim ludzie wyszli w pole. A czy pojedynczy gospodarz, chłop, nie planował

swoich zasiewów na swoim? Owszem, planował, tylko że planował u siebie w oderwaniu od drugich, w odosobnieniu od setek tysięcy takich samych jak jego pojedynczych gospodarstw rolnych. Każdy siał na swoim według swoich starych przyzwyczajęń, nie oglądając się na drugich. Stąd też zasiewy w pojedynczych gospodarstwach brane w sumie w skali całego państwa były bezplanowe, nie dały się dostosować do rzeczywistych potrzeb gospodarstwa całego kraju, kłóciły się często z tymi potrzebami.

Stąd powstawały szkodliwe dla rozwoju całej gospodarki różnice między uprawami pospolitymi, jak: żyto, owies, a uprawami szlachtetnymi, jak: pszenica, jęczmień oraz uprawami przemysłowymi (buraki, rzepak, len itd.)

W kraju mieliśmy względną nadwyżkę żyta i owsa, za mało pszenicy, jęczmienia, koniczyny, lucerny, wyki, saradeli, peluski, łubinu słodkiego, rzepaku, lnu, chmielu itd. Jednej uprawy było stesunkowo za dużo — drugiej za mało.

Cierpiała na tym nasza gospodarka, a zwłaszcza nasz przemysł dla którego za mało mieliśmy potrzebnych surowców — poszkodowany na tym był i nasz producent — chłop, przez niedostatek najbardziej opłacalnych upraw i najdroższego zboża towarowego.

Tegoroczny planowy siew ma temu zapobiec.

W jaki sposób?

Nasze władze państwowe obliczyły, ile i jakich upraw w skali całego kraju powinniśmy zasiać, aby zasiać jak najkorzystniej, i wyrównać dotychczasowe szkodliwe dla kraju różnice.

Wiadomo już ile mamy zasiać pszenicy, ile żyta, ile owsa, buraków itd. Każde Państwowe Gospodarstwo Rolne wie już ile i jakich upraw przypada na jego obszar.

Ile i jakich upraw ma siał każde województwo, każdy powiat też już zostało ustalone (naturalnie przy uwzględnieniu obszaru gruntów, rodzaju gleby itd.) Trzeba teraz, aby było dokładnie wiadomo, ile i czego ma zasiać każda gmina, każda gromada, a w niej — każdy pojedynczy mały i średnio-rolny gospodarz.

Co w tej sprawie powinny uczynić rady narodowe?

Wojewódzkie rady narodowe na swych plenarnych posiedzeniach w porozumieniu z organami Państwowej Administracji Rolnej i w oparciu o państwowy plan zasiewów ustalą obszar i jakość zasiewów dla całego województwa z rozdziałem na poszczególne powiaty w zależności od wielkości powiatu i rodzaju gleby. Powiatowe rady narodowe otrzymawszy z rozdzielnika wojewódzkiego zestawienie zaleconych uraw szczegółowo je przedyskutują i ustalą ile i czego powinna zasiać każda gmina. Gminne rady narodowe dokonają z kolei takiego podziału na gromady.

W gromadach odbędą się ogólne zebrania gromadzkie, na których gminny instruktor rolny przedstawi chłopom proponowany plan zasiewów, i zasadni jego celowość oraz omówi wszystkie rodzaje zalecanych upraw. Gminny instruktor rolny winien omówić wszystkie szczególne potrzeby gromady (ile, jakich i komu potrzeba nawozów, komu i ile należy przyjść z pomocą w kredytach na ziarno, na wynajem maszyn, komu i jaka potrzebna będzie pomoc sąsiedzka itd.)

Na zebraniach tych mało i średniorolni chłopci będą decydować, ile i czego zasiać, będą przyjmować przedstawiony im plan jako swój, będą go oceniać i korygować. Trzeba więc, aby gminne rady narodowe zmobilizowały wszystkich swych członków do aktywnego uczestnictwa w tych zebraniach. Radni powinni występować na tych zebraniach i uzasadniać dlaczego gminna rada postanowiła zalecić danej gromadzie tyle upraw, a innej mniej lub więcej, powinni przekonać chłopów o słuszności zaleceń GRN, spopularyzować te zalecenia i zachęcić chłopów do kierowania się nimi.

Na zebraniach tych radni GRN powinni omówić i przewidzieć wszystkie możliwe przeszkody i trudności, aby gminna rada i zarząd gminny mogły w porę i we właściwy sposób im zapobiec.

Co osiągniemy przez te zebrania?

Osiągniemy to, że siew tegoroczny będziemy mogli przeprowadzić według planu państwowego, który przewiduje nie tylko wzrost, ale i wydadne uszlachetnienie upraw. Przewyciężymy poważnie chaos w zasiewach gospodarstw indywidualnych.

Czy plan ten jest realny, to znaczy czy jest możliwy do wykonania w proponowanych rozmiarach?

Bezwątpienia tak, albowiem zarówno PGR, spółdzielnie produkcyjne jak i pojedyncze gospodarstwa rolne otrzymają w tym roku poważną pomoc ze strony państwa, o wiele większą niż w latach ubiegłych.

Państwo daje w tym roku rolnictwu ogromne środki w postaci wielomiliardowych kredytów inwestycyjnych, tysiące traktorów i maszyn rolniczych, setki tysięcy ton materiału siewnego i nawozów sztucznych oraz miliardowych kredytów krótko i średnioterminowych.

Wystarczy wspomnieć, że niezależnie od poprzednio już przyznanych kredytów, a mianowicie: 900 miln. zł. na zakup nawozów sztucznych; 750 miln. zł. na zakup materiału siewnego i wykonanie orki; 112 miln. zł. na zaliczkowanie ziemniaków — sadzeniaków dla mało i średniorolnych chłopów przeznaczają się dalsze następujące kredyty i dotacje na wiosenną akcję siewną: kredyty krótkoterminowe złotych 1.708.600.300 na zakup materiału siewnego kwalifikowanego i jednolito-odmianowego (pszenica, jęczmień, owies, ziemniaki); na zakup

materiału siewnego z umów plantacyjnych zawartych w bieżącej kampanii wiosennej kredyt w wysokości 2.574.410.250 z czego część zostanie pokryta z dotacji Skarbu Państwa w wysokości zł. 248.266.000.

Bank Rolny oraz Gminne Kasy Spółdzielcze zobowiązano do przygotowania odpowiedniego własnego aparatu celem sprawnego i terminowego rozprawdzania kredytów, a ZSCH do szybszego opinowania podań o przyznanie kredytów. Rolnictwo otrzyma w tym roku około 6.700 nowych traktorów.

Środki są, trzeba je tylko rozumnie i sprawiedliwie użytkować.

Wielką rolę we właściwym zużyciu pomocy państwowej mogą i powinny odegrać rady narodowe, a zwłaszcza gminne rady narodowe i ich komisje rolne. Na tych samych plenarnych posiedzeniach rad narodowych wszystkich szczebli, na których omawiane będą plany zasiewów, powinny być omawiane szczegółowo plany rozdziału pomocy państwa.

I tak:

Co się tyczy pomocy państwa w nawozach sztucznych, kredytach gotówkowych i ziarnie selekcyjnym, trzeba już zawczasu opracować gromadami, dla całej gminy, a gminami, dla całego powiatu ilość potrzeb w tym zakresie: zwrócić szczególną uwagę na terminowe dokonanie zamówień przez PZGS-y, i gminne spółdzielnie na ziarno kwalifikowane i jednolito-odmianowe, nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, materiały pędne i inne środki niezbędnie potrzebne dla należytego uruchomienia spółdzielczych ośrodków maszynowych.

Ustalić osobistą odpowiedzialność za wykonanie poszczególnych prac i wyznaczyć terminy.

Zapewnić terminową i sprawną dostawę zamówień.

Dopilnować należytego i sprawiedliwego podziału kredytów, ziarna i nawozów między poszczególne gromady a w gromadach — między poszczególne mało i średniorolne gospodarstwa rolne.

Uruchomić Komitety Członkowskie dla stałego, codziennego wglądu w prace gminnych spółdzielni i Gminnych Kas Oszczędnościowych. Zobowiązać wszystkich członków komisji rolnej do stałego kontaktu z gromadami, aby móc w porę usuwać trudności i sygnalizować je — w miarę potrzeby — powiatowej radzie narodowej.

Przewodniczący prezydiów gminnych rad narodowych winni zapewnić sobie stałą, telefoniczną łączność z prezesami PZGS i Prezesami Oddziałów Państw. Banku Rolnego w powiatach, dla należytego informowania ich o potrzebach swej gminy i o wszelkich zahamowaniach w dowozie nasion i nawozów, o wynikłych brakach w toku akcji kredytowej.

Zorganizować pomoc sąsiedzka celem maksymalnego wykorzystania siły pociągowej dla pomocy gospodarstw biednym i średniorolnym pozbawionym sprzężaju.

Czas nagli. Trzeba już zażądać od wójta gminy imiennego zestawienia zapotrzebowania na świadczona, które powinni wójtowi złożyć sołtysi po zaopiniowaniu ich przez gromadzką koła ZSCH.

Prezydium gminnych rad narodowych winno **bezwzględnie** zwołać plenarne posiedzenia i ustalić dokładnie, **ko, komu, ile, kiedy i za jaką cenę** ma dostarczyć samopomocową usługę.

Dlaczego zalecamy pośpiech?

Dlatego, aby dać możność rozpatrzenia ewentualnych odwołań i wniesienia poprawek, które mogą nasuwać się po zatwierdzeniu planu. Trzeba przecież przewidzieć skargi z obu stron — od świadczących i od otrzymujących świadczenia. Poza tym zakradną się niechybnie jakieś błędy. Ktoś będzie pominięty, dla jednego wyznaczona norma może okazać się za mała, dla innego za duża itp.

Gdybyśmy chcieli poprawiać te błędy w ostatniej chwili, nie zrobilibyśmy tego wcale albo w pośpiechu zrobimy źle. Wtedy już trzeba orać i siać. Wtedy nie pora na robienie poprawek do planu. Wtedy trzeba pilnować, aby uchwalony plan i wyznaczone normy były wykonane.

Trzeba przewidzieć możliwość wiązania pomocy w maszynach z pomocą w sprzężaju. Np. jeden i ten sam chłop może i powinien w uzasadnionym wypadku skorzystać z przydziału maszyny (siewnika) z Spółdzielczego Ośrodka Maszynowego, a siłę pociągową uzyskać w ramach przydziału pomocy sąsiedzkiej od bogatego sąsiada.

W tym celu trzeba ustalić w porozumieniu z kierownikiem SOM ścisły kalendarz usług maszynowych — i w dopasowaniu do tych terminów wyznaczać usługi sąsiedzkie w sprzężaju i koniach.

Kontrolować wykonanie nakazów i stawiać wnioski o ukaranie winnych niedotrzymywania terminów lub uchylania się od wyznaczonej powinności.

Uchwały naszego Rządu przewidują wydatną pomoc dla uspołecznionego i indywidualnego rolnictwa w maszynach znajdujących się w TOR, POM i SOM.

Prezydium gminnych rad winny wydelegować przed rozpoczęciem siewów swe komisje rolne do SOM dla dokładnego zbadania stanu gotowości ośrodków: czy wszystkie maszyny są należycie wyremontowane, czy opracowano plan i kalendarz usług. W czasie siewu — trzeba kontrolować sposób użycia maszyn.

To samo winno uczynić PRN w stosunku do POM i warsztatów TOR.

Szczególną uwagę należy zwrócić na przestrzeganie ustalonych cen za usługi jak również przestrzegania pierwszeństwa w korzystaniu z usług SOM przez chłopów biednych i średniorolnych.

O ujawnionych wypadkach nadużyć sygnalizować prezydium powiatowej rady narodowej lub prezesowi PZGS wprost.

A. ZIELENIEWSKI

Radca w Min. Adm. Publ.

Przygotowujemy się do prac szarwarkowych

W przedwrześniowej Polsce świadczenia w naturze zatrafiły całkowicie swój sens społecznej daniny obywatelskiej. Struktura organizacyjna na odcinku administracji komunalnej i specyficzne warunki ekonomiczne ogromnej większości społeczeństwa a zwłaszcza szerokich mas wiejskich, były tego rodzaju, że sprowadzały korzyści osiągnięte z tego źródła do — wyłącznie — jeszcze jednego rodzaju obciążenia na rzecz polepszenia finansów gmin. Wpływami gotówkowymi z tytułu nieodrobionych świadczeń wiązało się, jak to powszechnie wiadomo, budżety gminne i miejskie.

W tym roku powinniśmy zlikwidować pozostałe odłogi.

Rząd nasz przywiązuje wilekie znaczenie do zagospodarowania pozostałych jeszcze po wojnie odłogów i innych gruntów dotąd jeszcze nie uprawionych.

Jak wiadomo — Rząd nasz postanowił, że wszelkie grunty nieuprawione, zarówno państwowe jak i prywatne, oddawane będą na trzy lata w bezpłatne użytkowanie małorolnym i średniorolnym chłopom. Będą oni nie tylko bezpłatnie użytkować przejęte do zagospodarowania grunty, lecz ponadto nie będą płacić od tych gruntów składek na Fundusz Oszczędnościowy Rolnictwa (FOR) oraz będą korzystać z pewnych ulg w podatku gruntowym, od którego są albo całkowicie zwolnieni, (za pierwsze 2 lata po zagospodarowaniu odłogów, lub za cały okres przy zagospodarowaniu zespolonym), albo też płacą ten podatek w ustalonej niższej wysokości — 8 procent niezależnie od obszaru, jaki uprawiają.

Rok bieżący winien być końcowym etapem likwidacji odłogów.

Gminne rady narodowe mają za zadanie ustalić, ile mają jeszcze gruntów nie uprawionych i komu je powierzyć do uprawy.

Jeżeli jakiś gospodarz (najczęściej może się to zdarzyć u bogacza wiejskiego) zaniedbuje swój grunt i pozostawia go odłogiem, wójt gminy na podstawie uchwały prezydium PRN ma prawo i obowiązek przejąć ten grunt i przekazać go do uprawy biednemu lub średniorolnemu chłopu na warunkach wyżej wspomnianych. Ani jeden skrawek gruntu, który nadaje się pod pług nie może być nie obsiany.

*

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów zobowiązuje wszystkie władze, urzędy instytucje, organizacje społeczne i związkowe do okazania jak największej pomocy przy przeprowadzeniu tegorocznej wiosennej akcji siewnej.

Wojewódzkie, powiatowe i gminne rady narodowe mają za zadanie zespolić wysiłki tych wszystkich władz, instytucji i organizacji społecznych, nakreślić im bieżące zadania i kontrolować wykonanie przyjętych przez nie zobowiązań.

Składanie corocznej „daniny“ w tej postaci było możliwe, jeśli zważywszy, że obok majątków obszarowych i dużych gospodarstw chłopskich postępowała pauperyzacja właścicieli drobnych gospodarstw rolnych i nieuchronnie z tym związany nadmiar rąk do pracy. Właściciele majątków lub zamożni rolnicy poprostu wypełniali zobowiązania świadczeń przez uiszczenie zapłaty, o ile naturalnie nie dało się w ogóle zobowiązania uniknąć, a nie stanowiło to problemu dla czynników komunalnych, bowiem stosunki socjalne umożliwiały każdorazowe zapotrzebowanie na tanią siłę roboczą.

W ostatecznym rozrachunku świadczenia w naturze nie były świadczeniami ogółu obywateli danej jednostki administracyjnej na cele publiczne. Niektóre zarządy gminne (miejskie) i wydziały powiatowe niejednokrotnie rezygnowały z obciążenia świadczeniami w naturze obywateli na swoim terenie. Świadczenia te, czyli t. zw. „szarwark“, nie były popularne wśród ogółu ludności, bo być nimi nie mogły w ówczesnych warunkach.

W okresie okupacji (1939 — 1944) świadczenia i sam charakter tych świadczeń uległ dalszemu zniekształceniu. Ograniczany w swych możliwościach samorząd terenowy nie podejmował żadnych zadań na dalszą metę: nie wznoszono budynków i urządzeń gminnych czy gromadzkich, nie przeprowadzono budowy urządzeń wodno-melioracyjnych, planowania, pracy na odcinku dróg samorządowych — i rezultaty były co najmniej nikłe. Pobór szarwarku wymierzonego, jakkolwiek miał miejsce, nie odpowiadał w żadnym wypadku swoim założeniom, ani też nawet dawniejszej praktyce. Wpływy z tego źródła, niemal wyłącznie pobierane w formie opłat zastępczych nie szły na cele właściwe, a obracane były na cele nie mające nic wspólnego z ich przeznaczeniem.

Dziś świadczenia w naturze traktowane są właściwie jako potrzebna publiczna danina obywatelska pracy, składana w imię dobra społecznego. Samo określenie dawniejsze tych świadczeń zanika i zmienia się zasadniczo pogląd na świadczenia jako takie. Dziś świadczenia w naturze nie mogą być dawniejszym „szarwarkiem“ a jedną z form zespolowej, świadomej, opartej na właściwych przesłankach ekonomicznej i społecznej natury, — planowo zorganizowanej pracy. Oczywiście prace spełnianej przede wszystkim w interesie samych obywateli, a więc lokalnym.

Zaznaczyć należy, że ta zmiana ustosunkowania się w praktyce do zagadnienia świadczeń w naturze stała się możliwa dzięki zmianie istotnych warunków ekonomiczno-socjalnych, wprowadzonej ustrojem ludowo-demokratycznym. Przeobrażenie poglądów i właściwe ustalenie zagadnienia świadczeń w naturze niewątpliwie iść będzie i rozwijać się dalej po pożądaną linię. Gminne (i miejskie), powiatowe i wojewódzkie rady narodowe i ich organa wykonawcze realizują na swoich odcinkach zagadnienie na ogół zgodnie z duchem czasu i zgodnie z zasadami ustawodawstwa polipcowego.

Całkowite i bez reszty zdemokratyzowanie zagadnienia wymaga jednak przystosowania obowiązujących w tym względzie przepisów o świadczeniach przez wprowadzenie zmian w ich treści. Nowelizacja odnośnych, przedwojennych postanowień w kierunku dostosowania ich do istniejącego stanu rzeczy i aktualnych potrzeb niewątpliwie zostanie podjęta.

Obecnie zmieniło się wiele na wsi; dzięki przeprowadzeniu reformy rolnej nie ma na wsi nadmiaru rąk do pracy, zwłaszcza że przyrost naturalny znajduje ujście na terenach Ziemi Odzyskanych lub włącza się jako pożądanym i nieodzownym czynnikiem w proces uprzemysłowienia kraju, postępującego w ramach podejmowanych narodowych planów gospodarczych.

Według obowiązującej ustawy z r. 1935 — świadczenie w naturze polega na dostarczeniu prostej (niewykwalifikowanej) robocizny pieszej lub zaprzęgowej na określone cele publiczne przez zobowiązanych podatników: podatku gruntowego, podatku od nieruchomości i kart

rejestracyjnych. Cele, na jakie świadczenia w naturze mogą być ustanowione, są następujące:

a) Budowa i utrzymanie dróg samorządowych (gromadzkich, gminnych i powiatowych). Drogi te służą bezpośrednio celowi usprawnienia komunikacji na terenie gminy bądź powiatu i dlatego mają znaczenie dla ludności miejscowej. Świadczenia w naturze są wykorzystywane w tym zakresie jako: dostarczenie robocizny przy technicznym wykonywaniu (na gruncie) odpowiednich pomiarów, kopanie rowów, umacnianie i naprawa nawierzchni, oczyszczanie przepustów, umacnianie zboczy drogi (skarp), odarniowanie, zadrzewienie, ustawianie znaków i tablic drogowych i orientacyjnych itp. czynności oraz zwózka materiałów, potrzebnych do budowy lub konserwacji dróg.

b) Wykonanie i utrzymanie publicznych urządzeń melioracyjnych, posiadających, znaczenie ogólne dla całej gromady i gminy. Prace przy robotach wodno-melioracyjnych mogą być następujące: kopanie i oczyszczanie rowów nowych oraz pogłębianie rowów już istniejących i oczyszczanie tych rowów, sypanie grobli, (nasypy), niwelacje gruntu, budowa jazów dla celów nawodnienia łąk, czynienie wykopów ziemnych, darniowanie urządzeń i umacnianie wikliną lub innym sposobem, prace przy budowie urządzeń odprowadzających wodę, obwałowanie rzeczek, kanałów, strumieni i potoków, budowanie t. zw. głowic celem zahamowania obsypów brzegów.

Świadczenia w naturze na cele melioracyjne mogą być stosowane również celem utrzymania urządzeń melioracyjnych, które wykonane zostały przez spółkę wodną, ale nie są należycie przez nie utrzymane, jak również celem wykonania i konserwacji tych niezbędnych robót wodno-melioracyjnych, które są związane ze scaleniem gruntów i wykonaniem odpływów i dopływów głównych związanych z tymi robotami.

Wykonywanie i należyte utrzymanie urządzeń wodno-melioracyjnych leży w interesie samej ludności wiejskiej i jest jednym z postulatów prowadzonej obecnie polityki agrarnej w terenie.

c) Wznoszenie budynków gminnych i gromadzkich; obejmuje ono budowę (odbudowę) i utrzymanie tych budynków i pomieszczeń administracyjnych i urządzeń gospodarczych, które są potrzebne dla celów danej gromady lub gminy. Tu można wymienić np. budynki na pomieszczenia biur zarządu gminnego, domy kultury (domy ludowe), budowę wzgl. odbudowę remiz strażackich i w ogóle pomieszczeń trwałych, służących dobru ogólnemu mieszkańców oraz w szczególności budowę i konserwację budynków szkolnych. Wznoszenie budynków, zwłaszcza szkolnych, jest rzeczą wagi pierwszorzędnej i wykorzystanie nieodpłatnej robocizny z tytułu świadczeń znakomicie ułatwia zadanie.

Dostarczane świadczenia będą wykorzystane przy podejmowaniu robót ziemnych, zwózce materiałów budowlanych, ewent. własnego materiału jak: glina, żwir kamień polny, piasek itp.

Same roboty będą się sprowadzać do pomocy fachowcom w późniejszym stadium budowy.

Przygotowanie materiałów budowlanych winno odbywać się zasadniczo w porze zimowej, kiedy rolnicy rozporządzają wolnym stosunkowo czasem.

d) Zagospodarowanie i zalesienie nieużytków gminnych lub gromadzkich.

Robocizna z tytułu świadczeń będzie w tym wypadku wykorzystywana dla usunięcia ujemnych skutków spro-

wadzanych przez istnienie nieużytków na sąsiednie obszary np. lotne piaski oraz ewent. wykorzystanie tych nieużytków przez ich zagospodarowanie. Do nieużytków, które winny być usuwane w miarę możliwości lokalnych przy pomocy świadczeń w naturze, będą należeć np. takie, jak: piaski lotne, bagna, parowy, csepiska skalne i piaszczyste, zmiany terenu nieużyteczne, powstałe wskutek działań wojennych itp. Należy zawsze zabezpieczyć grunta uprawne przed wyjąłowieniem, tworzeniem się wydm piaszczystych, obrywaniem się skał.

Przebieg prac powyższych, na które mogą być ustanowione świadczenia w naturze, jest jedynie przykładowym i może rozszerzać się lub zmniejszać w zależności od potrzeb lokalnych.

Wykorzystanie szarwarku na poszczególne cele jest także rozmaite; w skali państwowej najwięcej, bo około 75%, świadczeń w naturze przeznaczają się na cele drogowe, gdy np. tylko około 10% na melioracje; pozostałe 15% rozkłada się na inne cele, głównie na budowę szkół.

Stosowanie świadczeń w naturze nakłada szereg obowiązków na rady narodowe i organy wykonawcze gmin, zagadnienie to, jest bowiem dość skomplikowane. Wynika to najpierw z przepisów, które przewidują, oprócz zamiany na odpowiednie materiały, odrabianie dniówek pieszych przy użyciu własnych narzędzi pracy; odrabianie dniówek zaprzęgowych jedno i dwukonnych; odrabianie dniówek pieszych przez wykonywanie określonej ilości pracy wg obowiązujących norm (akord); odrabianie robocizny fachowej zamiast zwykłej niewykwalifikowanej; wykonanie świadczenia przez zapłatę równowartości dniówek w gotówce.

Podstawa wymiaru również jest niejednolita.

Organa gminne (miejskie miastach niewydz.) obowiązane są, względnie wszystkie strony zagadnienia, wykorzystywać świadczenia na cele dozwolone ustawą na podstawie ustalonego szczegółowo planu świadczeń w naturze.

Plan taki zestawiony przez zarząd gminy na podstawie złożonych zapotrzebowań winien być uchwalony corocznie na miesiąc przed rozpoczęciem roku budżetowego tj. do dnia 30.XI.

Do planu dołączone są z reguły kosztorysy na poszczególne projektowane roboty.

Plan winien być ustalony przy współdziałaniu organów fachowych mieścić się w ramach planów ogólnych — długofalowych, sporządzanych dla danej dziedziny administracji. Wysokość obciążenia mieszkańców gminy świadczeniami w naturze, ustala właściwa gminna (miejska) rada narodowa, z zachowaniem granic norm najwyższego obciążenia, wprowadzonych uchwałą odnośnej wojewódzkiej rady narodowej (okólnik Min. Adm. Publ. Nr. 66 z dn. 20.IX.1947 r. Dz. Urz. 13 ex 1947, okólnik Min. Adm. Publ. Nr. 38 z dn. 22.IV.1949 r. Dz. Urz. 13 ex 1949).

Wszyscy zobowiązani winni być przez urzędy gmin powiadomieni pisemnie o wysokości wymiaru świadczeń na rok bieżący.

W orzeczeniu wymiarowym należy podać: sumę podatków, stanowiących podstawę wymiaru świadczeń, i oraz właściwy dla obliczania świadczeń (iloraz ten otrzymuje się przez podzielenie sumy złotych, wyrażającej wartość świadczeń, przez sumę podatków, stanowiących podstawę wymiaru świadczeń) równowartość pieniężną, przypadającą na zobowiązanego do robocizny,

równowartość pieniężną za 1 dzień robocizny pieszej i za 1 dzień robocizny zaprzęgowej, ilość wyznaczonych dni robocizny oraz miejsce i termin wykonania robót oraz termin płatności równowartości świadczeń w gotówce w przypadku niewykonania robocizny — wreszcie pouczenie o przysługującym prawie odwołania. Że wymiar świadczeń w naturze nie jest w wielu wypadkach właściwy, świadczą liczne i w dużej ilości wypadków uzasadnione odwołania. Orzeczenie winno być doręczone za pokwitowaniem. Jednocześnie sołtys wzgl. inny dozorca robót otrzymać winien imienny wykaz zobowiązanych do świadczeń osób dla celów kontroli bieżącej.

Świadczenia w naturze stanowią mogą bardzo poważne źródło bądź to gotówkowych wpływów, bądź też rezerwy siły roboczej, która przyczynić się może do polepszenia komunalnych warunków bytu ludności pracującej wsi i (mniejszych) miast.

Ludność sama w tworzeniu tych warunków jest zainteresowana.

Rzeczą zatem odnośnych organów i władz gminnych i powiatowych będzie wprowadzić plan już ustalony uprzednio w życie. Zaplanowane świadczenia w naturze i wykonanie ulepszeń terenowych w granicach gromad i gmin przy pomocy tych świadczeń powinny być wykonane, a cele osiągnięte! Oto hasło, jakim powinny się kierować zarządy gminne i miejskie z wójtami i burmistrzami miast na czele. U progu sezonu robót, wykonywanych przy pomocy świadczeń w naturze, dokonamy przeglądu poczynionych już prac przygotowawczych, dokonamy ostatecznie skoncentrowania i ustalenia istniejących środków materiałowych i finansowych i ewent. zapotrzebujemy tam, gdzie jeszcze to się nie stało z jakichkolwiek powodów, te środki oraz cały aparat fachowy i techniczny dla sprawniejszego wykorzystania świadczeń.

Istniejące możliwości na tym odcinku gospodarki komunalnej po zsumowaniu okazują się w skali państwowej wielkościami idącymi w miliardy złotych.

Zarządy gmin mają obowiązek ustawowy dokonać wszelkich czynności związanych nie tylko z wymiarem ale i z poborem świadczeń w naturze. Pobór zaś będzie polegał na: z jednej strony — odrobieniu i uiszczeniu świadczeń przez ogół obywateli oraz z drugiej strony na należywym wykorzystaniu tych świadczeń.

W biurze zarządu gminnego (miejskiego) musi być prowadzona odpowiednia ewidencja w formie specjalnej księgi oraz inne dowody.

Poszczególni nadzorcy robót (sołtysi) winni być zaopatrzeni w bloczki pokwitowań wystawianych imiennie itd.

Świadczenia wymierzone winny zostać w zasadzie odpracowane. Uiszczeniu równowartości świadczeń w gotówce należy w zasadzie przeciwdziałać, bowiem świadczenie traci wówczas swój zasadniczy charakter.

Świadczenia niewykonane winny zostać wyegzekwowane w trybie egzekucji administracyjnej, o ile nie zachodzą okoliczności uzasadniające umorzenie czy odroczenie świadczenia. Zarządy miejskie i gminne winny śledzić i dbać o wyniki prac podejmowanych w każdym czasie i na każdym odcinku.

Bieżące kontrolowanie stanu prac i osiągniętych wyników należeć będzie z mocy właściwych postanowień do gminnych (i miejskich) rad narodowych i poszczególnych komisji radzieckich.

H. BOGATKOWSKI

Uwagi o szarwarku

Robocizna obywatelska, zwana powszechnie szarwarkiem, a urzędowo „świadczaniem w naturze na niektóre cele publiczne“ jest u nas wykorzystywana niejednolicie.

Ten, w zasadzie, wartościowy środek służący do podtrzymania i rozwoju gospodarki samorządowej ma być w roku bieżącym upożytkowany przez nowelizację częściowo zdezaktualizowanych przepisów.

Planowanie racjonalne prac opartych, chociażby tylko częściowo na robociznie szarwarkowej, jest szczególnie trudne i kłopotliwe.

Największy kontyngent robocizny obywatelskiej w postaci siły ludzkiej i sprzężaju, odrabia na ogół ludność rolnicza, a tej nie należy — w myśl wyrażonego przepisu ustawowego — powoływać do robót przymusowych w okresie prac polnych oraz akcji scalenia gruntów. Poza tym charakter większości robót szarwarkowych, prowadzonych pod gołym niebem, wymaga w ogóle dostosowania terminów większości prac do niektórych tylko okresów roku. Przy niedostatecznym kontakcie i zgraniu się organizatorów robót z masą ludności, która ma wykonać roboty, nie można przewidzieć, czy i w jakich rozmiarach projektowane roboty zostaną w pełni i należyście wykonane.

W tych warunkach racjonalne zaplanowanie robót i staranne przygotowanie i należyście kontrolowane wykonywanie ich stanowi o powodzeniu prac szarwarkowych i celowości stosowania robocizny obywatelskiej — decyduje, czy wkład wysiłku ludzkiego, materiału i gotówki opłaci się, czy też raczej należy go zaniechać. (Bliższe uwagi na ten temat, będące „gwoździem“ zagadnienia celowości szarwarku, podano w Nr. 20 „Rady Narodowej“ z r. 1949 pod tytułem „Należyte wykonywanie świadczeń w naturze“).

Gminna i powiatowa rada narodowa winny z góry dokładnie rozważyć, czy i w jakich rozmiarach korzystać należy ze świadczeń. Decydując się na wprowadzenie ich — zobowiązują się przez to do zaprojektowania planowego wykonania ich i dokładnego dopilnowania przygotowań, kontroli wykonania a na zakończenie — do analizy i oceny sprawozdania i rachunku z wykonania akcji.

Zadania gminnej rady narodowej

Ażeby zadanie swe należyście wykonać gminna rada narodowa winna:

- na tyle dokładnie i wcześniej poznać aktualne potrzeby gminy i gromad oraz realne ich możliwości wykonywania świadczeń, względnie splacenie równoważnika za świadczenia, by móc zaplanować we właściwym terminie racjonalny, możliwie szeroki a jednocześnie realny program robót wykonywanych, w oparciu o świadczenia w naturze, lecz uwzględniający też i inne źródła pokrycia kosztów,
- dopilnować sporządzenia dostatecznie wcześniej projektów technicznych, kosztorysów robót i wszelkich opracowań wstępnych oraz uzyskanie zatwierdzenia ich wzgl. aprobaty w drodze właściwej,
- po uzyskaniu zatwierdzenia budżetu dopilnować skompletowania niezbędnego dla wykonania programu robót sezonowego zespołu fachowego personelu wykonawczego: 1) udzielonego przez zaintere-

sowane instytucje (pow. zarząd drogowy, rejonowe kierownictwo robót melioracyjnych, nadleśnictwo) oraz 2) własnego sezonowego (zbrojarze, cieśle, murarze itp.), — ustalając ich zaopatrzenie w sprzęt, wydajność i opłacalność pracy,

- dopilnować wcześniej i dokładnego zawiadomienia sołtysów oraz ludności zobowiązanej do świadczeń o rodzaju i miejscu robót szarwarkowych, ustalonych na dany rok, oraz wymiarze, czasie, miejscu, i sposobie wykonywania świadczeń, a także o ilości i rodzaju sprzętu w jaki ludność zaopatrzuje się do pracy,
- porozumieć się z kierownictwami powiatowego zarządu drogowego i rejonu robót melioracyjnych itp. w celu uzyskania w razie potrzeby, wskazówek i pomocy w czynnościach kontrolnych.

GRN decyduje o wprowadzeniu świadczeń i kontroluje ich wykonanie oraz sprawozdawczość jak następuje:

- 1) plenum przez udzielanie wytycznych, uchwalanie programu robót i wysokości świadczeń,
- 2) komisje zainteresowane — drogowa, rolna, ewent. oświaty i inne — przez projektowanie robót i systematyczną kontrolę przygotowania ich, wykonania, rachunkowości i sprawozdawczości,
- 3) zespół przedstawicieli zainteresowanych komisji przy udziale przedstawiciela komisji finansowej — przez projektowanie scalenia programu świadczeń i ustalenia kalendarza czynności kontrolnych w zakresie świadczeń,
- 4) prezydium — przez wgląd w pracę komisji i regulowanie ich.

Terminarz czynności (Przykład)

Styczeń.

Kom. drogowa, wzgl. oświatowa (budowlana) kontrolują zwózkę budulca (kamienia, cegły, drewna) i bicie tłucznia.

Kom. rolna (melioracyjna) kontroluje cięcie wikliny.

Luty.

Zespół przedstawicieli zainteresowanych komisji projektuje plan prac świadczeniowych i kontroli ich na rok 1950.

GRN — ustalanie programu i kalendarza robót na rok 1950 opartych na świadczeniach w naturze.

Marzec.

GRN — plan wykonania wiosennego i uporządkowania wsi (odwodnienie ulic, zadrzewienie i in.).

Kom. — zapoczątkowanie prac nad planem inwestycyjnym i gospodarczym na r. 1951.

Kontrola stanu dróg

Kontrola prac nad porządkowaniem ulic.

Czerwiec.

(m. in.) Kom. — kontrola bieżącej naprawy dróg gruntowych i rowów.

Kontrola przygotowań do remontu szkół.

Lipiec.

(m. in. Kom. — ustalenie zaległości szarwarku z I półroczu.

Według tego wzoru i posiłkując się terminarzem podanym na stronie 216 i nast. terminarza podanego w „Kalendarzu Samorządowca“ na rok 1950, należy sporządzić terminarz dostosowany do konkretnych potrzeb gminy.

L. GIERLICKI

Uwagi ogólne o wykonaniu budżetów związków samorządowych za rok 1949

W dniu 31 grudnia 1949 roku wygasły kredyty przewidziane w budżetach samorządowych roku 1949. Podejmowanie nowych wydatków w ramach sum budżetowych 1949 roku nie może już mieć miejsca. W styczniu r. b. nastąpił okres rozrachunków, ostatecznych uzgodnień, ustalenia zobowiązań (t. zw. listy wierzycieli), wreszcie zamknięcia okresu obrachunkowego.

W stosunku do budżetów nadzwyczajnych termin pokrywania rachunków i rozliczeń, dotyczących inwestycji wykonanych fizycznie do dnia 31 grudnia 1949 roku, został przesunięty do dnia 28 lutego r. b., a nawet w wyjątkowych wypadkach do dnia 20 marca 1950 roku.

Za podstawę do dalszych rozważań bierzemy przewidywane sprawozdania z wykonania budżetu 1949 roku, nadesłane w formie nieostatecznej, obejmujące zamknięcie sum budżetowych, w których brak w wielu wypadkach wyników ostatecznych rozrachunków z własnymi zakładami i przedsiębiorstwami, a przede wszystkim brak ostatecznych sum wykonania budżetów nadzwyczajnych.

Już przed ostatecznym zamknięciem ksiąg, te pierwsze sprawozdania powinny się znaleźć w rękach członków prezydiów rad narodowych i komisji finansowo - budżetowych i być poddane analizie wstępnej. Analiza ta da ogólną ocenę rezultatów gospodarki finansowej każdego związku samorządowego i pozwoli na wyprowadzenie wniosków i uwag, które mogą już być wykorzystane przy wykonywaniu budżetów w roku bieżącym.

Weźmy dla przykładu dwa województwa, jedno we wschodniej połaci kraju, oznaczone w dalszych ustępach litera „W”, drugie w zachodniej — oznaczone literą „Z”.

Przedmiotem naszego badania są sumy zaplanowane w budżecie zwyczajnym łącznie z kredytami dodatkowymi, w oderwaniu od sum pozabudżetowych.

GMINY WIEJSKIE

Wykonanie po stronie wydatków zwyczajnych wyniosło w woj. „W” — 95%, a w woj. „Z” — 94% w stosunku do prelimitowanych sum rocznych, po stronie dochodów zwyczajnych osiągnięto w woj. „W” — 96% i w woj. „Z” — 93,7% przewidywanych sum.

Rezultatem finansowym jest osiągnięta nadwyżka dochodów zwyczajnych nad wydatkami, wynosząca w woj. „W” — ca 90 mil. zł., w woj. „Z” — ca 7 mil. złotych.

Przystępując do analizy niektórych najbardziej istotnych dla gmin wiejskich działów budżetu, stwierdzić można, co następuje:

W dziale I — zarząd ogólny — wydatki wyniosły w gminach woj. „W” — 103%, woj. „Z” — 93% w stosunku do sum prelimitowanych. Wymaga bliższego uzasadnienia przekroczenie kredytów na utrzymanie biur zarządów gminnych.

W dziale V — utrzymanie dróg — wykonano w woj. „W” — 78%, w woj. „Z” — 92,5%. W gminach woj. „W” poważny procent niewykonania zakreślonego planu świadczy o wadliwej organizacji robót drogowych,

zarówno w czasie, jak w dostawie materiałów, gdyż środków zarówno pieniężnych jak i wynikających ze świadczeń szarwarku nie powinno było brakować.

W dziale VI — oświata — wydatki wyniosły w woj. „W” — 88%, w woj. „Z” — 96%. Wobec tak istotnych w hierarchii wydatków samorządu gminnego niewykonanie w pełnym procencie kredytów na utrzymanie szkół podstawowych powinno zwrócić na tę sprawę szczególną uwagę prezydiów rad narodowych, aby w przyszłości realizacja kredytów na oświatę była pełna i odpowiednio rozłożona w czasie.

W dziale VIII — zdrowie publiczne — wydatki wyniosły w woj. „W” — 92%, w woj. „Z” — 79%. Również i ta dziedzina pracy powinna być znaleźć pełną realizację kredytów, zarówno ze względu na stosunkowo małe kwoty zapreliminowane, jak i wagę udziału samorządu w powszechnej służbie zdrowia.

Dochody gmin wiejskich kształtowały się następująco:

Dochody własne z tytułu opłat wyniosły przeszło 100%, a z tytułu podatków samoistnych (cały dz. X) nie wyłączając podatku gruntowego przeszło 98 — 99% sum prelimitowanych w obydwu województwach. Świadczy to, iż obliczenia realności przewidywanych wpływów były na ogół prawidłowe i oparte na dobrym wyczuciu zdolności płatniczej ludności wsi.

Dochody z zewnątrz, a więc z dotacji celowych wpłynęły w 82 — 96% i z dotacji Samorządowego Funduszu Wyrównawczego 95 — 96% sum zapreliminowanych.

MIASTA NIETYDZIELONE

Wykonanie po stronie wydatków zwyczajnych wyniosło w woj. „W” — 95%, w woj. „Z” — 94% w stosunku do prelimitowanych sum rocznych, po stronie dochodów zwyczajnych: w woj. „W” przeszło 100%, w woj. „Z” przeszło 95%. Rezultatem finansowym jest osiągnięcie nadwyżki dochodów zwyczajnych nad wydatkami zwyczajnymi: w woj. „W” — 52 mil. zł., w woj. „Z” — 94 mil. zł.

Analizując poszczególne działy budżetu należy podkreślić, iż dział I — zarząd ogólny — wykonany został w 98,5% sum prelimitowanych w woj. „W” i w 96,5% — w woj. „Z”. Zjawisko dodatnio świadczące o osiągnięciu pewnych oszczędności w wydatkach biurowych. Budzi zastrzeżenie stopień realizacji kredytu na oświatę w woj. „W” wynoszący zaledwie 86% sum prelimitowanych. Sprawa wymaga bliższego zainteresowania się ze strony czynnika społecznego.

Dochody z tytułu podatków samoistnych w miastach niewydzielonych zostały osiągnięte prawie w 100%. Dobre na ogół wpływy własne pozwoliły zmniejszyć dotacje Samorządowego Funduszu Wyrównawczego o ca 12% w stosunku do zaplanowanych sum.

MIASTA WYDZIELONE

W woj. „W” wydatki zwyczajne wyniosły 90% sum prelimitowanych, dochody zwyczajne osiągnięto w 88%, podczas gdy w woj. „Z” — wydatki wyniosły 94%, a dochody — przeszło 97%.

Miasta wydzielone w woj. „W” zamknęły okres obrachunkowy niedoborem ca 6 mil. zł. a miasta w woj. „Z” nadwyżką dochodów zwyczajnych nad wydatkami zwyczajnymi w kwocie 296 mil. zł.

To porównanie wyników gospodarki finansowej daje podstawę do stwierdzenia, iż również i miasta większe osiągnęły w 1949 roku na ogół równowagę budżetów zwyczajnych, a niedociągnięcia w woj. „W” powinny zwrócić uwagę Prezydium W. R. N. na wzmocnienie nadzoru nad gospodarką tych miast jeszcze w toku wykonywania ich budżetów.

POWIATOWE ZWIĄZKI SAMORZĄDOWE

Wydatki zwyczajne wyniosły w woj. „W” — 92%, w woj. „Z” — 90% sum preliminowanych, dochody: w woj. „W” — 93%, w woj. „Z” — 90,7%.

Powiatowe związki samorządowe osiągnęły nadwyżkę dochodów zwyczajnych nad wydatkami w woj. „W” w kwocie 183 mil. zł., w woj. „Z” — 131 mil. zł.

WOJEWÓDZKIE ZWIĄZKI SAMORZĄDOWE

W woj. „W” — wydatki wyniosły 93%, osiągnięte dochody — 130% sum preliminowanych. W woj. „Z” — wydatki wykonano w 100%, dochody w 110% w stosunku do sum preliminowanych.

M. NOWAKOWSKI

Z terenu walki z analfabetyzmem

Od chwili uchwalenia przez Sejm Ustawodawczy ustawy kwietniowej z 1949 r. o likwidacji analfabetyzmu upłynął 10-miesięczny okres czasu, pozwalający na dokonanie przeglądu osiągnięć i braków.

Badając materiały sprawozdawcze, nadchodzące z rad narodowych, możemy śmiało powiedzieć, że poważny wkład środków materialnych, wysiłek społeczny organizacji masowych i terenowych rad narodowych przyniósł już poważne korzyści, wyrывая z ucisku ciemnoty tysiące ludzi.

Punktem wyjściowym w organizowaniu nauczania początkowego w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 1949 r. stały się plenarne posiedzenia wojewódzkich komisji społecznych do walki z analfabetyzmem, w których brali udział pełnomocnicy powiatowi, inspektorzy szkolni, podinspektorzy do walki z analfabetyzmem, delegaci partii politycznych i organizacji społecznych oraz plenarne posiedzenia rad narodowych na wszystkich szczeblach, które — rozumiejąc w pełni swoją rolę na tym odcinku działalności publicznej — starały się realizować wytyczone im przez Kancelarię Rady Państwa w okólniku Nr. 62 drogi działania i sposoby wspierania walki z analfabetyzmem.

Realizacja wytkniętych planów dała już poważne wyniki zarówno na odcinku rejestracji analfabetów jak i mobilizowania kursów, zespołów i uczących się.

Na ogólną liczbę ca 1.000.000 analfabetów (stan rejestracji analfabetów z przed Tygodnia Walki z Analfabetyzmem tj. 11 — 18.12.1949 r.).

Zaplanowano	Wykonano	Państwo	Z. Z.	ZSCH	ZMP	LK	Inne	Indywu.
Kursów i zesp. 30 000	28.036	16 741	3.113	4.041	1.914	964	1.663	—
Uczących 450.000	491.464	791.795	51.464	65.253	30.665	15.698	27.996	8.593

Rezultatem finansowym było osiągnięcie nadwyżki dochodów nad wydatkami, wyrażającej się kwotami: w woj. „W” — 38,5 mil. zł., w woj. „Z” — 13,9 mil. zł.

* * *

Przy wyciąganiu wniosków z podanych wyżej cyfr należy pamiętać, iż obejmują one budżety zwyczajne. Ostateczne zamknięcie sum budżetowych, zarówno zwyczajnych, jak i nadzwyczajnych, wykaże dopiero kwoty osiągniętych nadwyżek, względnie niedoborów z wykonania budżetu.

Uwagi podane w artykule mają charakter b. ogólnikowy. Bardziej gruntowna analiza wykonania budżetów wszystkich związków samorządowych za rok 1949 może być przeprowadzona na podstawie pełnych sprawozdań.

Obecnie można już stwierdzić, iż związki samorządowe, układając budżety swoje w myśl wytycznych Rady Państwa i jej Kancelarii weszły na tory gospodarki planowej, iż wykazują coraz większą przeważnie dyscyplinę budżetową. Preliminowane wydatki dokonywano w zależności od realizacji dochodów, co pozwoliło osiągnąć nie tylko równowagę budżetową, ale nawet nadwyżki.

Wprowadzony w 1949 roku system ustalania z góry limitów dotacji z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego na pokrycie zaplanowanych niedoborów budżetowych dał wyniki dodatnie.

W zakresie organizowania kursów i zespołów, w roku 1949 plan został wykonany w 93,4 procentach, zaś w zakresie powołania na kursy i zespoły w 109,3 procentach.

Podkreślić należy, że wykonywanie wytkniętych planów stało się też przedmiotem zobowiązań likwidacji analfabetyzmu między następującymi województwami:

Kraków z Rzeszowem, Katowice z Wrocławiem, Lublin z Warszawą, Białystok z Olsztynem, Poznań z Pomorzem, Kielce z Łodzią. Szczecin z Gdańskiem, m. st. Warszawa z m. Łodzią. Piękne hasło współzawodnictwa w dziele likwidowania ciemnoty dało już pozytywne wyniki na co wskazują 2 przytoczone przykłady:

Województwo krakowskie w pierwszym etapie współzawodnictwa w okresie od 1 lipca do 10 października 1949 r. zaplanowało 800 kursów i 8.000 słuchaczy a zorganizowało 1.124 kursy i 19.275 słuch. zaś woj. rzeszowskie, które zaplanowało 1100 kursów i 11.000 słuchaczy zorganizowało 1.441 kursów i 26.619 słuch.

Współzawodnictwo to trwa dalej a specjalnie rozwija się na szczeblu powiatowym.

Współzawodniczące ze sobą powiaty poszczególnych województw jak np. w woj. pomorskim pow. aleksandrowski z rypińskim, pow. inowrocławski z toruńskim. W woj. łódzkim wysuwają się na czoło powiaty Łódź i Sieradz.

Terenowe rady narodowe omawiały zagadnienie walki z analfabetyzmem na plenarnych posiedzeniach, poza tym niektóre z nich (w woj. pomorskim) wstawiły do porządku obrad posiedzeń plenarnych jako punkt stały „szczegółowe sprawozdania z przebiegu walki z analfabetyzmem“.

Prezydium rad narodowych wraz z komisjami oświatowymi i społecznymi komisjami W. A. przepracowywały na wspólnych posiedzeniach to zagadnienie, interesowały się dostarczeniem pomieszczeń dla kursów i zespołów, dostarczaniem światła i opału, frekwencją na kursach, przebiegiem nauki oraz ustanawiały dla kursów i zespołów na terenie danej gminy opiekunów w osobie członków rad.

Ponadto prezydium rad narodowych polecały i pilnowały, by we wszystkich budżetach gminnych zostały przewidziane kredyty na walkę z analfabetyzmem, stesownie do możliwości finansowych gmin wiejskich.

Komisje oświatowe rad narodowych w trosce o należyty przebieg akcji szkoleniowej wizytowały kursy dla analfabetów, podejmując odpowiednie kroki, gdy zachodziła potrzeba. Np. woj. Komisja Oświatowa we Wrocławiu po wizytacji kursu dla analfabetów przy Śląskich Zakładach Chemicznych w Jaworze wystąpiła do Prezydium W.R.N. o spowodowanie uregulowania sprawy zatrudnienia przez poszczególne zakłady pracy uczestników kursów tylko w jednej zmianie w celu poprawienia frekwencji na kursach oraz o spowodowanie niezwłocznego zaopatrzenia uczestników kursów w potrzebną ilość podręczników szkolnych.

Na specjalnie zwoływanych przez prezydium W.R.N. zjazdach przewodniczących powiatowych rad narodowych (np. W.R.N. Białystok) z uczestnictwem w niektórych z nich przedstawiciele Kancelarii Rady Państwa, składane przez wizytatorów kuratoriów okręgów szkolnych i przewodniczących powiatowych rad narodowych sprawozdania z przebiegu akcji walki z analfabetyzmem — dawały władzom nadzorującym możliwość dokonania przeglądu dodatnich wyników oraz niedociągnięć na tym odcinku działania oraz podjęcia odpowiednich dyspozycji i wskazań.

W.R.N. Poznań na posiedzeniu grudniowym 1949 r. po wysłuchaniu i dokładnym przedyskutowaniu referatu kuratora Okr. Szkolnego w sprawie walki z analfabetyzmem powzięła uchwały, w których W.R.N. wezwwała terenowe rady narodowe, komisje społeczne W. A., administrację szkolną i organizacje masowe do wzmocnienia aktywności w akcji likwidowania analfabetyzmu, wydano ponadto szereg konkretnych poleceń, mających na celu osiągnięcie pełnej rejestracji wszystkich analfabetów, osiągnięcie pełnej frekwencji na kursach, otoczenie kursów opieką, a także wezwano rady narodowe do podjęcia współzawodnictwa między powiatami.

Przykładów na potwierdzenie należytej pracy rad narodowych, nacechowanej ambitnym podejściem do sprawy można przytoczyć wiele.

Ale należy wskazać i na poważne niedociągnięcia i zaniedbania.

Z powiatu nowosądeckiego dochodzą głosy, że organizacje społeczne, w szczególności Liga Kobiet i Związek Młodzieży Polskiej przejawiają nikłą działalność w walce z analfabetyzmem, że nie we wszystkich inspektoratach szkolnych są obsadzone etaty podinspektorów do spraw W. A. przez co cała praca spada na przewodniczącego P.R.N. jako powiatowego pełnomocnika W. A.

W niektórych powiatach woj. łódzkiego działalność powiatowych komisji W. A. jest słaba, zebrania odbywają się zbyt rzadko i nie w pełnym składzie — to samo odnosi się do niektórych komisji gminnych i gromadzkich.

Cyfry z wykonania planu w kilku powiatach woj. łódzkiego mówią same za siebie. Plany według da-

nych z miesiąca grudnia 1949 r. zostały wykonane w pow. Zgierz w 60 proc., w pow. Pabianice w 57 proc., w pow. Łask w 51 proc., w pow. Tomaszów Maz. w 43 proc., w m. Piotrków w 31 proc., w pow. Łęczyca w 28 procentach.

Frekwencja na kursach i zespołach w woj. łódzkim jest słaba — waha się w granicach od 20 do 80 proc., zaś w woj. rzeszowskim wynosi około 72 proc.

Jeśli niektóre rady narodowe niską frekwencję próbują uzasadnić pewnym zażenowaniem, szczególnie starszych ludzi — analfabetów, to znaczy, iż działalność uświadamiająca tu nie dopisała, za co w dużej mierze winę ponoszą same rady narodowe.

Takie fakty — jak brak w niektórych gminach podręczników, lamp, zorganizowanej opieki nad dzieckiem rodziców uczęszczających na naukę, niewątpliwie mają duży wpływ na wstrzymywanie się od uczęszczania.

A przecież trudności te są do pokonania.

Przyjrzyjmy się, jak sobie radzi z takimi kłopotami powiat kaliski. Jeżeli zobowiązani do uczęszczania na kursy dla analfabetów mieli przeszkody w udaniu się na kurs w związku z pewnymi pracami w gospodarstwie np. robotami w polu (czym się najczęściej tłumaczy absencją), to w tych przypadkach dawano im zastępstwo w pracach.

W pow. kępińskim trudności ujawniania analfabetów usunięto w ten sposób, że do pracy tej włączono listonoszy.

Widzimy więc że powodzenie każdej akcji, szczególnie na tym odcinku działania, nie tylko i wyłącznie jest zależne od środków materialnych, których zresztą Skarb Państwa nie szczędzi, ile od pomysłowości a przede wszystkim woli pokonywania trudności przez powołane do tego wszystkie czynniki a zwłaszcza rady narodowe.

W 14-tu powiatach woj. łódzkiego zaledwie 6 powiatów nie odczuwało braku podręczników. W zestawieniu ogólnym w okręgu łódzkim ponad 20.000 analfabetów czekało na podręczniki.

Na około 2.000 kursów prowadzona jest nauka bez programów. Pieniądze na lampy są, tylko brak jest samych lamp, bo nie zatroszczono się o ich kupno.

W woj. kieleckim udział niektórych rad narodowych w akcji likwidacji analfabetyzmu jest nie wystarczający. Przewodniczący rad narodowych będący jednocześnie przewodniczącymi komisji W. A. nie informują Prezydium o przebiegu akcji. Tydzień walki z analfabetyzmem nie znalazł swego odbicia w posiedzeniach niektórych prezydiumów.

W budżecie woj. zw. sam. kieleckiego na rok 1949, przewidziano na walkę z analfabetyzmem 1.500.000. — zł., ale w okresie 3-ch kwartałów wydano zaledwie 32.000. — zł. Tłumaczenie, że Państwo pokrywa bez wyjątku wszystkie wydatki na ten cel przewidziane nie wytrzymuje krytyki w świetle okólnika Kancelarii Rady Państwa Nr 62 i gdyby kredyt ten został celowo, we właściwym czasie uruchomiony, wyniki omawianej akcji byłyby lepsze.

Dnia 26 czerwca 1949 r. Woj. Kom. Oświatowa zwróciła uwagę na potrzebę prowadzenia dokładnej rejestracji analfabetów. Dnia 19 sierpnia 1949 r. przewodniczący W.R.N. na konferencji przewodniczących terenowych rad narodowych przypomniał o tej akcji i zapowiedział, że na sierpniowym plenarnym posiedzeniu W.R.N. sprawa ta będzie omawiana i przed tym należy odbyć konferencje w powiatach.

W dniu 27 sierpnia 1949 r. odbyło się plenarne posiedzenie W.R.N. lecz zapowiedzianego zagadnienia nie omawiano, ani też nie omówiono go na następnych posiedzeniach W.R.N.

Te i podobne przykłady dowodzą, jak niewłaściwy jest jeszcze na niektórych terenach stosunek rad narodowych do akcji walki z analfabetyzmem.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że doniosłość walki z analfabetyzmem jest należycie doceniana. Obserwuje się w wielu przypadkach zdumiewający wprost wysiłek zarówno nauczycieli jak i uczących się ludzi i to w bardzo podeszłym wieku, a wyniki z kilku miesięcy nauczania niejednokrotnie wykazują jak celowy i konieczny jest dalszy wysiłek aż do całkowitego wypełnienia tak doniosłego zadania.

Zagadnienie walki z analfabetyzmem zostało z największą drobiazgowością omówione, środki materialne, programy nauczania przygotowane. Wystarczy zapoznać

się z zarządzeniami Głównego Pełnomocnika do Walki z Analfabetyzmem, z artykułami ogłoszonymi w ostatnich numerach „Rady Narodowej“ poświęconymi walce z analfabetyzmem, by dojść do wniosku, że niczego nie pominięto z zakresu wskazań organizacyjnych, sposobów podejmowania tej akcji, ustaleń środków materialnych i t. p.

Jeżeli zaś mimo to, tu i ówdzie akcja walki z analfabetyzmem nie daje pożądaných rezultatów, to należy sądzić, iż zło leży w nieodpowiednim doborze ludzi powołanych do pracy w tej dziedzinie oraz w nieodpowiednim kontrolowaniu tej działalności przez wszystkie powołane do tej akcji czynniki, a przede wszystkim przez rady narodowe.

Państwo ludowe przeznaczyło na walkę z analfabetyzmem olbrzymie sumy. Zwielokrotniony wysiłek sił społecznych w terenie może spowodować, by plany zamierzone były nie tylko w pełni wykonane ale znacznie przekroczone.

K. MACKIEWICZ

Nacz. Wpzd. i omunik.
Urz. Woj. w Poznaniu

Uwagi o gospodarce drogowej

Pożytecznym wydaje mi się omówienie czynności i form współdziałania pomiędzy powiatowymi zarządami drogowymi i inspektorem samorządu gminnego.

Ze strony gminy muszą wyjść propozycje dotyczące programu robót. Inicjatorem może być drogomistrz gminny, komisja drogowa, względnie te czynniejsze jednostki w gminie, którym zagadnienie dróg leży na sercu. Na skutek powyższej inicjatywy drogomistrz gminny opracowuje program robót gminnych, obliczając z grubsza potrzebne środki gotówkowe na robociznę fachową i materiał, potrzebną ilość materiałów, narzędzi, maszyn i potrzebną ilość szarwarku. W ten sposób opracowany materiał jest sprawdzany w terenie przez technika dróg gminnych, korygowany, przepracowany i w tej formie po aprobowaniu przez komisję drogową gminną, może być wstawiony do budżetu. Inspektor samorządowy musi ustalić, czy w budżecie gminnym znajdzie się pokrycie na przewidywane wydatki, czy potrzebna ilość szarwarku może być wstawiona na drogi.

Dlatego inspektor samorządu gminnego musi wypowiedzieć się, ponieważ takich preliminarzy resortowych może być wiele, jak budowa szkół, melioracje, zalesienie nieużytków itp. Wszystkie wymienione preliminarze winny również ustalić potrzebne środki gotówkowe i szarwark i tylko inspektor samorządu gminnego, który wie, jakie może być ogólne obciążenie gminy szarwarkiem, może ustalić w jakich wysokościach szarwark może być przewidziany zgodnie z ustawowym obciążeniem świadczeniami w naturze.

Dopiero po zaopiniowaniu przez inspektora samorządu gminnego może preliminarz drogowy iść pod obrady gminnej rady narodowej, w posiedzeniu której powinien brać udział obowiązkowo technik dróg gminnych wraz z drogomistrzem gminnym. Na tym posiedzeniu winni oni udzielić wyczerpujących wyjaśnień i wskazówek, jakie mogą być poruszone podczas obrad.

Jest rzeczą inspektora samorządu gminnego dopilnowanie, ażeby plan szarwarku był uchwalony od razu z podziałem na drogi, melioracje, budowę szkół, zalesienie nieużytków itp., a nie w globalnej ilości, która później uniemożliwia racjonalne i planowe wykorzystanie świadczeń przez poszczególne resorty.

Jest również obowiązkiem inspektora samorządu gminnego dopilnowanie, ażeby były dokonane wymiary szarwarkowe podatnikom, ażeby każdy podatnik został powiadomiony o wymiarze świadczeń.

Obowiązkiem drogomistrza będzie przeliczenie świadczeń dniówkowych na wymiary akordowe (o ile mają one być zastosowane), sprawdzenie i skorygowanie ich należy do technika dróg gminnych, a przyjęcie tych norm — do zarządu gminy.

Obowiązkiem drogomistrza będzie skierowanie za-potrzebowania do gminy na szarwark pieszy i konny z podaniem miejsca i czasu robót.

Obowiązkiem inspektora samorządu gminnego jest sprawdzanie, czy gmina wywiązuje się z tego obowiązku i czy zaspakaja potrzeby techniczne w 100%. Wszelkie niedociągnięcia pod tym względem dezorganizują planowany postęp robót, wpływają na podrożenie samych robót.

Obowiązkiem drogomistrza będzie nadsyłanie do gmin wykazów z wyszczególnieniem nazwisk i ilości wykonanej robocizny szarwarkowej, przeliczonej na gotówkę.

Obowiązkiem inspektora jest sprawdzanie, czy odkontowanie w gminie jest prowadzone należycie i czy na każde odkontowanie znajduje się dokument usprawiedliwiający to odkontowanie. Musi również inspektor wymagać, ażeby wymienione dokumenty były tak samo segregowane i przechowywane jak dokumenty kasowe.

Dalszym obowiązkiem jest uchwalenie zasad podziału kwot na poszczególne resorty, które wpływają z tytułu wykupna szarwarku.

O ile mi jest wiadomo, ta sprawa w gminach w ogóle nie jest rozwiązana. Moim zdaniem, zasad rozdziału może być kilka, np. można ustalić, że kwoty z wykupna szarwarku będą zaliczane jako przychód wyłącznie na budowę dróg, albo na wszystkie działy, proporcjonalnie do wysokości preliminarzy szarwarkowych.

Również obowiązkiem inspektora jest dopilnowanie, ażeby należności od podatników, którzy nie odrobili świadczeń, były ściągnięte w drodze egzekucji.

Inspektor samorządu gminnego winien kontrolować, ażeby księgi rachunkowe, dotyczące wydatków na drogi, jak również wydatków szarwarkowych, były prowadzone na bieżąco i co miesiąc zamykane i służyły za podstawę do sprawozdań z działalności na odcinku gospodarki drogowej.

Uważam, że wywołana dyskusja na temat gospodarki na drogach gminnych jest bardzo pożyteczna. Świadczy ona o zainteresowaniu się tym odcinkiem gospodarki narodowej. Była to dziedzina zupełnie zaniedbana. A jeszcze i dziś nie wszyscy zdają sobie sprawę z jej zakresu i ogromu.

Podam tylko, że dla prowadzenia gospodarki na drogach państwowych i powiatowych, których w województwie poznańskim mamy około 10 tysięcy kilometrów, mamy zorganizowany aparat administracyjny, a dla 26 tysięcy kilometrów dróg gminnych po 1 techniku i to nie we wszystkich powiatowych zarządach drogowych.

Jednak trudno w krótkim czasie odrobić wszystkie zaległości. I na tej drodze wykazujemy rozmach i prężność. W województwie poznańskim w roku 1949 wybudowaliśmy 134 km nowych umocnionych dróg gminnych. Jednak budowa tych odcinków dróg gminnych nie jest przejawem zorganizowanym, powszechnym, a jest to akcja w tych gminach, gdzie zrozumienie dla potrzeb drogowych jest tak duże, że gmina taka już ma stałego drogomistrza i drożników, względnie, że zarząd drogowy nie miał dość dużej ilości robót i znalazł czas, ażeby gminie dopomóc.

Jest jednak wiele gmin, gdzie gospodarka drogowa nie jest ruszona, albo z braku zrozumienia, albo z braku środków na powyższy cel.

Dla powodzenia akcji na odcinku gospodarki drogowej gminnej, nie możemy bazować na dorywczych osiągnięciach. Zaniedbania na tym odcinku są tak duże, że dla ich odrobienia musimy oprzeć się na planowej przemyślanej powszechnej akcji.

Przy dużej wyzwolonej energii mas, przy naszym zapale, pracowitości, możemy być pewni, że i to zagadnienie rozwiążemy wspólnym wysiłkiem i że wyzwolimy naszą wieś z bezdroży i powiążemy siecią umocnionych dróg z miastami jako ośrodkami kultury, stwarzając coraz lepsze warunki dla wymiany dóbr wytwarzanych przez przemysł i rolnictwo.

K. ŻELAWSKI

O pełne wykorzystanie podatków od nieruchomości

W dniu 31 stycznia roku bieżącego minął coroczny termin, do którego posiadacze nieruchomości, określonych w przepisach o podatku od nieruchomości powinni byli sporządzić w dwóch egzemplarzach wykazy na przepisany wzorzec według stanu na dzień 31 grudnia roku ubiegłego i dostarczyć je stosownie do przepisów art. 111 dekretu o postępowaniu podatkowym (Dz. U.R.P. Nr. 27, poz. 174 z 1946 r.) dla użytku władz podatkowych (urzędu skarbowego i zarządu gminy).

Obowiązek sporządzenia wykazów obejmuje nieruchomości wymienione w art. 15 dekretu o podatkach komunalnych (Dz. U.R.P. Nr. 40, poz. 193 z 1947 r.) i ma zastosowanie w gminach miejskich oraz gminach wiejskich o charakterze miejskim do wszelkiego rodzaju nieruchomości, oprócz gruntów niezabudowanych o obszarze ponad 5000 m², użytkowanych stałe jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady i ogrody, jak również oprócz gruntów, znajdujących się pod lasami lub wodami zamkniętymi, użytkowanymi dla celów hodowli ryb lub rybołówstwa. W pozostałych gminach wiejskich wchodzi w rachubę niezwiązane z gospodarstwem rolnym budynki, łącznie z należącymi do nich zabudowaniami ubocznymi, podwórzami i placami oraz związane z gospodarstwem rolnym budynki, łącznie z zabudowaniami ubocznymi, podwórzami i placami, lecz wyłącznie te, które są stale lub w przeważającej części użytkowane na podstawie umowy najmu lub dzierżawy, jeżeli przedmiotem umowy są wyłącznie budynki, a nie gospodarstwo rolne, jako całość.

Żeby władze podatkowe mogły ustalić, czy wszyscy posiadacze nieruchomości, określonych w dekrecie o podatkach komunalnych, dopełnili obowiązku złożenia wykazów, muszą zarządy gmin prowadzić dla celów podatkowych — zgodnie z art. 110 dekretu o postępowaniu podatkowym — wykazy wszystkich osób, posiadających na terenie gminy (miasta) nieruchomości, wymienione już wyżej. Wykazy osób posiadających nieruchomości należy prowadzić w gminach wiejskich według miejscowości (gromad), a w gminach miejskich według ulic.

Fakt, że niektóre zarządy gmin, jak to wynika z pisma okólnego Ministerstwa Administracji Publicznej z dnia 9 grudnia 1949 r. (Dz. Urz. M.A.P. Nr. 53, poz. 394), nie dokonały wymiaru podatków od nieruchomości i od lokali za lata ubiegłe, od 1946 r. począwszy, wskazuje niewątpliwie na to, że spotyka się nadal jeszcze zarządy gmin, które nie prowadzą wykazów osób posiadających nieruchomości.

Składane przez posiadaczy nieruchomości wykazy poza opisem nieruchomości zawierają niezbędny do wymiaru podatków od nieruchomości i od lokali spis wszelkich lokali w kolejności numerów, zarówno mieszkalnych, jak i użytkowych z podaniem dla każdego lokalu ilości izb oraz charakteru ich użytkowania. W spisie muszą być umieszczone nazwiska i imiona osób zajmujących lokale, sumy rocznego czynszu, należnego za ubiegły rok od każdego najemcy, względnie sumy rocznej wartości czynszowej w przypadkach, gdy lokal

jest zajmowany bezpłatnie, np. przez posiadacza lub dozorcę domu.

Obowiązki posiadacza nieruchomości niezabudowanej (placu) ograniczają się do sporządzenia i dostarczenia władzy podatkowej opisu nieruchomości i sposobu jej użytkowania.

Wysokość wymiaru podatku od nieruchomości jest zależna od sumy rocznego czynszu lub sumy wartości czynszowej, a na wysokość wymiaru podatku od lokali wpływa ponadto charakter użytkowania lokalu.

Dlatego też zarządy gmin winny poddawać dokładnemu badaniu zawarty w składanych wykazach materiał wymiarowy, porównując np. wysokość czynszu za lokal zajmowany przez najemcę z wysokością wartości czynszowej, zadeklarowanej przez posiadacza nieruchomości w odniesieniu do bezpłatnie zajmowanego analogicznego lokalu w tym samym budynku. Różnica bywa tak znaczna, że wartość czynszowa wynosi mniej, niż połowa czynszu. Powoduje to poważne uszczuplenie dochodów gminy lub miasta.

Można również na podstawie porównywania wykazów z lat poprzednich z wykazami za lata następne ustalić, że czynsz i wartość czynszowa, oparte na czynszu z sierpnia 1939 r. ulegają zmianom corocznym, polegającym na zmniejszaniu sumy.

Jeżeli deklarowana przez posiadacza nieruchomości wartość czynszowa nasuwa wątpliwości co do jej wysokości winny władze podatkowe zasięgać tej mierze opinii biegłych (art. 101 dekretu o postępowaniu podatkowym).

A. A. KARP

Sytuacja prawna komitetu wykonawczego rejonowej rady delegatów ludu pracującego

Dokończenie artykułu tłumaczonego z języka rosyjskiego, a zamieszczonego w czasopiśmie — Sowietskoje Gosudarstwo i Prawo — Nr. 11, r. 1949.

W dziedzinie budżetu i prac finansowych rejonowe organy radzieckie korzystały zawsze z szerokich uprawnień będąc istotnymi demokratycznymi gospodarzami rejonu, działając na podstawie nakazów wyborców i planu narodowo-gospodarczego. W związku z uchwaleniem Konstytucji Stalinowskiej uprawnienia te uzyskały jeszcze większą dokładność, ponieważ zagadnienie to otrzymało ściślejsze sprecyzowanie w odniesieniu do pracy budżetowo - finansowej wszystkich pozostałych ogniw miejscowych organów władzy. Komitet wykonawczy rady rejonowej sporządza projekt budżetu rejonowego i przedstawia go do rozpatrzenia i zatwierdzenia radzie rejonowej.

Poza tym komitet wykonawczy rady rejonowej kieruje wykonaniem budżetu rejonowego, jak również budżetów miejskich (miast podległych władzom rejonowym), miejskich i osiedli. Sprawozdanie z wykonania budżetu komitet wykonawczy rady rejonowej przedstawia do rozpatrzenia i zatwierdzenia radzie rejonowej.

Do obowiązków komitetu wykonawczego rady rejonowej należy zapewnienie finansowania instytucji i organi-

Poważna rola w akcji pełnego wykorzystania podatków od nieruchomości i od lokali przypada komisjom kontroli tym więcej, że podwyżka czynszów wprowadzona dekretem z dnia 28 lipca 1948 r. o najmie lokali (Dz. U.R.P. Nr. 36, poz. 259) stworzyła realne podstawy, dla zwiększenia wpływów z tych dwóch podatków komunalnych, przede wszystkim tam, gdzie podatki te traktowano jako nieopłacalne, ponieważ czynsze przedwojenne kształtowały się zbyt nisko.

Poza tym komisje kontroli winny szczególnie troskliwie zainteresować się sprawą podatku od nieruchomości i od lokali w gminach i mniejszych miastach, których rady narodowe wykazywały w swoim składzie personalnym w pierwszych latach po wyzwoleniu poważny udział właścicieli nieruchomości budynkowych i rolnych, co nie mogło wpływać dodatnio na realizowanie zasady powszechnego opodatkowania. Przyczyną tkwi w tym, że w miastach i gminach wiejskich o charakterze miejskim nieruchomości związane z gospodarstwami rolnymi podlegają opodatkowaniu zarówno podatkiem od nieruchomości, jak i podatkiem od lokali.

Fakty takie nie oznaczają bynajmniej, by gminy, w których nie były dokonywane bieżąco wymiary podatków, nie mogły obecnie naprawić błędów i dokonać wymiarów za lata ubiegłe. Zwraca na to uwagę Ministerstwo Administracji Publicznej w piśmie okólnym z dnia 9 grudnia 1949 r., wyjaśniając, że na podstawie art. 130 dekretu o postępowaniu podatkowym istnieje możliwość dokonania wymiaru za lata ubiegłe przed upływem lat sześciu, licząc od końca roku, w którym powstał obowiązek podatkowy.

zacji objętych budżetem, podległych radzie rejonowej, oraz organizacja kontroli co do przestrzegania przez nie dyscypliny finansowej i etatów.

Komitet wykonawczy rady rejonowej przeprowadza ewidencję obiektów opodatkowanych na terenie rejonu, i zabezpiecza terminowy i całkowity wpływ podatków, tak państwowych jak i lokalnych opłat oraz innych rodzajów dochodów.

Komitet wykonawczy przeprowadza także ewidencję obiektów ubezpieczonych i pobieranie opłat podlegających obowiązkowi ubezpieczenia oraz współdziała w rozwoju wszystkich rodzajów ubezpieczenia dobrowolnego. Zgodnie z ustawą o samoopodatkowaniu¹⁾ komitety wykonawcze organizują przeprowadzanie samoopodatkowania ludności wiejskiej, śledząc za właściwym, zgodnym z wolą ogólnego zebrania obywateli wykorzystaniem zebranych z samoopodatkowania środków, które nie są włączone do budżetów rad wiejskich, a wydatkowane są poza ich budżetem.

¹⁾ Rozp. C.K.W. i R.K.L. Z.S.R.R. z 11 września 1937 (Z.P. 1937 Nr. 60 p. 258).

Sledząc za działalnością instytucji kredytowych w rejonie, komitety wykonawcze rad rejonowych organizują pracę komisji współdziałania w sprawach kredytu państwowego i oszczędzania²⁾, a także współdziałają w pracy państwowych robotniczych kas oszczędnościowych³⁾ i rozszerzeniu ich sieci. Komitet wykonawczy rady rejonowej przeprowadza podpisywanie subskrypcji pożyczek państwowych i kontroluje terminowy wpływ wpłat od subskrybentów, jak również terminowe wypłaty wygranych premii pożyczek państwowych.

Nie ma wątpliwości, że zagadnienia gospodarki wiejskiej i zapasów produktów gospodarki rolnej stanowią ważniejsze dziedziny działalności komitetu wykonawczego rady rejonowej delegatów ludu pracującego. Realizuje on zarządzanie gospodarką wiejską w rejonie, kierując wszechstronnym oszczędzaniem i rozwojem gospodarki społecznej kolchozów i wytrwale wprowadzając w życie przedsięwzięcia partii i rządu, zmierzające do dalszego wzmocnienia kolchozów i wzrostu dobrobytu kolchoźników.

Sam fakt, że komitet wykonawczy rady rejonowej wydaje kolchozom akty państwowe na bezterminowe użytkowanie ziemi i ewidencjonuje statuty arteli gospodarki wiejskiej, świadczy o tym, że jest on w istocie rzeczy demokratycznym organizatorem rejonu i w tej dziedzinie wypełniającym działalność wykonawczą dyspozycyjną, jako organ rady rejonowej. Kontroluje on nienaruszalność społecznych ziem kolchozów i przestrzeganie norm przydomowych działek kolchoźników⁴⁾, zapewnia organizacyjno-gospodarcze umocnienie kolchozów, szczególnie obecnie, w okresie powojennym i troszczy się o powiększenie ich gospodarstwa społecznego, o uzupełnienie i racjonalne wykorzystanie niepodzielnych zasobów⁵⁾.

Prowadząc walkę ze stratami w urodzajach, komitet wykonawczy przedsięwzięcie środki celem zapewnienia zachowania gospodarki społecznej i majątku kolchozów. Szczególnie uważnie powinien on baczyć na rozdział dochodów, który powinien się odbywać ściśle według statutu arteli rolniczych, w żadnym wypadku nie dopuszczając do dowolnego bez kontroli i wiedzy ogólnego zebrania kolchoźników — dysponowania zasobami kolchozu.

Zagadnienia wzmocnienia dyscypliny w kolchozach są także przedmiotem działalności komitetu wykonawczego rady rejonowej. Powinien on starać się o uczciwe odnoszenie się wszystkich kolchoźników do pracy dla dobra ogółu i wykonanie przez nich ustalonego minimum praco-dni, przyczyniając się do rozwijania współzawodnictwa socjalistycznego, podtrzymując ze wszech miar i rozpowszechniając doświadczenie przodowników gospodarki rolnej w kolchozach, sowchozach i S.M.T.

²⁾ Rozp. C.K.W. i R.K.L. Z.S.R.R. z 15 maja 1929 roku (Z.P. 1929 Nr. 34, poz. 297) i z 4 października 1937 r. (Z.P. 1937 r. Nr. 71, p. 336).

³⁾ Rozp. CKW i RKL ZSRR z 20 lutego 1929 r. (ZP. 1929. N. 17, p. 140).

⁴⁾ Patrz Rozp. Rady Ministrów i CK. WKP(b) z 19 września 1946 „O środkach do likwidacji przekroczeń prawa o artelach gospodarki wiejskiej w kolchozach“ (Dz. U. ZSRR 1946 Nr. 13, p. 254).

⁵⁾ Patrz referat A. A. Andrejewa „O środkach zmierzających do podniesienia gospodarki wiejskiej w okresie powojennym“. Prawda z 7 marca 1947 r. i uchwała lutowego (1947) plenum C.K. W.K.P.(b) w tej materii.

Wzmacniając i podnosząc znaczenie praco-dnia, komitet wykonawczy śledzi za racjonalnym wykorzystaniem praco-dni w kolchozach, nie dopuszczając do zaliczenia praco-dni za roboty nie związane z produkcją kolchozową. Do obowiązków komitetu wykonawczego należy także śledzenie za tym, aby w kolchozach nie wyolbrzymić ilości etatów personelu administracyjnego i obsługi.

Komitet wykonawczy rady rejonowej przeprowadza kontrolę przestrzegania demokratycznych zasad administracji kolchozami, uchylając decyzje w tych sprawach ogólnych zebrań kolchoźników i ich zarządów, jeżeli są one sprzeczne z prawem.

Wszystkimi sposobami pobudzając inicjatywę kolchozów, komitet wykonawczy rady rejonowej udostępnia ogółowi doświadczenia ich pracy i rozpracowuje projekty planów rozwoju gospodarki rolnej rejonu, przedstawiając je rejonowej radzie delegatów ludu pracującego do zatwierdzenia. Komitet wykonawczy powinien przy tym specjalną uwagę poświęcić planowaniu zasiewów kultur nasiennych a w tej liczbie i gatunkowych zasiewów w kolchozach, winien obowiązkowo badać i zatwierdzać te plany kolchozów⁶⁾. Jednocześnie komitet wykonawczy zapewnia: poszerzenie arealu zasiewów, prowadzenie racjonalnych cykliów siewu, jak również rozwoju specjalnych gałęzi gospodarki rolnej, jak np.: hodowli drobiu, pszczelarstwa itd.; doprowadza do zrealizowania środków zmierzających do podniesienia urodzajności i wprowadzenia przodującej agrotechniki, realizując usilnie rozporządzenie Rady Komisarzy Ludowych ZSRR i CK WKP(b), „o dodatkowym opłaceniu pracy kolchoźników za podwyższenie urodzajności kultur gospodarki rolnej i produktywizacji chowu zwierząt w Ukraińskiej SRR“⁷⁾.

Hodowla zwierząt specjalnie ucierpiała w latach wojny. Restytucja jej jest jednym z najpoważniejszych zadań. Chodzi tu nie tylko o pożądane zaprowadzenie 4 ferm hodowli zwierząt (rogaczyny, owiec, świń i drobiu) w każdym kolchozie⁸⁾, a w szczególności o dalszy potężny wzrost pogłowia bydła należącego do ogółu, o podwyższenie produktywizacji tego pogłowia, o środki do zwiększenia norm karmienia w kolchozach⁹⁾. Wiadomym jest, że system wyliczania stawek mięsnych dla państwa odnośnie pogłowia bydła na fermach kolchozowych z dniem 1 stycznia 1940 r. został zniesiony i zamieniony wyliczeniem z każdego ha ziemi przynależącej do kolchozów. Było to niezbędnym dodatkowym bodźcem rozwoju chowu zwierząt. Wytyczne co do środków zmierzających do ochrony przychówku, zawarte w rozporządzeniu RKL ZSRR i WKP(b) 1942 r.¹⁰⁾ w całości pozostają w mocy i do chwili obecnej, jak również wytyczne co do zwiększenia pogłowia bydła, ulepszenia hodowli drobiu w sowchozach i kolchozach, podwyższenia

⁶⁾ Patrz rozp. RKL i CK WKP(b) z 28 grudnia 1939 r. oraz z 17 stycznia 1940 r. (Zbiór rozporządzeń ZSRR 1940 r. Nr. 1, art. 3 p. 3 i 7).

⁷⁾ Zbiór rozporządzeń ZSRR 1941 r., Nr. 2, art. 26 i Nr. 6 art. 99; Nr. 15 art. 277; Zbiór rozporządzeń 1939 r. i CK. WKP(b) z 11.3.1942 r., Nr. 42, art. 316. a także rozporz. RKL ZSRR („Prawda“ z 13.3.), z 13.4.1943 („Prawda“ z dn. 14.4.), z 12.5.43 („Izwestia“ z 13.5).

⁸⁾ Zbiór rozporządzeń ZSRR 1939 r., Nr. 42, poz. 316 i rozp. Rady Ministrów i CK WKP(b) „O trzyletnim planie rozwoju ogólnej kolchozowej i sowchozowej produktywizacji chowu zwierząt“ (1949 — 1951) „Prawda“ z 19.4.49.

⁹⁾ Zbiór rozporządzeń ZSRR 1941 r., Nr. 15, poz. 277.

¹⁰⁾ Patrz gazeta „Prawda“ z 13.3.42.

jego produktywności¹¹⁾ z tymi uzupełnieniami, które zawarte są w uchwale Rady Ministrów ZSRR i CKW WKP(b) „O trzyletnim planie rozwoju ogólnej kolchozowej i sowchozowej produktywności chowu zwierząt (1949 — 1951)“. Wykonanie tej uchwały zapewni potężny rozwój chowu zwierząt. Za osiągnięcie wysokich wskaźników rozwoju chowu zwierząt ustanowiono tytuł „Bohatera pracy socjalistycznej“ (Dekret Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z 20.4.1949).

Komitet wykonawczy rady rejonowej obowiązany jest nie tylko baczyć na dokładne wykonanie przez kolchozy wszystkich wskazań partii i rządu, w szczególności co do wykonania planu ochronnego zalesienia, wprowadzenia cyklu siewu traw polnych, budowy stawów i zbiorników wody dla zabezpieczenia wysokich i trwałych urodzajów stepowych i leśno-stepowych rejonów europejskich części ZSRR¹²⁾, ale i organizować masy do wykonania tych historycznych decyzji i zapewnić wykonanie ich ponad plan organizacyjnymi przedsięwzięciami, rozbudzeniem inicjatywy społecznej itd.

Nadzwyczaj poważnie przedstawiona jest sprawa zastosowania odpowiednich środków zmierzających do zwiększenia pogłowia koni i ulepszenia stałego ich dogadania tak w kolchozach jak i w sowchozach.

Komitety wykonawcze rad rejonowych winny zapewnić stały przydział koni roboczych do brygad, zgodnie z rozporządzeniem RKL ZSRR i CK WKP(b) z 12.5.43 roku¹³⁾, które pozostają w mocy i do dnia dzisiejszego.

Kierownicza i nadająca kierunek rola komitetów wykonawczych rad rejonowych w odniesieniu do kolchozów polega na tym, że dokonują one rozdziału kredytów państwowych między kolchozy i zapewniają racjonalny podział maszyn rolniczych, ulepszeń itp. oraz ich należyte użytkowanie.

Walka z epidemiami wśród zwierząt jest bardzo odpowiedzialną pracą w kolchozach. Komitet wykonawczy rad rejonowych obowiązany jest przedsięwziąć wszelkie niezbędne środki dla przeprowadzenia tej walki, organizując systematyczny nadzór weterynaryjny i zootechniczny.

Komitet wykonawczy rady rejonowej obowiązany jest czuwać o pomoc MTS i MTM w ich pracy. Rejestruje on także umowę między MTS i kolchozami, przeprowadza kontrolę nad prawidłowością tych stosunków umownych i nad ich sumiennym wykonywaniem. Przeprowadzając kontrolę nad terminowym wykonywaniem remontu, a w szczególności nad troskliwą ochroną i racjonalnym wykorzystywaniem maszyn rolniczych oraz inwentarza kolchozu, komitet wykonawczy rady rejonowej powinien rozszerzać to i na MTS i sowchozy, przy tym sam powinien przedsięwziąć środki co do organizacji i ochrony inwentarza maszynowo-tractorowego parku, niezależnie od tego, w czyjej on pozostaje dyspozycji. Od troskliwego obchodzenia się i konserwacji inwentarza zależne są rozmiary remontów.

Na komitecie wykonawczym spoczywa obowiązek współdziałania z kolchozami i innymi organizacjami w rozwoju pomocniczej produkcji rzemiosła i przemysłu, a także kolchozowych kuźni i warsztatów.

¹¹⁾ Rozp. Rady Komisarzy Ludowych ZSRR i CK WKP(b) z 13.4.1943 „Prawda“ 14.4.43.

¹²⁾ Patrz rozporz. Rady Ministrów ZSRR i CK WKP(b) „Prawda“ z 24.10.48 r.

¹³⁾ Patrz gazeta „Izwestia“ z 13.5.43.

Zgodnie z ustawą o artelach w gospodarce wiejskiej komitet wykonawczy rady rejonowej przedsięwzięcie środki zmierzające do zapewnienia posiadania przez każdą rodzinę kolchoźnika bydła rogatego oraz pomagania ludności rejonu w rozwoju drobnej hodowli zwierząt, pszczelarstwa, hodowli drobiu itd. Zły będzie ten komitet wykonawczy, na terenie którego ludność nie będzie zaopatrzona w krowy, nierogaciznę i ptactwo, a kolchoźnicy, robotnicy i pracownicy¹⁴⁾ na działkach przydomowych nie będą zajmowali się sadownictwem, warzywnictwem itd. Wszystko to powinno być przeprowadzone bez uszczerbku dla ogólnego stanu kolchozu.

Komitet wykonawczy rady rejonowej organizuje gospodarstwa hodowli nasion oraz selekcyjne i kontrolno-nasienne stacje doświadczalne, wystawy rolnicze, przyczynia się do organizowania chat-laboratoriów, organizuje walkę ze szkodnikami i chorobami kultur gospodarki rolnej; kieruje pracami irygacyjnymi i melioracyjnymi; współdziała przy ochronie lasów o znaczeniu tak miejscowym jak i ogólnopństwowym oraz przy racjonalnym prowadzeniu gospodarki leśnej. Jednym z ważniejszych zadań stojących przed komitetem wykonawczym rady rejonowej jest realizacja planu ochronnego zalesienia, zgodnie z powołaną wyżej uchwałą Rady Ministrów ZSRR i CK WKP(b) z 24.10.1948 r.

Zapewniając terminowe wykonanie planów robienia zapasów i obowiązkowych dostaw produktów rolnych dla państwa, komitety wykonawcze przeprowadzają kontrolę tak co do terminowego rozliczenia przez państwowe i inne organizacje za otrzymane produkty, jak również i co do jakości dostarczanej produkcji¹⁵⁾. Pomysłne przygotowanie zapasów produktów rolnych, jak i w ogóle wzrost dobrobytu kolchozów, w dużym stopniu zależą od właściwej organizacji i przeprowadzenia zbioru urodzajów.

Komitet wykonawczy powinien terminowo organizować przygotowania do zbioru urodzaju i robienia zapasów produktów rolnych.

Rola komitetu wykonawczego jest ogromna w tej dziedzinie: pod kierunkiem partyjnych i nadrzędnych organów radzieckich organizuje on bezpośrednio pracę w rejonie, nadaje jej kierunek, mobilizuje masy¹⁶⁾.

Wyliczenie wysokości dostaw obowiązkowych, zestawienie list zobowiązanych do tego, doręczenie nakazów, ustalenie planu dostawy i kontrola terminowego wykonania dostawy, kontrola przygotowawcza baz, kontrola umów z kolchozami na zakontraktowanie, kontrola pracy organizacji państwowych i spółdzielczych, przeprowadzających zakupy państwowe i decentralizowane zaopatrzenie, ewidencja wykonania przez kolchozy i inne gospodarstwa swych zobowiązań wobec państwa, rozpatrywanie skarg dotyczących obowiązkowych do-

¹⁴⁾ Patrz rozporz. RKL i CK WKP(b) z 28.7.39 „O działkach przydomowych robotników i pracowników, nauczycieli wiejskich, agronomów i innych nie członków kolchozów zamieszkujących na wsi (zbiór postanowień ZSRR Nr. 47, roz. 362 i 1940 r., Nr. 6, poz. 171), jak również rozporz. RKL ZSRR z 4.11.42 o indywidualnych ogrodach robotników i pracowników (zb. post. ZSRR, Nr. 10, poz. 154).

¹⁵⁾ Patrz Prawo o pełnomocniku Ministerstwa Zaopatrzenia Rejonów (z. p. 1943 r., Nr. 8, poz. 141); patrz także postanowienie Rady Ministrów i CK WKP(b) „O zaopatrzeniu w produkty produkcji zwierzęcej“ „Prawda“ z 26.5.49 r.

¹⁶⁾ Patrz post. Rady Ministrów i CK WKP(b) „O przeprowadzeniu zbioru urodzaju i zaopatrzeniu w produkty rolne w 1949 r.“ „Prawda“ z dn. 14 czerwca 1949 r.

staw, kontrola prawidłowego stosowania ulg itd. — przeprowadzane jest przez pełnomocnika ministerstwa zaopatrzenia w rejonie, w dyspozycji którego pozostają agenci dla dostaw państwowych produktów rolniczych (według obliczenia — 1 agent na 700 — 1500 gospodarstw w zasiedlonym punkcie¹⁷). Dostawy obowiązkowe przeprowadzane są z każdego hektara ziemi ornej, przy czym do terenów tych doliczają się ogrody i nowe tereny¹⁸).

Celem podniesienie jakości prac w kolchozach, komitet wykonawczy rady rejonowej organizuje i przedsięwzięcia środki zmierzające do przygotowania i przeszkolenia kadr kolchoczowych i gospodarki rolnej, naraady, seminaria, kursy itp.

Komitet wykonawczy rady rejonowej kieruje rozwojem przemysłu miejscowego, jak również wzmoczeniem i utrwaleniem pracy spółdzielczości chałupniczo-przemysłowej, spółdzielni spożywców i spółdzielni inwalidów, przeprowadzając kontrolę co do przestrzegania ustawy dotyczącej wiejskich stowarzyszeń spożywców, arteli spółdzielni pracy i spółdzielni inwalidzkich¹⁹). Komitet wykonawczy zapewnia wykonanie planów produkcyjnych przez przedsiębiorstwa przemysłu miejscowego i okazuje pomoc organizacjom spółdzielczym. Wprowadzając środki zmierzające do rozszerzenia produkcji wysokogatunkowych o dużym asortymencie towarów codziennego użytku²⁰) i spożycia, bazując na miejscowym surowcu i paliwie, komitet wykonawczy ustala ceny zgodnie z ogólną polityką cen na towary, przygotowywane z miejscowego surowca, w oparciu o miejscowy surowiec organizuje produkcję materiałów budowlanych, przedsięwzięcia środki zmierzające do rozszerzenia warsztatów obsługujących życiowe potrzeby ludności rejonu, przeprowadzając kontrolę co do jakości i terminowego wykonania zamówień i co do jakości produkcji przemysłu miejscowego²¹).

Ogromna praca przypada w udziale komitetowi wykonawczemu rady rejonowej w dziedzinie realizacji i zapewnienia wykonania planu obrotu towarowego przez handel państwowy i spółdzielczy w miastach (podległych władzom rejonu), osiedlach robotniczych i innych zasiedlonych punktach rejonu, a także w dziedzinie baczności nad prawidłowym kierowaniem towarów, przeznaczonych dla rynku chłopskiego. Racjonalne rozmieszczenie sieci handlowej i sieci przedsiębiorstw żywienia zbiorowego, organizowanie rynków kolchozowych, ustalenie trybu i czasu pracy magazynów, ustalenie taryfy opłat dzierżawnych za pomieszczenia han-

dlowe i składowe itd. — wszystko to należy do kompetencji komitetu wykonawczego rady rejonowej.

W dziedzinie gospodarki komunalnej i budownictwa mieszkaniowego dużo uwagi należy poświęcać kierowaniu urządzeniami wygód w osiedlach wiejskich i miejskich. Ulepszeniu warunków mieszkaniowych kolchoźników, śledzenia nowego budownictwa, w szczególności w rejonach, uwolnionych przez okupanta, budownictwa indywidualnych domów mieszkalnych, a także współdziałania przy organizowaniu ochrony przeciwpożarowej w rejonie oraz wiejskiego budownictwa ogniodoporne-
go²²).

Szczególna uwaga komitetu wykonawczego zwrócona jest na zagadnienia telefonizacji i radiofonizacji wiejskich miejscowości, jak również kontroli pracy instytucji łączności w rejonie. W telefonizacji i radiofonizacji miejscowości wiejskich, komitet wykonawczy bierze udział przez finansowanie budownictwa sieci.

W dziedzinie pracy główna uwaga komitetu wykonawczego rady rejonowej powinna być zwrócona na wykonywanie ustaw dotyczących pracy, na jak największe podniesienie dyscypliny pracy, na rozwijanie współzawodnictwa socjalistycznego, ruchu stachanowskiego, a także na ujawnienie i ewidencję sił roboczych, werbowanie i rozdzielanie jej, realizację powoływania młodzieży do szkół rzemieślniczych i kolejowych oraz F.Z.O. Komitet wykonawczy powinien także przedsięwziąć środki co do normowania przez państwo płacy zarobkowej, ubezpieczeń socjalnych i czuwania nad pracą kas ubezpieczeniowych. Do właściwości komitetu wykonawczego należy także regulowanie osobistych świadczeń w dziedzinie transportu, drogowej i in. robót.

W dziedzinie oświecenia publicznego komitet wykonawczy rady rejonowej powinien zwracać zasadniczą uwagę na zapewnienie przeprowadzenia powszechnego obowiązkowego nauczania początkowego w miejscowościach wiejskich i siedmioletniego nauczania w miastach i osiedlach robotniczych, na racjonalne zorganizowanie nauki i wychowania dzieci, politechnizację szkół, podniesienie umiejętności czytania i pisanja wśród dorosłej ludności,

Komitety wykonawcze obowiązane są zapewnić szkole opał i oświetlenie, sprzęt i inwentarz gospodarczy, we właściwym czasie przeprowadzić bieżące i kapitalne remonty budynków szkolnych. Komitet wykonawczy przeprowadza nowe budownictwo, organizuje internaty dla uczących się, przedsięwzięcia środki dla zapewnienia szkołom i uczącym się podręczników, literatury i naukowo-poglądowych pomocy szkolnych.

Ustalając sieć naukowych i wychowawczych instytucji o znaczeniu rejonowym i prowadząc je, — komitet wykonawczy rozwija masową polityczno-oświatową pracę a także przedszkolne i społeczne wychowanie dzieci (domy dziecka, ogrody dziecięce, żłobki i terezy — place dziecięce) organizuje pomoc materialną najbardziej potrzebującym uczącym się; kieruje zwalczaniem bezdomności dzieci, oraz organizowaniem prawnosocjalnej opieki nad małoletnimi; kwalifikuje dzieci — sieroty na wycho-

17) Post. RKL ZSRR z dn. 28.4.38 r. (Z. P. ZSRR 1938 Nr. 21, poz. 131).

18) Post. RKL ZSRR i CK WKP(b) z dn. 7.4.1940 r. (ZP ZSRR Nr. 9 p. 235).

19) Patrz post. CKW i RKL ZSRR z dn. 20 lipca 1932 (Z. U. N. 57, poz. 340, 1941 Nr. 3., poz. 45) „O przebudowie pracy i form organizacyjnych spółdzielczości przemysłowej“ i post. RKL i CKW ZSRR z dn. 11 maja 1927 (Z. U. Nr. 26, poz. 280).

20) Post. RKL ZSRR z dn. 27 stycznia 1936 „O rozszerzeniu produkcji przedmiotów codziennego użytku przez spółdzielczość przemysłową i spółdzielnie inwalidzkie“. (ZP Nr. 7 p. 63).

21) Patrz post. RKL ZSRR z dn. 22 sierpnia 1945 „O środkach zwiększenia produkcji towarów codziennego użytku i artykułów żywnościowych przez przedsiębiorstwa przemysłu miejscowego, spółdzielnie przemysłowe i inwalidzkie“ (ZP ZSRR Nr. 8. p. 98).

22) Patrz rozp. RKL ZSRR i CK WKP(b) z dn. 10.4.1936 (ZP Nr. 19 p. 165) a także dekret Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z dn. 26.8. 1948 „O prawie obywateli do kupowania i budowy indywidualnych domów mieszkalnych“. „Wiadomości Najwyższej Rady ZSRR“ Nr. 36 z 1948 r. i post. Rady Ministrów ZSRR w tej materii (ZP ZSRR z 1948 r. Nr. 5., poz. 62).

wanie (patronat), przedsięwzięć środków odnośnie rozwoju kultury fizycznej i sportu wśród ludności.

Komitet wykonawczy powinien kierować pracą rad wiejskich co do prowadzenia wiejskich instytucji kulturalno-oświatowych, usilnie popiera rozwój kolektywów muzycznych i chóralnych i innych postaci artystycznej inicjatywy w rejonie. Szczególna uwaga powinna być zwrócona na zorganizowanie naukowo oświatowej propagandy i podniesienie jakości prac instytucji kulturalno-oświatowych zgodnie z rozporządzeniem CK WKP(b) w dziedzinie pracy ideologicznej.

Komitet wykonawczy rady rejonowej powinien przedsięwziąć środki do polepszenia kulturalno-życiowych warunków nauczycieli, lekarzy, specjalistów gospodarki rolnej i pracowników instytucji kulturalno-oświatowych co do zapewnienia im mieszkań i usług komunalnych. Specjalna uwaga powinna być zwrócona na zapewnienie terminowej wypłaty płacy zarobkowej i współdziałanie w budowie domów mieszkalnych, w nabywaniu trzody chlewnej i inwentarza domowego.

Ustawa z 1931 r. zalicza do kompetencji rejonowego komitetu wykonawczego wyznaczanie, przenoszenie i zwalnianie personelu pedagogicznego pozostającego na budżecie rejonowym.

Jednak w odniesieniu do kierowników rejonowych, miejskich i okręgowych działów oświecenia publicznego istnieje inny tryb mianowania, przenoszenia i zwalniania. Czyni to minister oświaty republiki związkowej na wniosek odpowiedniego komitetu wykonawczego. Nikt nie może ich ani przenieść, ani zwolnić, jeżeli nie ma na to zgody ministra oświaty republiki związkowej²³).

Tak samo mianowanie, przeniesienie i zwolnienie dyrektorów szkół średnich przeprowadzane jest przez ministrów oświaty republik związkowych, na wniosek ministrów oświaty A.S.R.R. lub też kierowników krajowych (dzielnicowych) działów oświecenia publicznego²⁴).

Mianowanie, przenoszenie i zwalnianie nauczycieli i kierowników szkół początkowych, jak również dyrektorów i nauczycieli niepełnej szkoły średniej oraz nauczycieli szkoły średniej dokonywane jest przez ministrów oświaty ASRR lub też kierowników krajowych działów oświecenia publicznego²⁵).

Komitet wykonawczy rady rejonowej kontroluje prasę i widowiska, kieruje państwowymi instytucjami muzealnymi i artystycznymi o zakresie rejonowym i ochroną pamiątek sztuki, zabytków i przyrody.

W dziedzinie **ochrony zdrowia** komitet wykonawczy rady rejonowej administruje instytucjami leczniczo-sanitarnymi podległymi radom rejonowym, organizuje nadzór sanitarny i zapewnia przedsięwzięcie środków odnośnie ochrony macierzyństwa i niemowlęstwa, jak również zdrowia dzieci.

Komitetom wykonawczym rad rejonowych (tak samo jak i okręgowym, miejskim, dzielnicowym, krajowym radom i radom ministrów ASRR) zakazane jest odwoływanie i przenoszenie do innych prac kierowników rejonowych, miejskich działów ochrony zdrowia bez

zgody Ministra Ochrony Zdrowia republiki związkowej²⁶).

Tak samo zakazane jest przenoszenie lekarzy rejonów wiejskich bez zezwolenia w każdym poszczególnym wypadku ministra ochrony zdrowia odpowiedniej republiki związkowej i przy jednoczesnej zamianie przenieszonego przez innego lekarza²⁷). Naczelnymi jednak lekarzami wielkich szpitali, sanatoriów i poliklinik, a także naczelnymi lekarzami wszystkich lecznic klinicznych są mianowani i zwalniani przez ministra republiki związkowej²⁸).

Odповідzialną dziedziną pracy komitetu wykonawczego rady rejonowej jest kierownictwo **ubezpieczeniem socjalnym**. Zagadnienia takie, jak terminowe określenie i wypłata rent inwalidom wojennym, rodzinom poległych żołnierzy, odbywających służbę wojskową oraz inwalidom oraz rodzin osób odbywających służbę wojskową i poległych na wojnie itd. niewątpliwie powinny być przedmiotem codziennej troski komitetu wykonawczego. Komitet wykonawczy powinien przeprowadzać kontrolę co do stosowania ulg i prawa pierwszeństwa dla inwalidów wojennych oraz pracy i członków rodzin osób odbywających służbę wojskową.

Usprawnienie pracy domów inwalidzkich, spółdzielni inwalidzkich, normalna praca lekarsko-robotniczych komisji rzeczoznawców (WTEK — lekarsko-robotnicza komisja rzeczoznawców — przyp. tłum.), kontrola instytucji w dziedzinie okazywania pomocy rodzinom osób odbywających służbę wojskową oraz inwalidom wojennym — także wchodzi w zakres działania komitetu wykonawczego rady rejonowej.

Komitet wykonawczy zajmuje się także ewidencją osób zamieszkujących na jego terenie, a podlegających ubezpieczeniu socjalnemu i przedsięwzięcie środki co do ich zatrudnienia, zabezpieczenia socjalnego starców oraz czuwa nad stosowaniem ulg przysługujących socjalnie ubezpieczonym.

Jednym z ważniejszych odcinków pracy komitetu wykonawczego rady rejonowej jest **rozpatrywanie zgłoszeń i skarg** pracujących, powzięcia decyzji co do nich i doprowadzenie do ich wykonania. Komitet wykonawczy powinien nie tylko sam w ustalonym terminie rozpatrywać zgłoszenia i skargi pracujących (wojskowych w ciągu 7 dni, a wszystkich pozostałych obywateli — nie dłużej niż w ciągu 20 dni), ale też i czuwać nad terminowym rozpatrywaniem skarg i zgłoszeń i przez działy komitetu wykonawczego, wiejskie, osiedli, miejskie (miast podległych władzom rejonowym) komitety wykonawcze, przez zarządy kolchozów, przedsiębiorstwa, instytucje i organizacje położone na terenie rejonu.

Swoiste miejsce zajmuje w komitecie wykonawczym **praca wojskowa**. Rzecz w tym, że w komitetach wykonawczych nie ma specjalnego aparatu, który by się zajmował całkowicie pracą wojskową w skali rejonowej. Praca ta ześrodkowana jest w komisariacie wojskowym, który nie wchodzi w skład działów komitetu wykonawczego. Jednak pewne zagadnienia dotyczące spraw wojskowych należą do właściwości komitetu wykonawczego.

²³ Patrz rozp. RKL ZSRR i CK WKP(b) z dn. 10.4.1936 r. (Z. P. Nr. 19 p. 165).

²⁴ Rozp. RKL ZSRR i CK WKP(b) z dn. 10 kwietnia 1936 r. (ZP 1936 Nr. 19 p. 164).

²⁵ Rozporz. RKL ZSRR i CK WKP(b) z 29 listopada 1939 r. (zb. post. ZSRR 1939 Nr. 58, poz. 614).

²⁶ Rozporz. RKL ZSRR z 13.12.1939 (zb. post. ZSRP 1949 Nr. 1, poz. 12).

²⁷ Rozporz. RKL z 28.1.1941 r. (zb. post. ZSRR Nr. 4, poz. 69).

²⁸ Rozp. RKL RSFR z 28.5.1935 r. (z. p. Nr. 16, poz. 165).

Dla tej kwestii w komitetach wykonawczych zakłada się oddzielną biurowość. Początkowa ewidencja przeprowadzana była przez wojskowy ewidencyjny referat miast — w milicji, a we wsiach — w radach wiejskich lub radach osiedli.

Komitet wykonawczy prowadzi wszystkie rodzaje ewidencji wojskowej osób odbywających służbę wojskową i obowiązanych do służby wojskowej, bierze udział w przeprowadzaniu poborów i mobilizacji, jak również wszystkich rodzajów zbiorów osób odbywających służbę wojskową. W skład rejonowej komisji poborowej na prawach jej członka powinien wchodzić z-ca prezesa komitetu wykonawczego.

Komitet wykonawczy prowadzi ewidencję stanu koni, pojazdów, uprzęży, transportu samochodowego i innego transportu oraz współdziała z miejscowymi organami administracji wojskowej w urządzaniu, wyposażeniu i utrzymaniu punktów zbiorów i punktów ćwiczebnych.

Cała bezpośrednia działalność wojskowa w rejonie ześrodkowana jest w rejonowych komisariatach wojskowych. Na komitet wykonawczy rady rejonowej nałożono obowiązek przyczyniania się do wzmoczenia zdolności obronnej kraju, współdziałania w ulepszeniu materiałowego, politycznego i kulturalnego stanu oddziałów armii radzieckiej i dostarczania kwater, czuwania nad rzeczywistym stosowaniem w życiu wszystkich ulg i przywilejów przysługujących radzieckim wojskowym i ich rodzinom, współdziałania w rozwoju pracy wojskowej organizacji społecznych.

Realizowanie poboru obywateli do odbycia czynnej służby wojskowej dokonywane jest przez rejonowe komisariaty wojskowe, przy czym dla współdziałania w przeprowadzaniu poboru tworzą się przy rejonowych komisariatach wojskowych rejonowe (a w miastach — miejskie) komisje poborowe.

Jak już wyżej wspomniano na mocy rozporządzenia WCKW RKL RSFR z 30.3.31 r., wszystkie miejscowe komitety wykonawcze otrzymały prawo wydawania również decyzji, za naruszenie których przewidziane są grzywny administracyjne. Zależnie od tego o ile postanowienia te pozostają w mocy i do chwili obecnej, komitety wykonawcze rad miejscowych nazywają swoje tego rodzaju decyzje „obowiązującymi rozporządzeniami“, chociaż w większości komitetów wykonawczych po wydaniu Konstytucji Stalinowskiej, akty te określane były jako „obowiązujące decyzje“. Jednak wyodrębnienie „obowiązujących“ decyzji nie ma podstaw, ponieważ wszystkie decyzje komitetu wykonawczego są obowiązujące.

Ustawodawstwo ściśle określa, co do jakich zagadnień komitety wykonawcze rad rejonowych mogą podejmować decyzje z ustaleniem odpowiedzialności administracyjnej za ich naruszenie²⁹⁾.

Grzywny za przekroczenie decyzji komitetów wykonawczych, przewidujących odpowiedzialność administracyjną, nakładane są nie przez komitet wykonawczy rady rejonowej, a przez specjalną komisję administracyjną, istniejącą przy Komitecie wykonawczym i przez niego zatwierdzoną.

Wszystkie decyzje komitetów wykonawczych, przewidujące odpowiedzialność za ich przekroczenie w trybie administracyjnym, wydawane są z określonym termi-

nem, ustalonym przez komitet wykonawczy, nie dłuższym jednak niż 2 lata. Po upływie tego terminu decyzje takie tracą swoją moc, jeśli nie ma decyzji o przedłużeniu ich mocy.

Decyzje przyjęte przez komitet wykonawczy rady rejonowej przewidujące grzywny administracyjne, nabierają mocy dopiero po upływie wskazanego w decyzji terminu, który winien być nie krótszy niż 15 dni od dnia ich ogłoszenia. Tylko w poszczególnych wypadkach wymagających wprowadzenia wyjątkowo terminowych środków (np. odnośnie zagadnień walki z żywiołowymi klęskami, epidemiami itp), decyzje mogą być wprowadzone w życie natychmiast z chwilą ich ogłoszenia.

Odpisy wszystkich decyzji, przewidujących odpowiedzialność w trybie administracyjnym winny być przesyłane do miejscowego prokuratora w terminie 2-dniowym od ich podpisania.

Po upływie 15 dni od dnia wydania decyzji nabiera ona mocy prawnej. Jeżeli decyzja komitetu wykonawczego rady rejonowej będzie zakwestionowana przez prokuratora, to komitet wykonawczy w ciągu 15 dni od dnia otrzymania sprzeciwu prokuratora obowiązany jest sprzeciw ten rozpatrzyć. Jeżeli komitet wykonawczy godzi się ze sprzeciwem prokuratora, uchyla on decyzję w całości lub też poszczególne jej punkty, które spowodowały sprzeciw. Jeżeli jednak komitet wykonawczy nie godzi się ze sprzeciwem prokuratora, pozostawia on decyzję swoją w mocy. Nierozpatrzenie sprzeciwu prokuratora w terminie 15-dniowym wstrzymuje moc zastrzeżonej decyzji.

Komitet wykonawczy rady rejonowej, tak samo jak i komitety wykonawcze innych rad po wygaśnięciu pełnomocnictw rady rejonowej działa dalej aż do chwili dokonania nowego wyboru komitetu wykonawczego, przy czym nowo wybrana rada rejonowa jest zwoływana przez komitet wykonawczy poprzedniej rady nie później niż w przeciągu 10 dni po przeprowadzeniu wyborów.

Nowo wybrany komitet wykonawczy przejmuje sprawy od komitetu wykonawczego poprzedniego składu wg. protokołu podpisanego przez kierowniczych pracowników tak poprzedniego, jak i nowego składu. Zdanie i przyjęcie spraw powinno się odbyć w obecności przedstawiciela nadrzędnego komitetu wykonawczego (krajowego lub dzielnicowego, lub rady ministrów ASRR).

*

W ten sposób działalność rady rejonowej i jej komitetu wykonawczego, oparta na ustawie o zjazdach rejonowych z lat 1928 i 1931, obecnie określona jest przez Konstytucję Stalinowską i liczne nowe akty prawne, wydane po roku 1931. Na podstawie tych aktów w sytuacji prawnej rejonowego komitetu wykonawczego nastąpiły, znaczne zmiany. Rada rejonowa i jej komitet wykonawczy w istocie stały się nowymi organizacjami i wg. nowych zasad powinny one rozstrzygać stojące przed nimi wielkie zadania w rozmaitych dziedzinach budownictwa radzieckiego i w szczególności w dziedzinie przeprowadzania elektryfikacji wszystkich kolchozów, nowego budownictwa i kulturalno życiowych urządzeń, przekształcania przyrody i stwarzania obfitości produktów. Lenin niejednokrotnie mówił, że społeczeństwo komunistyczne można zbudować dopiero po fakcie „...gdy nastąpi ele-

²⁹⁾ Patrz zbiór ustaw 1931 r., (Nr. 17, poz. 186).

ktryfikacja całego kraju, wszystkich gałęzi przemysłu i rolnictwa..."³⁰⁾ „Komunizm, to władza radziecka plus elektryfikacja całego kraju..."³¹⁾.

W rozwiązywaniu tych zadań państwowych komitet wykonawczy rady rejonowej powinien brać i bierze bezpośredni udział, dla realizacji ich konieczne jest wciągnięcie szerokich mas ludu pracującego, wykorzystanie ich patriotyzmu, twórczej aktywności i entuzjazmu pracy.

Aby racjonalnie kierować, pracownik komitetu wykonawczego rady rejonowej powinien nie tylko posiadać u siebie, ale i gruntownie przestudiować liczne określające kompetencje komitetu wykonawczego akty ustawodawcze, które się ukazały w okresie od 1931 r.

30) Lenin: Dzieła, tom 25, str. 389.

31) Tamże, str. 491.

K. URBANKOWSKI

Praca lokalnych komisji planowania w ZSRR

Gospodarka socjalistyczna w przeciwieństwie do gospodarki kapitalistycznej oparta jest na zasadzie działania planowego, wyłączającego wolną konkurencję i przypadkowość podejmowania decyzji gospodarczych. Aparatem organizującym planowość w gospodarce socjalistycznej jest system organów planowania.

Konstytucyjną podstawą gospodarki planowej w Związku Radzieckim stanowi art. 11 konstytucji z r. 1936, który powiada, że plan gospodarki narodowej nadaje treść i kierunek życiu gospodarczemu Związku Radzieckiego ku zwiększeniu bogactwa społecznego, nieustannego podnoszeniu poziomu materialnego i kulturalnego mas pracujących, umocnieniu niezależności Związku Radzieckiego i spotęgowania jego mocy obronnej.

Ogólnozwiązkowym organem planowania jest Państwowa Komisja Planowania przy Radzie Ministrów ZSRR, planowanie na szczeblu republik związkowych i autonomicznych wykonuje Państwowa Komisja Planowania odpowiednich republik. Plany w krajach, okręgach, rejonach i miastach sporządzają komisje planowania, istniejące przy komitetach wykonawczych rad delegatów pracujących. Komisje te sporządzają plany gospodarki lokalnej i rozwoju kultury zgodnie z dyrektywami Rady Najwyższej, rządu oraz lokalnych organizacji partyjnych i radzieckich.

Przedmiot prac komisji.

Komisje planowania opracowują perspektywiczne, roczne i kwartalne plany dotyczące rozwoju przemysłu lokalnego, gospodarki rolnej, mieszkaniowej i komunalnej, ochrony zdrowia, transportu i łączności oraz obrotu towarowego. Stanowiąc organiczną część radzieckiego systemu planowania, komisje te działają przy układaniu planu według następujących zasad:

a) w oparciu o jednolite wytyczne ogólnozwiązkowe. Zadania gospodarki narodowej Związku Radzieckiego są jednocześnie wytycznymi dla lokalnych komisji planowania. W każdym kraju, okręgu, rejonie czy mieście znajdują wytyczne te wyraz w rozwoju poszczególnych gałęzi przemysłu i gospodarki rolnej oraz w polepszeniu warunków bytu i obsługi kulturalnej mas pracujących,

Potrzebny jest nowy akt ustawodawczy, który by krótko i ściśle określał sytuację prawną rady rejonowej we wszystkich dziedzinach jej działalności. Takim aktem ustawodawczym powinno być prawo o pracy rady rejonowej delegatów ludu pracującego, które powinno zastąpić obowiązujące dotychczas prawo z lat 1928 i 1931, nie odpowiadające już szerokiemu zakresowi pracy wysuniętemu przez samo życie i faktycznie realizowanemu przez komitet wykonawczy rady rejonowej w chwili obecnej.

Akty prawne z lat 1928 i 1931 na tyle się zestarzały, że komitet wykonawczy nie może się nimi kierować. Wymaga to jak najszybszego wydania nowego aktu ustawodawczego, który by określił sytuację prawną komitetu wykonawczego rady rejonowej z dostosowaniem do tych warunków, w jakich komitet wykonawczy pracuje w chwili obecnej.

b) wykorzystania lokalnych zasobów surowcowych i lokalnych sił roboczych. Lokalne komisje planowania stykają się bezpośrednio z przedsiębiorstwami i gospodarstwami kolektywnymi oraz zakładami kultury i zdrowia a przez to mają możliwość wnikliwego poznania potrzeb rozwojowych tych przedsiębiorstw i zakładów,

c) równomiernego rozwoju poszczególnych gałęzi przemysłu. Oparcie się o ogólnozwiązkowe wytyczne i świadomość, że plan dla rejonu czy miasta stanowi część planu ogólnozwiązkowego prowadzi do właściwego ustosunkowania się do rozwoju poszczególnych gałęzi przemysłu oraz do właściwego rozmieszczenia zakładów przemysłowych na terenach krajów i okręgów.

Realizacja tych zasad wymaga od komisji planowania dokładnej znajomości gospodarki własnego terenu oraz zapoznania się z powiązaniem gospodarki lokalnej z gospodarką republiki i całego Związku. Dla tego celu lokalne komisje planowania uprawnione są do korzystania z danych statystycznych i informacji będących w posiadaniu komitetów wykonawczych wszystkich stopni rad oraz przedsiębiorstw i instytucji im podległych.

Oprócz właściwej pracy nad sporządzeniem i zestawieniem planu lokalne komisje planowania sprawują metodologiczne kierownictwo nad pracami oddziałów i zarządów komitetów wykonawczych oraz lokalnych przedsiębiorstw i zakładów. Kierownictwo to polega na dopilnowaniu terminowego opracowania planów oraz dostarczeniu przedsiębiorstwom we właściwym czasie zatwierdzonych planów.

Istotnym momentem w pracach lokalnych komisji planowania jest kontrola wykonania planu. Głównym zadaniem kontroli wykonania planu jest zapobieżenie niewłaściwym dyspozycjom i usuwanie różnych niedociągnięć w czasie wykonywania planu. Kontrola wykonania planu polega również na wnikliwej analizie sprawozdań. Dokładna analiza sprawozdań w połączeniu z kontrolą wykonania planów w terenie i z wykorzystaniem doświadczeń przodujących w pracy przedsiębiorstw i robotników, umożliwia osiągnięcie pomyślnego rozwiązania zadań ciężących na lokalnych komisjach planowania.

Struktura komisji.

Komisje planowania posiadają charakter stały. Przewodniczący obwodowa (krajowa, miejska) komisja planowania składa się z 12 — 15 członków (łącznie z przewodniczącym i jego zastępcą) a rejonowa z 7 — 10 członków. Oprócz tych stałych członków w skład komisji planowania wchodzi kierownicy oddziałów i zarządów komitetów wykonawczych, wybitni fachowcy i przodownicy pracy.

Pracami komisji kieruje przewodniczący i jego zastępca. Całość prac nad sporządzeniem i kontrolą planu podzielona jest w ramach komisji republikańskich i obwodowych pomiędzy następujące sekcje:

1. planu ogólnego — sekcja ta sporządza ogólny plan gospodarczy (produkcji, budownictwa kapitalnego, transportu i łączności, gospodarki mieszkaniowej i komunalnej, kultury i zdrowia, obrotu towarowego oraz ogólne plany kosztów własnych i pracy) opracowuje metody planowania i wyznacza według wskazań kierownictwa komisji zadania dla rejonowych komisji planowania oraz kontroluje ich pracę,

2. przemysłowa sekcja opracowuje wskaźniki dla robót w przemyśle, podległym komitetowi wykonawczemu. W sekcji tej zatrudnieni są fachowcy z przemysłu miejscowego, lekkiego, spożywczego i materiałów budowlanych,

3. gospodarki rolnej — układa ona plany uprawy roli, hodowli bydła, rozwoju ośrodków maszynowo-traktorynych, opracowuje poszczególne zagadnienia rozwoju gospodarki rolnej i układa plany zaopatrzenia w produkty rolne oraz kontroluje wykonanie zatwierdzonych planów odbudowy i rozwoju gospodarki rolnej.

4. opałowo-energetyczna — układa plany wydobycia miejscowych rodzajów paliwa, określa zapotrzebowanie na prąd elektryczny i źródła pokrycia tego zapotrzebowania, opracowuje plany gazyfikacji, opracowuje poszczególne zagadnienia rozwoju gospodarki opałowo-energetycznej oraz kontroluje wykonanie zatwierdzonych planów,

5. gospodarki leśnej — opracowuje plany zakupu i dostawy drzewa, eksploatacji lasów oraz przygotowuje wnioski na wyznaczenie wyrębu i na oczyszczenie terenu dla innych potrzeb,

6. transportu i łączności — opracowuje plany budowy i remontu dróg, regulacji małych rzek, wykorzystania szarwarku, rozwoju sieci pocztowo-telekomunikacyjnej i radiowej oraz kontroluje wykonanie tych planów.

7. gospodarki mieszkaniowej i komunalnej — sporządza plany budownictwa mieszkaniowego i eksploatacji mieszkań, budowy i eksploatacji przedsiębiorstw komunalnych, projektuje właściwe urządzenia osiedli oraz kontroluje wykonanie planów,

8. obrotu towarowego — układa plan obrotu towarowego, sieć punktów żywienia zbiorowego i opracowuje poszczególne zagadnienia dotyczące obrotu towarowego.

9. kultury — opracowuje plan oświaty na odcinku przedszkoli i świetlic, kinofikacji i prasy.

10. ochrony zdrowia — opracowuje plan rozwoju sieci szpitalnej i leczenia pozaszpitalnego oraz poszczególne zagadnienia (walka z epidemiami, ochrony macierzyństwa, ubezpieczeń społecznych itp.),

11. budownictwa kapitalnego i zasobów materiałowych — sporządza plan robót kapitalnych, opracowuje wnioski, dotyczące rozdziału materiałów budowlanych, ustala ceny na te materiały i kontroluje wykorzystanie przydzielonych materiałów,

12. finansowa — przygotowuje wnioski dotyczące kasowego planu budżetu lokalnego, plan kredytów bankowych oraz opracowuje poszczególne zagadnienia finansowania gospodarki narodowej i kontroluje wykonanie planów.

Rejonowe komisje planowania nie są podzielone na sekcje. Prace sekcji wykonują poszczególni pracownicy komisji.

Miejskie komisje planowania istnieją tylko przy większych miastach.

Organizacja prac komisji.

Każda komisja pracuje na podstawie kwartalnych planów pracy. Harmonogramy prac sporządza się tak dla komisji planowania, jak i dla każdej jej sekcji. Plan prac komisji uchwała plenum komisji a plan prac sekcji zatwierdza przewodniczący lub zastępca przewodniczącego komisji.

Posiadając terminy i sposób sporządzania planów, komisje planowania mogą przystąpić do opracowania ogólnego projektu planu gospodarczego. Projekt ten przedkłada się do rozpatrzenia i zatwierdzenia przez miejscowe władze a następnie przesłany do Rady Ministrów republiki związkowej i Państwowej Komisji Planowania odnośnej republiki. Następnie plan ten podlega zatwierdzeniu przez Radę Ministrów ZSRR.

Zatwierdzony w tym trybie plan jest podstawą do dalszych prac komisji lokalnych, t. zn. szczegółowego rozpracowania limitów i wskaźników dla danego terenu i zagadnienia.

Z życia rad narodowych

WIĘCEJ TROSKI O NALEŻYTY SKŁAD RADY

Wg. danych na 1.I. 1950 r. w Pow. R. N. w Toruniu na 40 radnych jest tylko 1 robotnik. Ani jednego robotnika rolnego nie mają Pow. R. N. w Rypinie, Świeciu, Szubinie i Tucholi. W Pow. R. N. w Chełmnie na 55 radnych zasiada 19 urzędników państwowych i samorządowych — to samo w Pow. R. N. w Nowym Mieście Lubawskim.

Nie ma ani jednego bezpartyjnego w Pow. R. N. w Aleksandrowie Kujańskim w Bydgoszczy, Grudziądzu, Sępólnie, Wąbrzeźnie i Włocławku.

Na terenie woj. pomorskiego są również rady, które nieco lepiej podeszły do tego zagadnienia. W MRN w Bydgoszczy zasiada 18 robotników na 36 pracowników umysłowych. W MRN we Włocławku — 16 robotników na 24 prac. umysł., w Grudziądzu — 19 na 24. Najlepiej przedstawia się ta sprawa w MRN w To-

runiu gdzie na 25 robotników zasiada 23 pracowników umysłowych.

Żle przedstawia się sprawa kobiet w radach.

W Radzie Wojewódzkiej na 100 członków jest ich 6, w MRN m. wydzielonego na 229 członków — zaledwie 16, w Pow. R. N. na 908 członków — 69, w MRN m. niewydzielonych na 854 członków — 74. Znikoma ilość kobiet, bo 254 na 4342 członków, zasiada w gminnych radach narodowych.

Prezydium rad winny bacznie czuć by rady narodowe miały nalezyte sklady. Czlonkow rad narodowych nalezy szukać nie tylko przy biurkach urzedniczych, lecz przede wszystkim w warsztatach pracy, na roli, w spoldzielniach produkcyjnych.

RADY NARODOWE PRZYSTĘPUJĄ DO WSPÓLZAWODNICTWA

Kielecka Wojewódzka Rada Narodowa dając na pierwszym swym plenarnym posiedzeniu w roku 1950 bilans pracy roku 1949 i projekt planu pracy w r. 1950 — uchwalała po szerokiej dyskusji — wezwać Lubelską Wojewódzką Radę Narodową do współzawodnictwa na odcinku realizacji podstawowych zadań rad narodowych t. j. planowania i kontrolowania działalności publicznej oraz szkolenia działaczy rad narodowych niższego stopnia.

Dla szczegółowego opracowania warunków współzawodnictwa z ramienia Kieleckiej Wojewódzkiej Rady Narodowej — powołano Komisję w składzie: Przewodniczący Kieleckiej Wojewódzkiej Rady Narodowej, Przewodniczący wszystkich komisji działających przy Kieleckiej Wojewódzkiej Radzie Narodowej oraz po jednym przedstawicielu wojewódzkich władz Partii i stronnictw politycznych a także organizacji Ligi Kobiet i Związku Młodzieży Polskiej, zasiadających w Kieleckiej Wojewódzkiej Radzie Narodowej.

Kielecka Wojewódzka Rada Narodowa opierając się na doświadczeniu roku 1949 i lat poprzednich — uchwalała plan pracy na rok 1950, którego realizacja stała się zadaniem bojowym dla wszystkich członków rady — przystąpienie do współzawodnictwa będzie jednym z czynników mobilizujących wszystkie rady narodowe województwa kieleckiego do realizacji zakreślonych planów.

W TROSCE O PRACĘ INSPEKTORÓW

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej urządza konferencje inspektorów prezydiów powiatowych rad narodowych o charakterze narady roboczej, dla omówienia pracy inspektorów. Konferencja wykazała, że najczęściej spotykanymi niedociągnięciami w pracy inspektorów są: niedostateczne i powierzchowne obsługiwane terenu, brak planowości w pracy a także prezydium mało interesują się inspektorami. Podkreślono, że inspektorzy winni przede wszystkim rady instruować, oraz nieść im pomoc przy rozwiązywaniu trudności w terenie.

PRN W SKIERNIEWICACH ODBYWA POSIEDZENIA W TERENIE

Dla pozyskania większego kontaktu z masami, 2 plenarne posiedzenia Powiatowej Rady Narodowej

w Skierniewicach w czwartym kwartale 1949 r., odbyły się w terenie. Pierwsze 26 października w Głuchowie, drugie 29 listopada w Puszczy Mariańskiej, przy licznych udziałach ludności, która wykazała duże zainteresowanie dla obrad.

O każdym posiedzeniu plenarnym są powiadamiane gminy, zakłady pracy, instytucje i urzędy, które delegują swych przedstawicieli.

Na posiedzenia przybywają również uczniowie klas szkół średnich.

WALKA Z ANALFABETYZMEM NA TERENIE WOJ. RZESZOWSKIEGO

Godną uwagi jest sprawa rozwoju walki z analfabetyzmem na terenie woj. rzeszowskiego.

W tygodniu poświęconym walce z analfabetyzmem m. in. na skutek aktywnej działalności Komisji Oświatowych przy Wojewódzkiej i Powiatowych Radach Narodowych, ludność miejscowa, a zwłaszcza wiejska zaczęła chętnie gnać się do nauki.

Początkowo planowano 924 kursy, na których miało pobierać naukę 20.000 osób.

Jednakże w związku z napływem na kursy większej ilości osób, zorganizowano na terenie województwa rzeszowskiego 1458 kursów, na które uczęszczało ponad 23.000 osób.

Działalność ta jest godną naśladowania.

Wiadomości urzędowe

L. dz. Org. I 1/275/50 Warszawa, dn. 28 lutego 1950 r.

PREZYDIA WOJEWÓDZKICH, POWIATOWYCH I GMINNYCH RAD NARODOWYCH

O K Ó L N I K Nr. 12.

W SPRAWIE WIOSENNEJ AKCJI SIEWNEJ

Zbliżająca się wiosenna kampania siewna jest pierwszą akcją siewną realizowaną w ramach planu gospodarki narodowej tj. Planu 6 letniego. Tegoroczna akcja siewna ma przynieść zwiększenie obszaru zasiewów ziarnem kwalifikowanym i jednolito-odmianowym, rozszerzyć mechanizację uprawy, jeszcze bardziej rozpowszechnić siew rzędowy, racjonalnie wykorzystać nawozy sztuczne i obornik, powiększyć wydajność z 1 ha, powiększyć areal zasiewów przez likwidację odłogów.

Wczesne i sprawne wykonanie zadań akcji siewnej przez indywidualne gospodarstwa chłopskie, Państwowe Gospodarstwa Rolne oraz spółdzielnie produkcyjne zwiększy wydajność produkcji zwierzęcej, przyniesie poprawę na odcinku zaopatrzenia miast i wsi w żywność a przemysłu w surowce, przyczyni się do dalszego wzrostu dobrobytu ludności pracującej miast i wsi.

Terminowe wykonanie zadań, jakie stawia plan akcji siewnej przed rolnictwem, sprawne i właściwe wykorzystanie ogromnej pomocy państwowej — zależy przede wszystkim od maksymalnej mobilizacji mas chłopskich i robotników PGR do walki o wykonanie zaplanowanych siewów wiosennych.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 18 lutego br. o wiosennej akcji siewnej w 1950 r. określa zadania produkcyjne rolnictwa i ustala rozmiar pomocy Państwa oraz obowiązki Państwowej Administracji Rolnej (PAR), Związku Samopomocy Chłopskiej i spółdzielczości, niezbędne dla wykonania akcji siewnej przez indywidualne gospodarstwa.

Do współdziałania w zakresie zmobilizowania i uaktywnienia mas chłopskich w zakresie wiązania indywidualnej gospodarki rolnej z wymaganiami gospodarki planowej, a w szczególności Planu 6-letniego, dla dopilnowania sprawnego i planowego przebiegu akcji siewnej w Państwowych Gospodarstwach Rolnych i spółdzielniach produkcyjnych — muszą być powołane wszystkie czynniki mające zarówno bezpośredni jak i pośredni kontakt ze wsią oraz możliwości łatwiejszego oddziały-

wania na sam przebieg akcji siewnej w gospodarstwach indywidualnych, PGR i spółdzielniach produkcyjnych.

Do tych czynników w pierwszym rzędzie zaliczyć należy rady narodowe na wszystkich szczeblach organizacyjnych. Rady narodowe, a przede wszystkim komisje rolne winny nawiązać ścisłą łączność z organami Państwowej Administracji Rolnej oraz udzielać najdalej idącej pomocy w organizowaniu przygotowań i przeprowadzeniu wiosennej akcji siewnej.

Dla włączenia rad narodowych do akcji siewnej Kancelaria Rady Państwa zaleca, co następuje:

1) rady narodowe na wszystkich szczeblach organizacyjnych przystąpią niezwłocznie do nawiązania kontaktów z aparatem Państwowej Administracji Rolnej, ustalają plan pracy w ramach wiosennej akcji siewnej oraz dopilnują wykonania kontraktu, to znaczy by za-kontraktowany areal był obsiany,

2) komisje rolne:

a) zainteresują się, czy spółdzielnie są zaopatrzone w nawozy i czy mało i średnio-rolni posiadacze gruntów wymagających nawożenia przed siewem posiadają dostateczny zapas nawozów naturalnych lub sztucznych i zatroszczą się o zapewnienie niezbędnej ilości nawozów sztucznych dla gospodarzy odczuwających ich brak;

b) zainteresują się, czy wszyscy rolnicy w gminie posiadają przygotowane pod względem ilościowym i jakościowym ziarno siewne i nasiona,

c) zainteresują się, czy drobni i średnio-rolni gospodarze nie mający środków własnych na zakup nawozów, ziarna siewnego względnie nasion mają zapewnione możliwości uzyskania krótko i średnio-terminowego kredytu z Państwowego Banku Rolnego, rozprzewadzającego kredyty za pomocą swoich placówek w terenie.

d) skontrolują przy udziale komisji kontroli czy plany pomocy sąsiedzkiej w rolnictwie w oparciu o dekret z dnia 12 września 1947 r. (Dz. U.R.P. Nr. 59, poz. 320) są należycie opracowane, dostosowane do potrzeb miejscowej ludności i przygotowane do realizacji w ten sposób, by maksymalnie

wykorzystać siłę pociągową dla pomocy gospodarstwom małorolnym i średnio-rolnym pozbawionym sprzężaju,

e) ustalą, czy ośrodki maszyn rolniczych pod względem technicznym i personalnym są odpowiednio przysposobione do wiosennej kampanii siewnej,

f) przedłożą szczegółowe sprawozdania ze swoich spostrzeżeń wraz z wnioskami właściwym prezydiom rad narodowych.

Komisje rolne w wykonaniu swoich zadań współdziałają ze Związkiem Samopomocy Chłopskiej oraz gminnymi instruktorami rolnymi.

3) Przydia gminnych rad narodowych zwołują otwarte posiedzenia rad poświęcone sprawie dokonania ostatecznego przeglądu przygotowań do wiosennej akcji siewnej.

W tym celu przydia gminnych rad narodowych dołożą starań, by na posiedzeniach tych poza sprawozdaniai wszystkich miejscowych czynników zainteresowanych zagadnieniami gospodarki rolnej i przygotowaniami do wiosennej akcji siewnej, wygłoszone zostały referaty przez terenowy instruktorski aparat rolniczy na tematy związane z koniecznością wiązania gospodarki rolnej na wsi z państwowym planem gospodarki narodowej, oraz by w posiedzeniach tych wzięli jak najliczniejszy udział miejscowi gospodarze celem umożliwienia im zapoznania się z przebiegiem obrad, koniecznością i celowością uporządkowania gospodarki rolnej w dziedzinie rodzajów upraw.

4) Przydia rad narodowych wyższych stopni jak i komisje rolne oraz kontroli winny utrzymywać stałe kontakty z radami narodowymi niższego stopnia celem należytego czuwania nad prawidłowym przebiegiem zbliżającej się wiosennej akcji siewnej, mającej zapoczątkować realizację gospodarki rolnej wsi w ramach 6-letniego planu gospodarki narodowej.

Zastępca Szefa Kancelarii Rady Państwa

Z. Sznek

Prasa o samorządzie

Ubiegły rok w akcji poprawy warunków komunalnych bytu klasy robotniczej, charakteryzował się dużym rozmachem i nasileniem. Remonty prowadzono z funduszków pochodzących z trzech źródeł, z dotacji Rady Państwa, z dotacji Centralnego F. G. M. oraz z lokalnych Funduszków Gospodarki Mieszkaniowej. Postawione przed zadaniem wykonania w terminie remontów — władze samorządowe wywiązały się różnie. Obok miast, które zakończyły prace w terminie, t.zn. do dn. 31 grudnia 1949, wykorzystując w 100 proc. wszystkie stojące do dyspozycji fundusze — istnieją związki samorządowe, które po dziś dzień nie wykończyły przewidzianych w planie remontów, a nawet takie samorządy, które do końca marca nie przepracują przyznanych funduszków. Podsumowanie wyników tej akcji za rok 1949 jest często ważnym punktem obrad rad narodowych. Nieszczerólnie wygląda bilans **Opola**. Odbudową domów na terenie Opola zajmował się Zarząd Miejski oraz szereg instytucji i zakładów przemysłowych, które zobowiązały się przydzielone im domy doprowadzić do stanu używalności. W wielu wypadkach skończyło się jednak na wyborze komitetów i na naradach — remontów nie wykonano po dziś dzień i Zarząd Miejski zmuszony był budynki te przejąć z powrotem (Opolski Dziennik Zachodni, nr 7)

Jednym z ważnych osiągnięć MRN w **Prudniku** było zaoszczędzenie kwoty ponad 5.000.000 zł, które całkowicie przeznaczono i wykorzystano na remont mieszkań robotniczych. Z funduszków tych wyremontowano całkowicie 8 budynków o 71 izbach oraz przeprowadzono szereg remontów mieszkań, obejmujących ogółem 326 izb (Trybuna Robotnicza nr 46).

W Zarządzie Miejskim **Gdańska** odbyła się narada przedsiębiorstw budowlanych, wykonujących roboty remontowe z FGM. Jak wynika ze sprawozdań — remonty wykonano zaledwie w połowie, pozostało jeszcze 60 mil. zł niewykorzystanych. Polecono firmom zwiększyć tempo prac przy robotach zleconych jeszcze w roku ubiegłym, usprawnić nadzór techniczny i właściwiej ustosunkować się do pracy społecznej. (Głos Wybrzeża nr 42). Głos Wybrzeża nr 45 cytuje szereg przykładów korzystnej współpracy aktywu robotniczego z MRN. Delegacji załóg fabrycznych, obecni na posiedzeniach MRN zwracają uwagę na szczególnie zaniedbane dzelnice, stawiają wnioski o otwarcie sklepów, lub o uruchomienie linii komunikacyjnych. I tak uruchomiono sklep spożywczy w Wisłoujściu, uruchomiono komunikację autobusową na Pohulanke, w dzielnicach robotniczych MHD uruchomił sklepy nie tylko spożywcze, ale i branżowe. Również w wyniku

stałej interwencji robotników Film Polski postanowił odbudować wielkie kino w Gdańsku.

Zarząd Miejski w **Czersku** otrzymał 2 mil. zł na oświetlenie ulic i naprawę chodników. Minęło sporo czasu, naprawionych chodników nie widać wcale, a z założonych czterech latarni gazowych trzy są nieczynne, jak donosi korespondent robotniczy Gazety Pomorskiej w nr 47.

Na posiedzeniu MRN w **Częstochowie**, w sali świetlicowej fabryki „Częstochowianka“ poddano krytyce działalność MRN. Podkreślono zbyt słabą więź z zakładami pracy. Z tego powodu nie wykorzystano 36 milionów zł kredytów z FGM. W celu uniknięcia zeszłorocznych błędów należy już teraz dokładnie opracować plan akcji i przygotować dokumentację techniczną, której brak uniemożliwił wykorzystanie kredytów (Dziennik Zachodni nr 36).

W tych dniach odbyło się w **Kielcach** posiedzenie MRN, którego głównym punktem było sprawozdanie z akcji „R“. Akcja poprawy warunków bytu klasy robotniczej zakończona została 9 stycznia i w poszczególnych działach przekroczyła założony plan. Roboty chodnikowe i drogowe wykonano w 122 proc., oświetleniowe w 109 proc., wodociągowe i kanalizacyjne 202 proc., prace przy ośrodkach zdrowia w 200 proc. Z zaplanowanych remontów 32 domów o ilości powyżej 8 izb — wykonano remonty wszystkich domów, a ponadto wyremontowano jeszcze 6 domów ponad plan. Na zakończenie dyskusji uchwalono utworzenie Komunalnego Przedsiębiorstwa Budowlano-Remontowego (Życie Radomskie nr 19).

Zarząd Miejski w **Sosnowcu** gościł u siebie wszystkich starostów i prezydentów miast województwa śląskiego, którzy przybyli na odprawę dla zapoznania się z wynikami akcji poprawy komunalnych warunków bytu klasy robotniczej na praktycznym przykładzie działania władz miejskich. Zarząd Miejski w Sosnowcu przeprowadził roboty dość wszechstronnie. Wiele uwagi poświęcono pracom remontowym budynków mieszkalnych, założeniu nowej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz naprawom jezdni i chodników. Pozytywne nastawienie do tej akcji szerokich rzesz obywateli wyraziło się w bezpłatnej pracy społecznej w liczbie 7.200 dniówek. Po sprawozdaniu zebrani zostali podzieleni na 12 grup, które udały się w teren dla zapoznania się z konkretnymi wynikami osiągnięć, po czym wznowiono narady. W podsumowaniu dyskusji woj. Jaszczuk zaznaczył, że Sosnowiec został celowo wybrany jako pierwszy dla tego rodzaju lustracji, ponieważ występują tu najjaskrawiej warunki wyzysku kapitalistycznego w przeszłości. Pierwsza tego rodzaju konferencja pokazała naocznie trudności w przeprowadzaniu akcji „R“ jak i możliwości ich pokonywania; zdobyte doświadczenie będzie cenną wskazówką dla wszystkich przewodniczących organów wykonawczych. (Dziennik Zachodni nr 33).

W **Tomaszowie** roboty remontowe prowadzono w ramach 27 milionowej dotacji Rady Państwa i 7.377.552 zł z lokalnego FGM. Udział czynnika społecznego pozwolił na poczynienie znacznych oszczędności, a tym samym — na objęcie akcją znacznie większej ilości obiektów. Ze sprawozdania Zarządu Miejskiego wynika, że m. in. spośród wyremontowanych już 53 obiektów — remontem 13 obiektów zajęły się komitety domowe pod kierownictwem pracowników Wydziału Technicznego Zarządu Miejskiego, 11 obiektów wyremontowały ekipy remontowe zakładów pracy. Udział w pracach remontowych komitetów domowych — dał w rezultacie 1120 roboczo-dniówek, a w ciągu specjalnych akcji — ekipy fabryczne dały pracę wartości ponad 300 tys. zł. Jeżeli dodamy do tego środki transportowe, dostarczane w czasie akcji przez zakłady pracy — uzyskana oszczędność wynosi 750 tys. zł (Głos Tomaszowski nr 13).

W toku obrad Warszawskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej, odbytej w **Płocku**, zanalizowano zagadnienie Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej. Fundusz ten w wysokości 140 mil. zł wykorzystany został zaledwie w 50 proc. Przyczyny zła leżały w małym zainteresowaniu komitetów lokalnych, w częściowym braku materiałów oraz sił fachowych. Celem pobudzenia żywotności komitetów FGM przeprowadzono we wszystkich powiatach lustrację (Życie Warszawy nr 35).

Radomsko położyło w 1949 roku główny nacisk na budowę nowych dróg i ulic oraz poprawę warunków zdrowotnych. W wielu punktach miasta założono trwałe nawierzchnie, uruchomiono kanalizację i zbudowano studnie artezyjskie, które będą dostarczać mieszkańcom zdrową wodę. Obsadzono cały szereg ulic drzewami ozdobnymi, rozpoczęto budowę stadionu sportowego, zrealizowano przebudowę złołka, odnowiono Dom Starców. W roku 1950 większość robót przeprowadzonych zostanie w dzielnicy robotniczej na Kowałowcu, która to dzielnica stanie się w przyszłości jedną z najładniejszych części miasta (Głos Pabianic nr 42).

Na terenie **Lubelszczyzny** plan w skali wojewódzkiej wykonano zaledwie w 68 proc., chociaż Zamość i Włodawa przeprowadziły szereg robót nadprogramowych. Aby zapewnić wykonania tegorocznych planów powiatowe rady narodowe poddadzą kontroli pracę komitetów lokalnych i dokonają ewentualnej ich reorganizacji. Opracowuje się również długofalowe plany kolejności remontów budynków. Powiatowe rady powołują ponadto stałe komisje planowania z udziałem czynnika społecznego i roztoczą stałą kontrolę nad działalnością organów samorządowych i produkcją samorządowych przedsiębiorstw i zakładów (Życie Lubelskie nr 47).

W **Warszawie** plan remontów z FGM na 1950 rok został znacznie rozszerzony. Dzięki wczesnemu opracowaniu zapewniono dostawę odpowiedniej ilości materiałów. Rozpracowano także, gdzie, kiedy i która firma poszczególne remonty będzie prowadzić. Wykonanie planów remontów jest jednak uzależnione od codziennej, systematycznej kontroli. Instrukcja: jak należy i kto ma kontrolować została już opracowana przez SRN. W celu szybszego wprowadzenia jej w życie — trzeba aby zajęły się nią gruntownie rady dzielnicowe i komitety blokowe. (Życie Warszawy nr 50).

Nr 12 „Samorządowca“ z 31 grudnia 1949 r. przynosi następujące artykuły: Dwie wstępne prace zatytułowane „Józef Stalin“ oraz „Nauka Stalina wskazuje całej ludzkości jedynie słuszną drogę walki o lepsze jutro“, poświęcone są Generalissimusowi Stalinowi. „Solidarność międzynarodowa, czujność rewolucyjna, wyższy styl pracy związkowej“ — to tytuł wyjątków z referatu Aleksandra Zawadzkiego, wygłoszonego na III Plenum C.R.Z.Z. w dniu 6 — 7 grudnia 1949 r. „Wyższy styl pracy — powiada m. in. autor — oznacza wszechstronne zastosowanie krytyki i samokrytyki, jako trwałej metody wykrywania i likwidacji braków i zaniedbań w pracy“.

Specjalny dział pisma poświęcony jest wydarzeniom politycznym. Wspomina się w nim o trzech wielkich zagadnieniach, postawionych jako wytyczne III Plenum C.R.Z.Z. (obrona pokoju i walka przeciw podlegaczom wojennym, walka o jedność klasy robotniczej, walka ze zdraździecką kliką szpiegowską), o górnikach i ich przywilejach, o kongresie jedności ruchu ludowego, o procesie Kostowa, naradzie Biura Informacyjnego Partii Komunistycznych, sesji Rady Światowej Federacji Kobiet.

Następny dział poświęcony jest zagadnieniom pracy i płacy (załiczenie czasu pracy do wymiaru urlopu, uposażenie liniowych pracowników zawodowych straży pożarnej, premiowanie pracowników zarządów nieruchomości miejskich, ubrania ochronne i robocze, urządzenia bezpieczeństwa i higieny pracy).

Część druga artykułu „Współzawodnictwo pracy“ podkreśla rolę narad wytwórczych.

„Z życia organizacyjnego“ — to następny dział numeru. Jedną z prac tam zamieszczonych jest ocena związkowego „Konkursu Literackiego“. W dziale „Sport i W.F.“ ogłoszony jest wyjątek z artykułu Aleksandra Burskiego na temat sportu związkowego. Autor podkreśla że sport robotniczy, prowadzony przez związkowe zreszenia sportowe, jest jednym z odcinków działalności związków zawodowych. Trzeba go otoczyć opieką, udzielając młodym działaczom i aktywistom sportowym pomocy organizacyjnej i dbać o ich poziom ideowy.

Numer kończy dział porad prawnych, przegląd ustawodawstwa, oraz spis treści artykułów umieszczonych w „Samorządowcu“ w 1949 r.

Przegląd ustawodawstwa

Niniejszy przegląd ustawodawstwa omawia treść Dziennika Ustaw Nr. 3 — 5.

Dziennik Ustaw Nr. 3 z 7 lutego 1950 r. zawiera m. in. rozporządzenia:

Ministra Zdrowia z 10 grudnia 1949 r. w sprawie przejmowania przez Państwo samorządowych zakładów leczniczych (poz. 21).

Ministra Budownictwa z 27 stycznia 1950 r. zmieniające rozporządzenie Ministra Odbudowy o egzaminach wymaganych do uzyskania prawa kierowania robotami budowlanymi i wykonywania projektów (planów) tych robót (poz. 27).

Dziennik Ustaw Nr. 4, z 11 lutego 1950 r. zawiera m. in. rozporządzenia:

Przewodniczącego Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z 14 stycznia 1950 r. zmieniające rozporządzenie o statystyce ruchu naturalnego ludności (poz. 32).

Ministra Skarbu z 4 lutego 1950 r. w sprawie zwolnienia nabycia niektórych praw majątkowych od podatku od nabycia praw majątkowych oraz zwolnienia niektórych pism od opłaty skarbowej, (poz. 36).

Ministra Administracji Publicznej z 6 lutego 1950 r. w sprawie umarzenia należności z tytułu zobowiązań podatkowych przypadających na rzecz związków samorządu terytorialnego. (poz. 37).

Ministra Administracji Publicznej z 8 lutego 1950 r. w sprawie zmiany wysokości udziałów we wpływach podatku gruntowego w gminach wiejskich. (poz. 38).

Dziennik Nr. 5 z 17 lutego 1950 r. zawiera m. in.: rozporządzenie Rady Ministrów z 20 stycznia 1950 r. w sprawie utworzenia Państwowej Komisji Etatów (poz. 39).

WZORCOWY STATUT DLA GMINNYCH KAS SPÓDZIELCZYCH.

Szczególne znaczenie ma dla rolników rozporządzenie Ministra Skarbu z 7 grudnia 1949 r. w sprawie ustalenia wzorcowego statutu dla gminnych kas spółdzielczych (Dz. U.R.P. Nr 62, poz. 489).

Stosownie do przepisów dekretu o reformie bankowej, gminne kasy spółdzielcze są instytucjami samopomocowymi, mającymi za zadanie obsługę potrzeb finansowych rolników na terenie jednej lub kilku gmin wiejskich i jednocześnie stanowią organ pomocniczy Banku Rolnego.

Wzorcowy statut gminnych kas spółdzielczych w następujący sposób określa cele i zasady ich działalności.

Celem działalności Kasy jest pomoc w podnoszeniu dobrobytu i kultury bezrolnych, małorolnych i średniorolnych chłopów, zgodnie z planami rozwoju gospodarczego wsi, oraz obrona ich przed lichwą i wyzyskiem kapitalistycznym na wsi. Cel ten Kasa realizuje w ścisłej współpracy ze Związkiem Samopomocy Chłopskiej.

Kasa gromadzi środki pieniężne w formie wkładów i oszczędności swych członków i innych osób.

Kasa ustala zapotrzebowanie kredytów dla indywidualnych gospodarstw rolnych na podstawie wytycznych Banku Rolnego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bezrolnych, małorolnych i średniorolnych chłopów.

Kasa rozdziela zarówno zgromadzone przez siebie, jak i uzyskane ze źródeł państwowych środki pieniężne, zgodnie ze stwierdzonymi potrzebami oraz stosownie do postanowień statutu i do ustalonych przez władze nadzorcze zasad.

Członkami Kasy mogą być wszystkie osoby zamieszkałe na terenie działalności Kasy, z wyjątkiem wy-

W okresie sprawozdawczym w Monitorze Polskim zostały ogłoszone następujące uchwały, zarządzenia i instrukcje o donioślejszym znaczeniu:

Decyzja Ministra Skarbu z 30 stycznia 1950 r. w sprawie zatwierdzenia ogólnych warunków ubezpieczenia oraz taryfy składek dla kontraktowanych ziemiołódów. Jako załącznik do wymienionej decyzji zostały ogłoszone ogólne warunki ubezpieczenia oraz taryfy składek dla kontraktowanych ziemiołódów. (M.P. Nr. A-13, poz. 131).

Uchwała Rady Ministrów z 20 stycznia 1950 r. w sprawie utworzenia Państwowej Komisji Etatów Gospodarki Uspołecznionej. (M. P. Nr. A-14, poz. 150).

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z 9 stycznia 1950 r. w sprawie lokalnych organów statystycznych II instancji. (M. P. Nr. A-14, poz. 151).

Uchwała Rady Państwa z 1 lutego 1950 r. w sprawie wydania instrukcji o zakresie i sposobie współdziałania Najwyższej Izby Kontroli z organami kontroli społecznej rad narodowych, radami zakładowymi i Komisją Specjalną do walki z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym. Jako załącznik została ogłoszona wymieniona instrukcja Rady Państwa. (M. P. Nr. A-15, poz. 152).

Uchwała Rady Ministrów z 20 grudnia 1949 r. w sprawie wyników wykonania uchwały Rady Ministrów z 19 lutego 1949 r. o wprowadzeniu planowego systemu oszczędzania w gospodarce narodowej i zadaniach oszczędnościowych na 1949 r. (M. P. Nr. A-15, poz. 158).

zyskiwaczy. Członkami Kasy mogą być również spółdzielnie i inne osoby prawne sektora uspołecznionego.

Udział członkowski wynosi 1.000 zł.

Członkowie deklarują co najmniej jeden udział.

Zarząd może w specjalnie uzasadnionych przypadkach, na opinii zarządu oddziału gminnego Związku Samopomocy Chłopskiej, zmniejszyć obowiązkową wysokość wpłat na udziały do połowy.

Dla oddziałów gminnych Związku Samopomocy Chłopskiej jest zastrzeżone prawo kontroli społecznej Kasy, które wyraża się w uczestniczeniu w planowym i sprawiedliwym podziale kredytów na poszczególne gromady. Przy rozdziale kredytów ewentualnie negatywna opinia Związku Samopomocy Chłopskiej jest decydująca. Związek Samopomocy Chłopskiej jest również uprawniony do kontrolowania celowości udzielania kredytu oraz jego zużycia.

Centralą finansową, organizacyjną i rewizyjną Kas jest Bank Rolny.

Należy nadmienić, że na podstawie ogólnych przepisów terenowym radom narodowym służy prawo kontroli nad działalnością gminnych kas spółdzielczych. Lecz nie na tym powinien ograniczać się stosunek rad narodowych do gminnych kas spółdzielczych. Z uwagi na ich zadania i znaczenia dla rozwoju życia gospodarczego na wsi rady narodowe winny inicjować ich organizowanie, popierać i otaczać opieką ich działalność.

PAŃSTWOWA KOMISJA ETATÓW

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20.I.1950 r. (Dz. URP Nr 17, poz. 39) powołało Państwową Komisję Etatów, której zadaniem będzie walka z przerostami etatów osobowych pracowników i ustalanie norm zatrudnienia w całej administracji publicznej, w zakładach i instytucjach publiczno-prawnych oraz orga-

nizacjach i instytucjach, korzystających z pomocy Państwa. Ponadto do zadań Państwowej Komisji Etatów należy ustalanie typowych schematów etatów dla urzędów, władz, instytucji, zakładów i organizacji, zatwierdzanie etatów i kontyngentów etatów oraz czuwanie nad przestrzeganiem przepisów prawnych, dotyczących etatów.

Ogólną ilość etatów corocznie i podział ich między resorty ustala Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zgłoszony w porozumieniu z Przewodniczącym PKPG i Ministrem Skarbu.

Analogicznego ustalenia odnośnie związków samorządu terytorialnego oraz ich przedsiębiorstw i zakładów dokonuje Rada Ministrów w porozumieniu z Radą Państwa.

Wszystkie organy administracji publicznej i gospodarki uspołecznionej oraz organizacje i instytucje społeczne obowiązane są na żądanie Komisji i jej organów terenowych udzielać niezbędnych wiadomości i materiałów.

UMARZANIE NALEŻNOŚCI PODATKOWYCH NA RZECZ ZWIĄZKÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Rozporządzenie Ministra Administracji Publicznej z 6.II.1950 r. w sprawie umarzania należności z tytułu zobowiązań podatkowych, przypadających na rzecz związków samorządu terytorialnego (Dz. URP Nr 4, poz. 37) unormowało wymienioną sprawę w następujący sposób.

Umorzenie może dotyczyć należności z tytułu podatków komunalnych, opłat administracyjnych i dopłat specjalnych z wyjątkiem zaliczek na podatki i podatku od kopalń.

Umorzenie należności jest dopuszczalne tylko w przypadkach gospodarczo uzasadnionych lub zasługujących na szczególne uwzględnienie i może obejmować całą należność lub jej część.

Uprawnione są do umarzania, jako władze wymiarowe: zarządy gminne — do kwoty 5.000 zł, zarządy miejskie w miastach niewydziałonych do kwoty 10.000 zł, zarządy miejskie w miastach wydzielonych do kwoty 20.000 zł, zarządy miejskie w m. st. Warszawie i m. Łodzi do kwoty 30.000 zł.

Do umorzenia należności, których wysokość przekracza kwoty wyżej wymienione, uprawnione są: wydziały powiatowe — do kwoty 20.000 zł, wydziały wojewódzkie — do kwoty 40.000 zł.

Minister Administracji Publicznej jest uprawniony do umarzania należności przekraczających wymienione kwoty.

Zarządy gminne lub miejskie wydają decyzje odnośnie umarzania należności z tytułu podatku gruntowego po wysłuchaniu gminnych lub miejskich społecznych komitetów współdziałania do spraw podatku gruntowego, jeżeli takie komitety zostały zorganizowane.

Jeżeli zarząd gminny lub miejski w mieście niewydziałonym zamierza powziąć inną decyzję niż wspomniany komitet — sprawa zostaje przekazana do wydziału powiatowego, który wydaje decyzję ostateczną.

W przypadkach, gdy zarząd gminny lub miejski powziął decyzję w sprawie umorzenia należności bez wysłuchania społecznego komitetu dla spraw podatku gruntowego lub gdy nie został zorganizowany taki komitet — właściwa rada narodowa może uzależnić moc prawną decyzji swych organów wykonawczych od zatwierdzenia ich przez prezydium rad.

O PRZEJMOWANIU PRZEZ PAŃSTWO SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW LECZNICZYCH

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 grudnia 1949 r. w sprawie przejmowania przez Państwo samorządowych zakładów leczniczych (Dz. URP Nr 3, poz. 21) unormowało sprawę przejścia przez Państwo tych samorządowych zakładów leczniczych, których obowiązki utrzymania należy do Państwa.

Należy nadmienić, że według przepisu art. 3 ustawy z dnia 28.X.1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia (Dz. URP Nr 55, poz. 434) Państwo jest zobowiązane do utrzymywania zakładów specjalistycznych oraz zakładów leczniczych dla zaspokojenia szczególnych potrzeb państwowych.

Na podstawie wymienionego rozporządzenia, o ile tego rodzaju zakłady lecznicze były utrzymywane przez związki samorządu terytorialnego, obecnie zostają przejęte nieodpłatnie na własność przez Państwo wraz z majątkiem bezpośrednio związanym z prowadzeniem tych zakładów i niezbędnym do prawidłowego ich funkcjonowania oraz z wchodzącymi w skład tego majątku prawami i zobowiązaniami w stosunku do osób trzecich, nie wyłączając zobowiązań mających swe źródło w stosunku najmu pracy.

Koszty przejścia wymienionych zakładów leczniczych pokrywa Skarb Państwa.

O ZMIANIE WYSOKOŚCI UDZIAŁÓW WE WPLYWACH Z PODATKU GRUNTOWEGO W GMINACH WIEJSKICH.

Rozporządzenie Ministra Administracji Publicznej z 8.II.1950 r. w sprawie zmiany wysokości udziałów we wpływach z podatku gruntowego w gminach wiejskich (Dz. URP Nr 4, poz. 38) wprowadziło następujący nowy podział wpływów z podatku gruntowego w gminach wiejskich.

Dla Państwa będzie przypadało z tych wpływów — 36%, dla powiatowych związków samorządowych — 20%, dla wojewódzkich związków samorządowych — 2%, gminie — 20%, na rzecz Samorządowego Funduszu Wyrównawczego — 20%, na rzecz Związku Samopomocy Chłopskiej — 2%.

Określony podział wpływów z podatku gruntowego w gminach wiejskich stosuje się do wpływów uzyskanych po dn. 31.I.1950 r. niezależnie od okresu, za który przypadają.

Adres Redakcji: Aleje Ujazdowskie Nr 3 Kancelaria Rady Państwa tel 89000-005 Red. — 131, Sekr. — 263.

Redaguje Komitet. Przyjmowanie interesantów codziennie od 12 — 14.

Prenumerata 1 egz kwartalnie 220 zł

Konto PKO 1-6800

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wyd.-Ośw. „Czytelnik“ Warszawa, Wiejska 12 a.

Wydawca: Spółdzielnia Wyd.-Oświat „Czytelnik“ Drukarnia Nr 2 Spółdz. Wyd.-Ośw. „Czytelnik“, Marszałkowska 3/5 B-102421

Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościaka

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Siedlcach prosi o podanie informacji dotyczących trybu postępowania przy umieszczaniu dorosłych osób anormalnych w zakładach wychowawczych na koszt Skarbu Państwa.

Odpowiedź:

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prowadzi państwowe zakłady specjalne dla nieuleczalnie chorych, umysłowo upośledzonych i niewidomych. Tryb postępowania przy umieszczaniu w nich pensjonariuszy zawarty jest w piśmie okólnym Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z dnia 3 stycznia 1950 r. Nr IPO. 10 — 1. Petent ubiegający się o umieszczenie go w zakładzie opiekuńczym składa podanie do Gminy (miejskiej lub wiejskiej) w miejscu swego zamieszkania. W uzasadnionych przypadkach Gmina może wystąpić z urzędu z wnioskiem o umieszczenie w zakładzie. Następnie Gmina po przeprowadzeniu wywiadu przesyła wniosek do właściwego Starostwa Powiatowego wraz z uzasadnieniem w sprawie umieszczenia osoby potrzebującej opieki zakładowej w zakładzie państwowym. Do wniosku dołączyć należy zaświadczenie lekarskie, stwierdzające, do jakiego rodzaju zakładu winno nastąpić skierowanie. Na podstawie tych materiałów Starostwo Powiatowe (Grodzkie) przekazuje wniosek ze swą opinią do Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Spraw Inwalidzkich i Pomocy Społecznej), który wydaje decyzję o skierowaniu do zakładu. W miastach wydzielonych Zarząd Miejski przesyła wprost do Urzędu Wojewódzkiego.

Przy kierowaniu do zakładów o pierwszeństwie decyduje przynależność klasowa petenta. O decyzji Urzędu Wojewódzkiego powiadamia petenta Gmina. Decyzja o skierowaniu do zakładu podaje jednocześnie, kto ma ponosić koszt utrzymania.

Po otrzymaniu skierowania petent obowiązany jest zgłosić się do zakładu w ciągu 14 dni. W razie niemożności udania się na własny koszt do zakładu lub braku osób zobowiązanych do pokrycia kosztów, ponosi je gmina jego zamieszkania.

W przypadku odmownego załatwienia podania o przyjęcie do za-

kładu petentowi przysługuje prawo odwołania się do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Dr Suchan

Wydział Powiatowy w Koninie zapytuje, czy woźnemu gminy wiejskiej należą się diety i zwrot kosztów przejazdu w czasie wyjazdów w teren gminy.

Odpowiedź:

Wyjeżdżającemu w teren woźnemu gminy należy się zwrot kosztów przejazdu i diety o ile miejsce czynności położone jest dalej niż 4 km od miejsca siedziby (urzędu), a w związku z wykonywaniem polecenia przebywa on poza obrębem miejsca siedziby urzędu ponad 8 godzin.

Uzasadnienie:

Sprawę zwrotu kosztów przejazdu i diet reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 lipca 1948 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 279). W myśl § 16 jednostką obliczenia diet jest 24 godzinny okres czasu liczony od chwili wyjazdu ze zwykłego miejsca służbowego do chwili powrotu do tego miejsca. Jeżeli czas trwania podróży służbowej wynosił na dobę mniej niż 8 godzin diety nie przysługują. Przy przejazdach kołowych dokonanych także własnym środkiem lokomocji zwraca się w miejscowościach, w których obowiązują zatwierdzone przez władze taryfy najmu koni lub samochodu, ceny podane w taryfie. W innych miejscowościach zwraca się koszty przejazdu według cen odpowiadających miejscowym stosunkom (§ 30). W myśl § 31 jeżeli drogę odbyto rowerem lub pieszo przyznaje się 10 zł za każdy kilometr.

Stosownie do § 34 cytowanego rozporządzenia za wyjazdy do miejsca czynności położonego bliżej niż 4 km od siedziby urzędu nie należą się ani koszty, ani diety.

Jeżeli jednak poza miejsce urzędowania w sprawach służbowych wyjeżdża jakkolwiek pracownik gminy, a czas załatwienia sprawy poza miejscem urzędowania przekracza 8 godzin i miejsce delegacji

leży dalej niż 4 km to należą mu się diety bez względu na to jaką grupę służbową pracownik ten posiada jak i bez względu na to jaką funkcję sprawuje.

St. Siubowski

Zarząd Gminny w Nowiźnie pow. dzierzycińskiego zapytuje czy inwalidzi wojenni posiadający nieruchomości rolne są zwolnieni od obowiązku świadczeń w naturze lub uiszczenia ich równoważnika pieniężnego.

Odpowiedź:

Inwalidzi wojenni nie są z mocy ustawy zwolnieni od obowiązku świadczeń w naturze lub uiszczenia ich równoważnika pieniężnego, jednak w przypadkach gdy są niezdolni do pracy i znajdują się w trudnych warunkach materialnych winni być od tych świadczeń zwalniani przez władze gminy.

Uzasadnienie:

Ustawa z dn. 26.3.1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. Ust. R. P. Nr 27, poz. 204) zmieniona dekretem z dn. 4.XI.1936 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 85, poz. 593) nie przewiduje żadnych zwolnień od obowiązku świadczeń. Praktycznie więc od tych świadczeń zwolnione są tylko te osoby, które będąc podatnikami podatków wymienionych w art. 3 ust. 1 tej ustawy korzystają ze zwolnień podmiotowych w tych podatkach.

W przypadkach konieczności zastosowania szczególnych zwolnień od świadczeń w naturze, może mieć tu zastosowanie przepis art. 43 ust. (1) pkt. o) ustawy z dn. 23.III.1933 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 35 poz. 294) z uwzględnieniem art. 33 dekretu PKWN z dn. 23.XI.1944 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 14, poz. 74) na mocy, którego gminna lub miejska rada narodowa ma prawo stanowić o obowiązku świadczeń na cele gminy oraz ustalać sposób poboru tych świadczeń. W granicach tego uprawnienia rada narodowa może uchwalić w statucie o świadczeniach w naturze zwolnienie od tych świadczeń pewnych osób (np. nauczycieli szkół podstawowych). Na podobnych zasadach może być uregulowane zwolnienie inwalidów wojennych ze względów społecznych.

Uznając konieczność przyjęcia z pomocą inwalidom wojennym Ministerstwo Administracji Publicznej pismem okólnym z dnia 28.IX.1948 r. L. dz SF. III-0-23/48 w sprawie zwalniania inwalidów wojennych od świadczeń osobistych i świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. Urz. M. A. P. Nr 34, poz. 269) zaleciło, aby inwalidzi wojenni niezdolni do pracy i znajdujący się w trudnych warunkach materialnych byli zwalniani od obowiązku świadczeń w naturze. Zwalnianie ma być stosowane w drodze umarzenia nakładanych świadczeń w naturze, jeżeli uchwalone statuty o świadczeniach w naturze nie uregulowały tej sprawy ogólnie.

S. Zaborowski

Zarząd Gminny w Brwinowie zapytuje, czy sekretarzowi gminy delegowanemu przez Starostę Powiatowego do innej gminy w charakterze przewodniczącego komisji przeglądowej koni, wozów i uprzęży należą się diety za pełnienie czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym i kto obowiązany jest do wypłaty tych należności?

Odpowiedź:

Sekretarzowi gminy delegowanemu do miejscowości, położonej poza zwykłym miejscem służbowym należą się diety za czas przejazdu i pozostawania w delegacji. Obowiązek wypłaty diet ciąży na władzy, która zarządziła delegację. Diety jednak nie należą się jeśli miejsce czynności położone jest bliżej niż 4 km od urzędu gminy.

Uzasadnienie:

Podstawę prawną do żądania diet za pełnienie obowiązków służbowych poza zwykłym miejscem służbowym daje § 10 i § 47 pkt. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 1948 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 279).

„§ 10. W razie delegacji (odkomenderowania) do miejscowości, położonej poza zwykłym miejscem służbowym funkcjonariusza państwowego, diety należą się za czas przejazdu i pozostawania w delegacji (odkomenderowaniu)“.

„§ 11. 1. W przypadkach podróży służbowej lub delegacji diety,

zwrot kosztów podróży i noclegów wypłaca ta władza, która zarządziła podróż służbową lub delegację“.

Podstawę do odmowy wypłacenia diet za czynności dokone w odległości bliższej niż 4 km od miejsca stałej pracy przez urzędnika delegowanego daje § 34 pkt. 1 cytowanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów.

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Łodzi zapytuje czy sekretarzowi prezydium powiatowej rady narodowej i sekretarzowi wydziału powiatowego przysługuje podwyższenie stawek dodatku funkcyjnego, przewidziane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie dodatków funkcyjnych i służbowych dla pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich (Dz. U.R.P. Nr 14 poz. 94)

Odpowiedź:

Sekretarzowi prezydium powiatowej rady narodowej i sekretarzowi wydziału powiatowego nie przysługuje podwyższenie stawek dodatku funkcyjnego, gdyż w myśl § 5 podanego w pytaniu rozporządzenia stawki dodatku funkcyjnego podwyższa się jedynie państwowym i samorządowym pracownikom kontroli wewnętrznej zatrudnionym bez pośrednio przy czynnościach kontrolnych. A zarówno sekretarz biura prezydijskiego powiatowej rady narodowej jak i sekretarz wydziału powiatowego, jakkolwiek sprawują nadzór nad działalnością powierzonych im pieczy biur, nie pełnią czynności kontrolnych w rozumieniu cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów.

St. Słubowski

Zarząd Gminny w Makoszycach pow. brzeski zapytuje, czy przewodniczący gminnej rady narodowej może jednocześnie być przewodniczącym komisji kontroli społecznej przy gminnej radzie narodowej?

Odpowiedź:

Nie istnieją przepisy prawne, które by nie pozwalały na powołanie przewodniczącego gminnej rady narodowej na przewodniczą-

cego gminnej komisji kontroli społecznej. Łączenie tych stanowisk jest w każdym wypadku kwestią celowości organizacyjnej.

Zarząd Gminny w Makoszycach, pow. brzeski zapytuje, czy członek prezydium gminnej rady narodowej może być jednocześnie członkiem organu wykonawczego gminnej rady narodowej, oraz czy członek gminnej rady narodowej może być członkiem organu wykonawczego (zarządu gminnego)?

Odpowiedź:

Członek organu wykonawczego gminnej rady narodowej — zarządu gminnego nie może w żadnym wypadku wchodzić w skład prezydium tejże rady, natomiast nie ma przeszkód prawnych, ażeby członek gminnej rady narodowej wchodził jednocześnie w skład organu wykonawczego zarządu gminnego.

Uzasadnienie:

Zakaz wchodzenia do prezydium gminnej rady narodowej członków zarządu gminnego stwarza art. 13 § 1 ustawy z 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. Nr 3/46, poz. 26), który głosi, że:

„W żadnym jednak razie nie mogą wchodzić w skład prezydium rady terenowej członkowie i pracownicy jej organów wykonawczych (wydziału wojewódzkiego i powiatowego, zarządu miejskiego, względnie gminnego)“.

J. Służewski

Zarząd Gminy w Andrychowie zapytuje, czy pracownikom gminy należy się wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych z kredytów przewidzianych na ten cel w budżecie oraz czy w wypadku przyznania wynagrodzenia uchwała Zarządu Gminnego wymaga aprobaty starosty powiatowego na takiej postawie prawnej.

Odpowiedź:

Pracownikom gminnym wykonującym pracę w godzinach nadliczbowych na zlecenie wójta przyznawane są nagrody z kredytów przewidzianych na ten cel w budżecie.

Uchwała Zarządu Gminnego w tej materii nie wymaga aprobaty przez starostę powiatowego.

Uzasadnienie:

Sprawa wypłacania nagród pieniężnych za pracę w godzinach nadliczbowych została uregulowana uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 (Monitor Polski Nr A 13 poz. 155). Uchwała ta zezwala na przyznawanie nagród pieniężnych pracownikom gmin wiejskich za ich pracę w godzinach nadliczbowych. Kredyt budżetowy na ten cel nie może przekraczać 2,5% funduszu płac w stosunku rocznym.

Praca w godzinach nadliczbowych może się odbywać jedynie w przypadkach uzasadnionych potrzebami służby na podstawie pisemnego zlecenia wójta i powinna być ewidencjonowana.

Przepisy omawiające sprawę wypłat nagród dla pracowników z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych nie wymagają, aby uchwała za zarządu gminnego przyznająca te nagrody była zatwierdzana lub aprobowana przez starostę, czy inne władze. Zarząd gminy jest jednak odpowiedzialny za prawidłowy rozdział i zużycie kredytów przeznaczonych na nagrody.

St. Ślubowski

Zarząd Gminy w Hażlach powiatu cieszyńskiego zapytuje czy akt nadania nazwiska dziecku pozamałżeńskiemu przez męża matki należy wpisać w księdze urodzeń w formie ciągłej (protokólarnej), czy też na osobnym arkuszu protokólarnym przechowywanym w aktach urodzenia. Należy nadmienić, że akt urodzenia wpisany został w innym urzędzie Stanu Cywilnego, niż akt nadania nazwiska.

Odpowiedź:

Akt nadania nazwiska dziecku pozamałżeńskiemu przez męża matki wpisuje się do księgi urodzeń w formie ciągłej (protokólarnej) przy zachowaniu zasad przewidzianych w § 48 rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 304). Po sporządzeniu aktu urzędnik stanu cywilnego winien przesłać do urzędu stanu cywilnego, w którym sporządzony był akt urodzenia dziecka, zawiadomienie o nadaniu nazwiska przez męża matki celem dokonania odpowiedniej adnotacji marginesowej, stosownie do przepisów paragrafów 26 pkt. 11 i 28 ust. (1) pkt. 2 cytowanego wyżej rozporządzenia.

W zawiadomieniu należy podać datę sporządzenia aktu, imię i nazwisko osoby nadającej nazwisko oraz Nr aktu. O ile by akt nadania nazwiska sporządzono w tym urzędzie, w którym był sporządzony akt urodzenia, należy o tym uczynić wzmiankę na akcie urodzenia dziecka, podając datę i Nr aktu.

Jeżeliby zaś akt nadania sporządzony został przed sporządzeniem aktu urodzenia dziecka, właściwy do sporządzenia aktu urodzenia urząd stanu cywilnego po otrzymaniu zawiadomienia o nadaniu nazwiska dziecku sporządzi akt urodzenia tak jak dla dziecka pozamałżeńskiego, z tą zmianą, że do rubryki I p. 4 aktu wpisze nadane przez męża matki nazwisko, w rubryce zaś aktu „Uwagi“ dokona adnotacji o nadaniu nazwiska przez męża matki.

K. Rabski

Zarząd Gminy Dzierżgowo, pow. przasnyskiego zapytuje czy właściciel nieruchomości, którym jest nauczyciel, obowiązany jest płacić podatek od nieruchomości jeżeli posiada dom 4 izbowy z placem o powierzchni 0.56 ha, a niezależnie od tego 2 ha łąki na terenie innej gromady, żona zaś jego posiada, w miejscu zamieszkania spadkową część gospodarstwa o powierzchni 5 ha, którą użytkuje.

Odpowiedź:

Okoliczność zajmowania stanowiska służbowego czy zawodowego przez właściciela nieruchomości jest dla sprawy zwolnień od podatku od nieruchomości bez znaczenia, o ile takie zwolnienia na mocy przepisów podatkowych, nieruchomości przysługują. Nieruchomość jednak związana z gospodarstwem rolnym, podlega zwolnieniu od podatku od nieruchomości.

Uzasadnienie:

Przepisy podatkowe nie przewidują przypadków, które ograniczałyby zwolnienie od podatku od nieruchomości, przysługujące posiadaczom gospodarstw rolnych przy jednoczesnym zajmowaniu przez nich stanowisk, wypływających z najmu pracy, względnie wykonywania zawodu. Jeśli zaś chodzi o kwestię czy, w omawianym przypadku, nieruchomości uważać za związaną z gospodarstwem rolnym, to okoliczność, że budynek nie stanowi całości obiektu gospodarczego z posta-

danymi gruntami, nie wyklucza faktu, że jest on związany z gospodarstwem rolnym. Przepis art. 15 ust. 1, pkt. 2 i ust. 2 dekretu z dn. 20 marca 1946 r. o podatkach komunalnych (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 40, poz. 198) oraz par. 55 rozporządzenia Ministrów Administracji Publicznej i Ziemi Odzyskanych z dn. 20.VI. 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 256) wskazują na to, że budynki (do 4 izb) zamieszkałe przez właścicieli gruntów użytkowanych w sposób rolniczy, podlegają zwolnieniu od podatku od nieruchomości na podstawie art. 16 ust. 10 tegoż dekretu, o ile nie zachodzi przypadek wynajęcia lub wydzierżawienia ich w całości lub w przeważającej części, przewidziany art. 15 ust. 1 p. 2b dekretu o podatkach komunalnych.

J. Białowiejska

Prezydium P. R. N. w Puławach zapytuje, czy komisja kontroli społecznej ma obowiązek dokonywania kontroli gospodarki szpitala powiatowego przed przyjęciem rocznego sprawozdania rachunkowego z gospodarki Pow. Zw. Sam., jeśli sprawozdanie to badała komisja finansowo-budżetowa i postawiła w tej sprawie wnioski przychylny na plenum rady. Czy inspektor urzędu wojewódzkiego miał prawo zwrócić uwagę (województwie i starości) na niedokonanie kontroli szpitala przez komisję kontroli społecznej.

Komisja kontroli społecznej kontroluje nie tylko instytucje nie związane z działalnością samorządu ale również i gospodarke powiatowego związku samorządowego jako całości oraz wszystkie instytucje i zakłady samorządu powiatowego. W tym ostatnim zakresie komisja występuje między innymi jako komisja rewizyjna właściwego związku samorządowego. Z tego też tytułu do komisji kontroli społecznej (a nie komisji finansowo-budżetowej) należy skontrolowanie sprawozdania rachunkowego z gospodarki P. Z. S. i jego zakładów, przedkładanego plenum powiatowej rady narodowej. Komisja kontroli społecznej winna zbadać sprawozdanie nie tylko pod względem formalnym ale i rzeczowym.

Zbadanie rzeczowe sprawozdania nie jest możliwe bez przeprowadzenia kontroli danej instytucji. Przy rzeczowej kontroli sprawozdania słuszną i celową jest współpraca ko-

misji kontroli społecznej z komisją finansowo-budżetową.

Inspektor wojewódzki, kontrolując gospodarkę samorządu powiatowego, nie tylko mógł, ale był obowiązany zwrócić staroście, jako przewodniczącemu wydziału powiatowego uwagę, że „sprawozdanie z wykonania budżetu za 1948 r. było przyjęte bez uprzedniego zbadania gospodarki powiatowej przez komisję kontroli społecznej“.

W związku z dodatkowymi pytaniami, czy komisja kontroli społecznej obowiązana jest brać udział w kontroli młynów, przeprowadzanych przez władze administracyjne wyjaśnia się, że sprawę tę szczegółowo reguluje okólnik Kancelarii Rady Państwa z dn. 26 lutego 1949 Nr Org. I/5/251/49 (jego linia przewodnia — może brać udział, ale nie musi brać udziału).

M. Nowakowski

Starostwo Powiatowe Chojnicko zapytuje kto zobowiązany jest do płacenia podatku od nieruchomości i świadczeń w naturze od nieruchomości będącej w posiadaniu K.K.O., a użytkowanej przez P.B.R. Nieruchomość ta jako nie objęta t. zw. rachunkiem „polskim“, który P.B.R. przejął od likwidowanej K.K.O. nie została przejęta przez P.B.R. jako własność państwa zgodnie z dekretem z dnia 25/X/1948 r. o reformie bankowej (Dz. U. R. P. Nr 52 poz. 412).

Odpowiedź:

Do płacenia podatku od nieruchomości i świadczeń w naturze zobowiązany był jako podatnik w czasie od 25.X.1948 r. do 1.I. 1950 r. Skarb Państwa zastępowany przez K. K. O. powiatu Chojnickiego. Od 1.I.1950 r. podatnikiem w dalszym ciągu jest Skarb Państwa jako osoba prawna posiadająca nieruchomość zgodnie z art. 18 ust. 1 i 2 dekr. o podat. kom., zastępowana przez Zarząd N. B. P.

Uzasadnienie:

Na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 25.X.1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 412) o reformie bankowej majątek Komunalnej Kasy Oszczędności przeszedł na własność Państwa, a więc w okresie od 25/X/1948 roku, to znaczy od dnia wejścia w życie powołanej wyżej ustawy, a

przed ogłoszeniem rozporządzenia wspomnianej w art. 28 ust. 1 tejże ustawy, obowiązek podatkowy zgodnie z art. 18 dekretu o podat. komunalnych ciąży na skarbie państwa zastępowanym przez K. K. O.

Od dnia 1.I.1950 r. rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 grudnia 1949 r. (Dz. U. R. P. 64, poz. 519) postawiło w stan likwidacji K. K. O. w Chojnicach, a więc od tej daty podatnikiem jest w dalszym ciągu Skarb Państwa, jednak zastępowany teraz przez Narodowy Bank Polski, lub ewentualnie upoważnioną przez niego placówkę, gdyż został on powołany w myśl art. 27 ust. 2 cytowanej w wstępie ustawy do przeprowadzenia likwidacji K. K. O.

Dla ustalenia w danym przypadku obowiązku podatkowego obojętnym jest kto użytkuje daną nieruchomość jeżeli nie zachodzą warunki ustalone w art. 18 ust. 2 dekr. o podat. kom.

H. Malinowska.

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Węgorzewie zapytuje, czy należą się diety członkowi rady za posiedzenie, w tym wypadku żonie, o ile mąż pracuje — a więc otrzymuje pensję.

Odpowiedź:

Fakt otrzymywania przez męża poborów w zasadzie nie ma wpływu na uprawnienie jego żony do otrzymania diet. Do rozwiązania powyższej sprawy należy podejść w sposób, wskazany okólnikiem Kancelarii Rady Państwa Nr. 67 z 1948 r., który w punkcie 2 (zdanie trzecie) podaje, że przy przyznawaniu diet winna być brana pod uwagę sytuacja materialna członka rady względnie uszczerbek, jaki ponosi on w związku z pełnieniem przezeń funkcji w radzie narodowej.

Należy zwrócić uwagę, że praca kobiety w radzie narodowej może spowodować uszczerbek w gospodarstwie rodziny, a nawet zdarzyć się może, że na czas pełnienia przez kobietę funkcji publicznych musi być wynajęta płatna pomoc czy to do chwilowego prowadzenia gospodarstwa domowego, czy opieki nad dzieckiem.

Do spraw tych nie można podchodzić mechanicznie, a winno się badać każdy poszczególny wypadek oddzielnie.

T. Hattowski

Zarząd Miejski w Lubartowie zapytuje:

Czy Zarząd Miejski obowiązany jest wykonywać polecenia miejscowego Sądu Grodzkiego odnośnie sporządzenia spisu inwentarza po zmarłych osobach na terenie miasta, skoro Sąd posiada własny organ wykonawczy tj. komornika i jaka jest podstawa prawna, nakładająca na gminy miejskie i wiejskie obowiązek wykonywania tych czynności?

Odpowiedź.

Zarząd Miejski obowiązany jest wykonać postanowienie Sądu o sporządzeniu spisu inwentarza po osobach zmarłych w tym mieście na podstawie § 1 art. 31 dekretu z 8. XI. 1946 o postępowaniu spadkowym (Dz. U. 63/46 poz. 346) który brzmi:

„Wykonanie postanowienia Sądu o zabezpieczeniu spadku i o sporządzeniu spisu inwentarza należy do komornika. Sąd jednak, stosownie do okoliczności może do wykonania tych czynności wyznaczyć notariusza albo burmistrza lub wójta gminy. W zakresie tych czynności podlegają oni Sądowi, którego postanowienie jest wykonywane“.

B. Wójtowicz

Zarząd Miejski w Rybniku zapytuje, czy pracownikom zatrudnionym przy wymiarze, poborze i ściąganiu danin komunalnych może być wypłacane osobne wynagrodzenie z przewidzianego na ten cel kredytu budżetowego?

Odpowiedź:

Osobno wynagradzanie pracowników samorządowych w związku z ich pracą przy wymiarze, poborze i ściąganiu danin komunalnych nie może być wypłacane.

Uzasadnienie:

Omawiane wynagrodzenie, wspomniane w części VI pkt. 5 okólnika Nr 102 Ministra Adm. Publ. z dnia 20.XII.1948 r. (Dz. MMin. Adm. Publ. Nr. 48 poz. 321) zostało zastrzeżone do uregulowania w drodze oddzielnego zarządzenia. Skoro więc zarządzenie to nie zostało wydane, to brak byłoby wymaganych podstaw do wypłaty wynagrodzenia i to bez względu na istnienie na ten cel kredytu budżetowego.

St. Dusznik

